صوبائی اسمبلی شمال مغربی سرحدی صوبہ

مباحثات

بروز جمعرات مورخہ 11 فروری 1999

(بمطابق 24 شوال 1419 ہجری)

جلد 14 | شمارہ 3

سرکاری رپورٹ

مندرجات

مندرجات	صفحہ نمبر
1۔ تلاوت کلام پاک اوراس کا ترجمہ	1
2۔ نکتہ اعتراض	2
3۔ نشانزدہ سوالات اوران کے جوابات	13
4۔ مسئلہ استحقاق	28
5۔ تحاریک التوا	41
6۔ اراکین اسمبلی کی رخصت	65
7۔ توجہ دلاؤنوٹس ہا	74
8۔ قاعدے کا معطل کیا جانا	81
9۔ قرارداد	82

صوبائی اسمبلی شمال مغربی سرحدی صوبہ

اسمبلی کا اجلاس، اسمبلی چیمبر پشاور میں بروز جمعرات مورخہ 11 فروری 1999 بمطابق 24 شوال المکرم 1419ھ صبح دس بجکر سینتالیس منٹ پر منعقد ہوا۔

جناب سپیکر، ہدایت اللہ خان چمکنی، مسند صدارت پر متمکن ہوئے۔

تلاوت کلام پاک اور اس کا ترجمہ

اَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّیْطٰنِ الرَّجِیْمِ ۝ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ۝

اِنَّ الَّذِیْنَ هُمْ مِّنْ خَشْیَةِ رَبِّهِمْ مُّشْفِقُوْنَ ۝ وَالَّذِیْنَ هُمْ بِاٰیٰتِ رَبِّهِمْ یُؤْمِنُوْنَ ۝ وَالَّذِیْنَ هُمْ بِرَبِّهِمْ لَا یُشْرِكُوْنَ ۝ وَالَّذِیْنَ یُؤْتُوْنَ مَاۤ اٰتَوْا وَّ قُلُوْبُهُمْ وَجِلَةٌ اَنَّهُمْ اِلٰى رَبِّهِمْ رٰجِعُوْنَ ۝ اُولٰٓئِكَ یُسٰرِعُوْنَ فِی الْخَیْرٰتِ وَهُمْ لَهَا سٰبِقُوْنَ ۝

(ترجمہ) بے شک وہ لوگ جو اپنے رب کے خوف سے شکستہ (دل) رہتے ہیں اور جو لوگ اپنے رب کی نشانیوں پر یقین رکھتے ہیں۔ اور جو لوگ اپنے رب کے ساتھ کسی کو شریک نہیں کرتے۔ اور جو لوگ (راہ خدا میں) دیتے ہیں، جو کچھ وہ دیتے ہیں اور ان کے دل (اس لئے) ڈر رہے ہیں کہ انہیں اپنے رب کی طرف لوٹ کر جانا ہے۔ یہی لوگ نیکیوں میں جلدی کرنے والے ہیں اور ان میں آگے بڑھنے والے ہیں۔

نکتۂ اعتراض

جناب بشیر احمد بلور۔ پوائنٹ آف آرڈر۔ جناب سپیکر صاحب! مونږه دا فیصله کړے وه چه د شعیب خان کله پورے Bail او نه شی نو مونږه به ټوکن واک آؤټ کوؤ۔ زه مشکور یم د حکومت او د لاء منسټر صاحب چه سحر راغلی وو او مونږ ته ئے اطلاع راکړه چه د هغه ضمانت اوشو۔ مونږه هم دا خبره کوله چه یو خل هم دا کیس چه عدالت ته پیش شی او ایډوکیټ جنرل یا د حکومت یو کس هم پیش شی نو زما یقین دے، د عدالت د انصاف مونږ ته پته ده چه عدالت به هغه ته خامخا رهائی ورکوی خو دوئ Delay کولو۔ د دوئ مشکور یو او د عدالت هم مشکور یو چه د هغه نن Bail اوشو او مونږه د هغے په وجه د هغه ټوکن واک آؤټ چه مونږه کومه خبره کړے وه نو هغه نن ختمه شوه۔ نو په دے وجه باندے د نن نه پس به مونږه هغه ټوکن واک آؤټ نه کوؤ۔

جناب علی افضل خان جدون (وزیر قانون و پارلیمانی امور)۔ جناب سپیکر! میں حزب اختلاف کا مشکور ہوں کہ انہوں نے اپنے ایک آنریبل ممبر کی خاطر حکومت کی توجہ ان امور کی طرف دلائی جہاں کچھ مشکلات اور دقتوں کا سامنا تھا اور ہمیں یہ احساس ہے کہ آنریبل ممبر کی اسمبلی میں موجودگی اور ایوان کی کارروائی میں شمولیت اسمبلی کیلئے باعث تقویت ہے اور ہم نے ہمیشہ اور خصوصاً اس صوبے کی مخصوص روایات کو پیش نظر رکھتے ہوئے یہ کوشش کی ہے کہ ایک دوسرے کی مشکلات اور ضروریات کا احساس کریں اور جب آنریبل ممبر، شعیب صاحب کی گرفتاری کا مسئلہ پیش ہوا تو میں نے اس وقت بھی آپ کو اور اس ایوان کو یہ یقین دہانی کرائی تھی کہ حکومت کی قطعاً یہ نیت نہیں ہے کہ کسی کو سیاسی طور پر یا انتقامی طور پر پابند سلاسل کیا جائے، ہاں البتہ قانون کے تقاضے پورے ہوں کیونکہ یہ بھی حکومت کے فرائض میں شامل ہے کہ وہ اپنے قانونی تقاضوں پر پوری طرح عمل کرے۔ اسلئے میں اس ضمن میں آپ کو اور معزز اراکین اسمبلی کو یقین دلاتا ہوں کہ حکومت کی طرف سے کبھی بھی بدنیتی کا اظہار نہیں ہوگا اور ہم اس ایوان کی کارروائی کو احسن طریقے سے چلائیں گے جو اس ایوان کی روایات کا تقاضا ہے۔ میں حزب اختلاف کا بھی شکریہ ادا کرتا ہوں کہ انہوں نے اس معاملے میں سلجھے ہوئے اور

جمہوری طریقے سے اپنے احتجاج کا اظہار کیا اور میں یہ امید کرتاہوں کہ ہماری یہ روایت قائم رہے گی۔ شکریہ، جناب سپیکر صاحب۔ (تالیاں)

بیگم نسیم ولی خان (قائد حزب اختلاف)، محترم سپیکر صاحب! په دغه سلسله کښې چونکه بشیرخان خبره اوکړله خو بهرحال زه هم دا غواړم چه خبره اوکړم۔ د حکومت په دے مشکور یو چه ښتګه هغوی اووے چه مونږه په دے کښې مداخلت نه کوو او مداخلت ئے اونه کړلو او د شعیب خان رهائی یقینی شوه او دوئ دا اووے چه د هغه ضمانت اوشو۔ په دے باندے زه د هغوی د دے تعاون مشکوره یم۔ زه په یوه بله مسئله کښې را پاڅیدلے یم د یو Personal explanation په حواله باندے۔ تاسو که فکر کړے وی او چا هم اخبار وئیلے وی، که نن اخبارونه چا وئیلی وی نو په "مشرق اخبار" کښې یو خبر راغلے دے، ډیر وړوکے ښکاری، زه خو ئے نه شم وئیلے خو "عبدالولی خان کے خلاف مقدمہ درج ہوتے ہوتے رہ گیا"۔ زه په یوه خبره باندے نه پوهیږم چه کوشش د واپډے دا دے په صوبه کښې، زه نه یم خبر، ممکنه ده چه په ټول پاکستان کښې ئے دا کوشش وی، هغوی کوشش دا کوی چه د وطن هغه معززخلق چه کوم دی چه هغوی او دا فوجیان د یو بل سره اوجنګوی۔ داسے یو شے ما ته ښکاری چه واپډے داسے یو شے شروع کړے دے۔ زه په یقین سره د اسمبلئ په فلور باندے دا خبره کوم۔ یو کور دے چه تاسو ټولو خلقو ته، کم از کم د اسمبلئ ممبرانو ته، که هغه طرف ته ناست دی او که دیخوا ناست دی، به دا خبره معلومه وی، پنځویشت کاله اوشو چه هغه مونږه پرېښودلے دے۔ په 1975 کښې یو کور مونږه پرېښودلے دے د خپل باهمی تبادلے په نتیجه کښې او هغه یوازے د کور تبادله نه ده، پوره د جائیداد تبادله ده۔ د وزارت مال د کاغذونو نه دا پته ثابت کیدے شی چه یو کور دے چه هغه مونږه پرېښودلے دے، جائیداد دے چه هغه مونږه پرېښودلے دے او هغه د یو بل سړی دے، د یو مالک دے۔ اول خو د واپډے نه دا تپوس کوم چه په پینځه ویشت کالو کښې دوئ ته دا تپه هم اونه لګیدله چه دوئ یو خپل میټر د یو سړی په نوم کړی چه هغه کوم سړے د هغه کور مالک دے۔ دا د هغوی د کارکردګئ اوله نښه ده خو اوس زه بیا دا دغه کوم او دا هم ورته وایم چه ډیره ممکنه ده چه شل

یشت کاله دا پته نه وی لګولے چه دا کور چه دے، دا پاتے شوے دے، ی‌خان نه دے۔ پینځه ویشت کاله یو سړے بل نه ورکوی، واپډا تپوس ی، دغه به هم ورته معافی اوکړم خکه چه ممکنه ده چه د واپډے څه مجبوری دی او د خنوخلقو نه د بل تپوس نه کوی۔ پرون احمد حسن کوله نو ما له خنده راتلله خکه چه زه نه ووم خبر چه نن احمد حسن وضاحت کوی، سبا به زه کوم۔ د *1993* په الیکشن کښې چه کله د بلونود کې په ضمن کښې این او سی د واپډے نه، این او سی د بینک نه او این او د ټیلیفون نه اخلې، ما د این او سی کوشش اوکړو، هغوی ما ته اوونیل دا بل ستاسو په نوم دے۔ ما واپډے ته خط اولیکلو چه د دے کورخو زما یال دے په هغه وخت کښې تقریباً نولس کاله به ئے شوے وو یا به ئے شل کاله وے وو چه دومره وخت شوے دے چه دا کور مونږه پریښودلے دے او دا فلانی سړی په نوم دے۔ د هغے نه واپډا خبر شوله چه دا کور زمونږه په نوم ، دے۔ درے کاله پس بیا د هغه الیکشن دوران تیر شو او د الیکشن هوها تیره شوله۔ بیا په 1997 کښې، دا اوس الیکشن چه وو نو په دے کښې بیا دا سلسله شروع شوله او بیا یو خط ما اولیکلو چه دا کور زمونږه په نوم نه دے، دا د مرحوم بهادرخان په نوم دے، خدائے پاک دِ هغه اوبخښی، دا د هغه په نوم دے۔ اوس پرون فوجیان راغلی دی نو واپډے والا له دا پکار دی چه فوجیانو ته دا اووائی چه دا میټر به د ولی‌خان په نوم وی خو دا کور د ولی‌خان په نوم نه دے۔ خو نه، واپډے والا د هغه سره دا Clarification نه کوی۔ فوجی ته څه پته ده چه ولی‌خان په کوم کورکښې اوسی؟ د ولی‌خان خو د فوجیانو سره نه رابطه شته دے او نه ئے تعلق شته دے۔ نه مونږه فوجیان پیژنو، نه فوجیان مونږه پیژنی۔ هغوی بیا په انتظامیے پسے تلی دی چه د ولی‌خان په نوم تاسو پرچه کټ کړئ، ایف آئی آر درج کړئ چه ده د بجلئ غلا کړے ده۔ دا یو سراسر بے عزتی ده، سراسر یوه طریقه ده د تذلیل او د توهین۔ نو زه په دے حساب باندے نه پوهیږم چه دا ورته زه اوس اووایم چه په دغه سړی، پرون ئے بیا سوال، جواب اوکړل، عجیبه خلق دے او عجیبه کارونه ئے دی، زه نه پوهیږم د هغه فوجیانو هم عجیبه کار دے۔ بهادرخان، چه د چا کوردے نو

هغه مړ دے نو د بهادرخان تپوس نے اوکړو نو چه بهادرخان مړ دے نو د هغه د پلار تپوس نے اوکړو نو پلار خوئے د هغه نه هم شل دیرش کاله مخکښ مړ دے۔ نو د خامنو تپوس نے اوکړئ چه په دغه کورکښ څوک دی؟ نو چه زه ورته اوس دا اووایم چه په دغه کورکښ یو د دوئ فوجی دے، د دے بهادرخان یو خوئے په فوج کښ میجر دے، د هغه نوم غیاث الدین دے که نوم نے ورله نه ورخی، زه به نے ورته اوښایم۔ نو دا نن خبر راوتلے دے نو څه ډیر ملګری به داسے وائی چه *مقدمہ درج ہوتے ہوتے رہ گیا*" چه څه چل اوشو؟ مونږه هم، دا خلق چه واپډے له پیسے په جیب کښ اچوی یا مو چا له پیسه ورکړله یا مونږه څه اوکړل چه انتظامیے زمونږه خلاف مقدمه درج نه کړه۔ زما دا خیال دے چه زما یو پریویلج جوړیږی۔ دا د یو معزز شهری خلاف Breach of privilege دے چه په پینځه ویشت کاله کښ واپډا دا کوشش نه کوی چه زه خپل غل معلوم کړم۔ پینځه ویشت کاله کښ هغوی دا کوشش نه کوی چه یو سړے دے او ما له بل نه راکوی، زه ترے نه تپوس اوکړم ځکه خوئے نن دا حال دے چه در په درګرځی او فوجیان نے په ځټ سواره دی۔ د واپډے د لوئے نه لوئے افسر چه دے نو د هغه په ځټ باندے نن یو معمولی حوالدار سور ناست دے نو مونږه اول فریاد کوؤ، چغے مو وهلے چه دا نے څه چل اوکړو خو نن په دے نتیجه پوهیږو چه دا د سر نه واخله تر ویخه پورے ټول نا اهل دی او بے کاره دی ځکه نن فوجیان راغلی دی او د دوئ په محکمه نے قبضه کړے ده۔ زما تاسو ته Request دے که تاسو ما له اجازت راکوئ، دا زما Breach of privilege جوړیږی او زه په دے باندے یو استحقاق پیش کول غواړم که تاسو ما له اجازت راکوئ چه کم از کم دا واپډے والا دے کمیټئ ته راشی او په یو ځل د دوئ دا فیصله اوشی چه دا واپډے والا پوهه شی چه پینځه ویشت کاله اوشول چه دا زمونږ په نوم نه دے، د یو سړی په نوم دے، تپوس نے اوکړئ۔ دا ډیره ښه خبره ده چه خلق کوشش کوی او د قام پیسه راټولوی۔ په دے مونږه ډیر خوشحاله یو چه په خلقو پسے کوشش کیږی چه د هغوی نه د حکومت او د قوم پیسے، د حکومت نه، د قوم پیسے دی خو ورشئ لږ تپوس اوکړئ۔ د خلقو په ملونو باندے

ورشئ، پہ ملونو باندے د لکھونو روپو بلونہ دی، شریفان خلق تنگوئ او د ملونو خاوندان او د غتو غتو بلونو خاوندان چہ دی، ھغوی دغسے پراتہ دی او د ھغوی تپوس نہ کوئ۔ نو کہ تپوس کوی نو زہ بہ ورتہ بیا اوښایم چہ پہ کوم کوم خانے کښې گھپلہ دہ او پہ کوم کوم خائے بِل Pending پروت دے؟ ھغہ بہ ورتہ زہ اوښایم خو دا استحقاق خپل حق گنړم۔ ډیرہ مننہ۔

جناب سپیکر، بی بی، تاسو کہ پریویلج موشن وایئ نو ھغہ د Rule 54 لاندے تاسو After this Questions' Hour ھم پیش کولے شئ And I have got the powers to dispense with the notice. ځکہ چہ د ھغے د پارہ نوټس ھم څہ دومرہ لوئے شے نہ دے۔ یو خو Before the commencement of Session وی نو ھغہ خو 'Before the commencement of Session' خو د لسو بجو نہ وړومبے وی او During the Session چہ وی نو پہ ھغے کښې ما تہ د چا ضرورت نہ پیښیږی۔ I have got the powers to dispense with that notice. نو بہتر صورت بہ دا وی کہ تاسو ھغہ د Questions' Hour نہ پس چہ د پریویلج موشن وخت وی کہ پہ ھغہ وخت کښې تاسو وایئ، خو Personaly I feel، زہ دا وایم چہ ښہ پہ طریقے سرہ نے ډرافتنگ اوکړئ، سبا بہ نے Take up کړو۔ څہ داسے خبرہ بہ نہ وی او کہ خامخا تاسو وایئ نو We can take it up today.

بیگم نسیم ولی خان، زما جی ھیڅ مطلب غرض نہ دے۔ رښتیا خبرہ کہ تاسو پہ ما باندے وایئ نو زہ بہ آخری بنیادم یم پہ دے ھاؤس کښې چہ زہ پریویلج موشن پیش کوم۔ زہ ټول عمر دا وایم چہ زما خپل استحقاق دومرہ قوی دے چہ ھغہ کلہ مجروح کیږی نہ، خو دا خو یو داسے قصہ دہ چہ دا خو نے اوس شرمولو تہ جوړہ کړے دہ۔ نو زہ بہ ستاسو ډیرہ زیاتہ مشکورہ یم چہ کومہ طریقہ دہ نو د ھغہ طریقے مطابق بہ نے اوکړم۔ نن، سبا یا بلہ ورځ نے اوکړئ۔ یو شے ما پہ نوټس کښې راوستلے دے د اسمبلئ پہ فلور باندے چہ خلق ھم خبر شی او دا ھاؤس ھم خبر شی۔ ډیرہ مننہ۔ Thank you.

وزیر قانون و پارلیمانی امور، جناب سپیکر! میں نے یہ گزارش کی ہے کہ جیسے محترمہ اور آپ نے فرمایا Rule 54 کے حوالے سے تو میں ان کی بات سے اتفاق کرتا ہوں کہ ایک

عظیم قائد کے بارے میں، ایک پولیٹیکل لیڈر کے بارے میں اگر ایسی بات ہوگئی ہے تو اس کی اصلاح بھی ضروری ہے۔ تو The Government Party as Treasury Benches have no objection to raising of this issue as a Privilege Motion اور میری یہ گزارش بھی ہوگی کہ Rules 54 کے تحت Next provision میں ہے کہ

"Provided that the Speaker may, if he is satisfied about the urgency of the matter, dispense with the requirement of the notice and allow a question of privilege to be raised".

تو جناب، ہمیں آپ کے حکم پر کوئی اعتراض نہیں ہے اور ہم اس کو قبول کرتے ہیں۔ شکریہ۔

جناب نجم الدین، سر! زه یو عرض کوم۔ زمونږه حمید الله خان، ایم پی اے، دے، هغه بله ورخ په اخبارونو کښې خبره راغلے ده۔ زه بی بی ته دا هم Request کوم چه زمونږه دا تحریک استحقاق ورسره هم شامل کړی، د شپے جناب یولس بجے وے، لس پنځلس کسان ----

جناب سپیکر، هغه خو پخپله پاځیدلے دے، هغه غریب خبرے ته نه پریږدئ او ته د هغه خبره کوے۔

جناب نجم الدین، د ده په خانے نے زه وایم۔ (قہقہے) دے نے داسے مفصل نه شی ونیلے۔ زما درخواست دا دے چه د شپے په یولس بجے فوجیان راغلی دی او دوئ په کورکښې اوده وو۔ په دوئ نے ورونه ډزولی دی او دغه شان مسلح راغلی دی او د ده میټر نے چیک کړے دے او په هغه وخت کښې ټول کلے راجمع شوے وو۔ دوئ صرف د دے معزز ممبرانو بے عزتی کوی۔ نو زمونږه دا Request دے چه دا دِ ورسره هم شامل کړی ځکه چه په ټولو اخبارونو کښې دا راغلی دی چه میټر ټهیک اوختلو او د هغے باوجود هغوی چهاپه لګولے ده او د هغه بے عزتی نے کړے ده۔

بیگم نسیم ولی خان، محترم سپیکر صاحب! که ستاسو اجازت وی، د هغه د خبرے او زما په خبره کښې فرق دے۔ زه خو د فوجیانو خلاف استحقاق نه

پیش کوم، دا د فوجی حق دے چه هغه راشی او زما میټر اوګوری۔ ما دا حق ورکړے دے خکه چه ټول قوم کوی۔ زما په هغه تحریک کښې او د هغوی په هغه تحریک کښې فرق دے۔ هغه د فوجیانو خلاف استحقاق کوی او زه د واپډے خلاف استحقاق کوم ۔دواړو کښې فرق دے۔ دوئ دِ خپل بیل پیش کړی ---

جناب فتح محمد خان، مهربانی۔ سپیکر صاحب! که ډیره اهمه خبره وی خو هر یو سړے پکښې خپله خپله خبره شروع کړی نو د هغه خبرے اهمیت ختم شی۔ بی بی صاحبے چه کومه خبره اوکړه، دا بالکل ټهیک ده او دا یوه اهمه خبره ده او دا په هر چا باندے نه Apply کیږی۔ که هغه حمید الله خان دے، که بل دے، که بل دے۔ پینځه ویشت کاله، څلیریشت کاله واپډے والا بے غمه ناست وی او تپوس نه کوی چه دا بل څوک ورکوی که نه ورکوی۔ مونږ ته خو اکثر بلونه، دوه میاشتو کښې چه مونږه ور نه کړو، په دریمه میاشت راشی چه ستاسو بجلی کټ کوؤ، نو چه دا څه وجه وی چه بعضِ کسانو د یو کال هم نه، څلیریشت کاله، پینځه ویشت کاله د چا نه څوک تپوس نه کوی او بیا بقایاجات وروستو را اوخی؟ زه وایم، دا د صوبائی حکومت نوټس کښې هم راغله او د دے صوبے اسمبلئ ته هم راغله۔ پکار دا ده چه کوم د واپډے نا اهله سړی دا قسم غلطی کړے وی چه سنګین ترین سزاګانے هغوی له ورکړے شی او بیا د پاره دا کهاته ټهیک شی۔ که دوئ لږ کار ټهیک چلولے نو زمونږه دا واپډا به چوهتر ارب روپئ ولے قرضداره وه؟

سید محمد صابر شاه، جناب سپیکر صاحب! ټولو نه مخکښې خو زه دا کومه واقعه چه شوے ده، د ولی خان صاحب نوم باندے، حالانکه بیګم صاحبے ډیر وضاحت سره پوره تفصیل اوښودلو چه دے سره د دوئ څه تعلق نه وو۔ کورخرخ شوے دے۔ د هغے نه پس دا یو داسے زیاتے شوے دے او یو انتهائی قابل احترام شخصیت چه کوم دے، بیا دا هم یو سټیج راغلو چه د هغوی خلاف ایف آئی آر د پاره هم خبره کیږی یعنی دا صرف د دوئ خبره نه ده جی بلکه د هر یو شریف شهری په حواله به زه وایمه چه دا خو هر چا سره داسے خبره کیدے شی۔ نو یقیناً د دے واقعے مونږ مذمت کوؤ او په دے کښې

زه د بیګم صاحبې ډیر زیات مشکور یم چه هغوی ډیر وضاحت او صفائۍ سره دا خبره اوکړه چه دے خانے کښې دوه اداره دی، یو واپډا او بلے غاړے ته زمونږه آرمی چه اوس کوم Compaign شروع کړے دے، دے حوالے سره دوئ بالکل واضح خبره اوکړه چه د واپډے د اهلکارو د غفلت او د هغوی په سرکاری کارکښې د عدم دلچسپئ په وجه باندے نن دا وخت راغلے چه نن د شریفو خلقو بے عزتی کیږی۔ دے کښې بالکل واپډا Deserve کوی چه د هغے خلاف دِ پریویلج موشن راشی بلکه د هغے خپله کارکردګی سمول پکار دی۔ جناب سپیکر، هفته مخکښې په دوه دریو اخباراتو کښې یو بیان راغلے۔ بیان دا راغلے چه د آرمی راتلو سره د پیر صابر شاه، د واپډے وزیر ګوهر ایوب خان صاحب او د ولی‌خان صاحب نوم هم پکښې وو چه دوئ سره د واپډے ګاډی دی، شپږ ګاډی ئے ما سره لیکلی وو، أته ګاډی ئے ګوهر ایوب خان سره لیکلی وو او دغه شان ولی‌خان صاحب سره او هغه ئے فوراً واپډے ته واپس کړل۔ نو ما دے باندے سوچ کوؤ چه بجائے د دے چه مونږ د دے خبرے تردید کوؤ، یو اداره باندے دومره غټ الزام اولګی، دا هغه اداره له پکار دی چه ذمه دارئ سره د دے خبرے تردید اوکړی چه نه مونږ کله واپډے نه ګاډی اغستے دی او ما ته یقین دے چه ګوهر ایوب خان صاحب به هم نه وی اغستے۔ یقین دریقین ما ته دے چه نه د ولی‌خان صاحب سره د واپډے ګاډی دی لیکن جناب سپیکر، دا یوه انتهائی افسوسناکه خبره ده۔ دا چونکه په خبروکښې یوه خبره راغله نو زه به د پریس رونړو ته دا Request کوم چه At least ستاسو مخے ته داسے یو سړے څه خبر راوړی نو که Kindly تاسو هغه Concerned quarters نه تپوس اوکړئ، ما نه تپوس اوکړئ، بل چا نه تپوس اوکړئ چه داسے څه خبره شته که نشته؟ که هغے نه بعد دا خبر راځی نو داسے څه صورتحال به نه جوړیږی۔ دے سره سره زه دا خبره کول هم ډیر زیات ضروری ګنړم جناب سپیکر، د واپډے د اهلکارو په وجه باندے نن واپډا د تباهئ په کناره باندے ده لیکن نن چه د بجلئ د غلو خلاف کوم Compaign شروع دے۔ نن جناب سپیکر، لا هغه Compaign شروع شوے هم نه وو، چه د بجلئ کوم Losses وو، هغه % 100 ښکاره شول۔ نو د دے

هغه اثرات ضرور شته او مونږ د دے خیر مقدم کوؤ۔ زما د وینا مقصد دا دے چه نن بیګم صاحبه چه کومے خبرے کوی، مونږ دوئ سره یو او دوئ دِ هم د دے شی وضاحت اوکړی چه په دے هاؤس کښ که نن یو شے اوچتیږی، د هغے مقصد دا نه دے چه مونږ د هغے Compaign خلاف څه خبره کوؤ۔ په دے کښ مونږ ټول متفق یو چه د هغے خلقو خلاف دِ یقیناً کارروائی کیږی چه آیا هغه زما غونټے سړے دے، چاهے هغه عام سړے دے، چاهے هغه د حکومت په اهم پوسټ باندے ناست دے، چاهے هغه سړے غټ کارخانے دار دے، په دے کښ هیڅ چا سره څه رعایت نه دی کول پکار او کوم خلق چه د ملک او د قوم د تباهئ باعث جوړیږی، د هغه خلقو خلاف دِ کارروائی یقیناً اوشی۔ شکریه۔

<u>جناب سپیکر</u>: پیر صاحب! تاسو ته یوه خبره کوم، د عبد الولی خان نوم ما هم کتلے وو۔ زمونږ د پریس رونړه پاس ناست دی، دوئ ته به زه دا Request کومه چه دوئ دِ لږ Clarification کوی، لکه Immediately چه تاسو د خدائے فضل سره اهم سیاستدان یئ، گوهر ایوب صاحب هم دے، نو چه په دے Sequence کښ د "عبد الولی خان" نوم راځی نو Exactly هغه عبد العلی دے، خو "عبد العلی" او "عبد الولی" کښ فرق دے۔ نو خلق وائی جوړے خدائے کو داسے هغه دے حالانکه هغه د هغوی خپل چیف انجینئر ته اشاره ده نو پریس والو له پکار دی چه هغوی لږ د نوم Clarification کوی۔ پریس والا رونړه هم لږ غوندے، پوهه نه یمه زه خو دا نه وایمه، هغه خو ډیر پوهه دی، صبا به ما پسے اونخلی خو دا وایم چه لږ دِ خان پوهه کړی، پوهه ول پکار دی۔ داسے د چا بے عزتی نه دی کول پکار۔

<u>جناب احمد حسن خان</u>: جناب سپیکر! ما هم دغه خبره کوله، دا تاسو چه ښکله او فرمائیل۔ ما ته هم چه چا اخبار راوړلو، داسے یو طرف ته مے کیښودو۔ بیا زما یو ملګرے دے، هغه راغے وئیل ئے چه تاسو سره سره د ولی خان با با نوم هم په دغه کښ راغلے دے۔ ما چه هغه بیان اوکتو نو ما بیا هغه سره ډیر زیات ګپ اوویشتو بهرحال جناب سپیکر، یوصورتحال ستاسو په وساطت سره د دے ټول ایوان او د حکومت په نوټس کښ راوستل غواړم او دا یو

جنرل صورتحال دے که په دے باندے حکومت غور اوکړی نو د صارفینو ډیر مسائل به حل شی- فوج له د اختیاراتو په سلسله کښی نن صارفینو ته ډیر زیات مشکلات دی او مشکل دا دے چه دا قوم د فوج نه Allergic دے- د دے خلقو په ذهن کښی دا دی چه ته فوجی افسر له ورځے نو د هغه جواب به تا ته په 'No' کښی وی- د هر یو سائل یا د هر صارف په ذهن باندے دا یو خبره ده- زما تاسو ته صرف عرض دا دے چه که چرته تاسو حکومت یوه ورځ مهربانی اوکړی، فوج ته دا ډیوټی حواله کولو په سلسله کښی د بعضِ سنجیده خلقو خدشات وو او په هغه خدشه کښی سر فهرست خبره دا وه چه فوج تر اوسه پورے د ډیرو خبرو باوجود، یو ډیر Respectable institution دے جناب سپیکر، او د هغوی دا خدشه وه چه که د دوئ په ذریعه باندے مونږ به اربونو روپئ اوګټو خو خدائے مه کړه چه هغه Respect چه هغه د کهربونو یا د هغے قیمت برابر څه نشته دے، د فوج ادارے د پاره چه د عوامو په زړه کښی کومه خبره ده، دا خدائے مه کړه چه هغه مونږ اوبانیلو او هغه ډیره زیاته قیمتی خبره ده- اوس بهرحال صورتحال خو داسے جوړ شو چه د فوج د دے راتلو په سلسله څه یکدم یو ډیر ښه صورتحال راغلے دے- لکه هغه ورځے د چکدرے ایس ډی اوما ته اووئے چه د چکدرے په لائن باندے Automatically اسی ایمپیئر لوډ کم شوے دے حالانکه دا زیاتیدل پکار وو، دا پرے کم شوے دے جناب سپیکر- دا یو ښه پیشرفت دے خو اوس د عوامو او فوج چه دا اتهارټی سنبهال کړے ده او هغوی ته دا اختیار ملاؤ شوے دے جناب سپیکر، دا به زما یو تجویز وی چه یو خو دا صورتحال پکښی هم جوړ دے، د چا نه دا پته نه ده چه د واپډا هغه اهلکار چه هغه د دےLoss یا د دے غله شریک کار وو، هغه دا نه غواړی چه دا مهم دِ کامیاب شی او کیدے شی چه هغه د دے فوج، ځکه چه د فوج یو عام سپاهی ته څه پته لګی، یو کپتان ته څه پته لګی، دا خو واپډے والو ته پته ده چه دغه په هغه حلقه کښی، دغه په سب ډویژن کښی د چا څه کردار دے؟ هغه ټول ریکارډ ورته معلوم دے- په دے کښی د خلقو بقایاجات کیدے شی جناب سپیکر، کمے زیاتے کیدے شی خو سابقه ټول ریکارډ ئے ورته معلوم دے چه په کوم کوم وخت کښی په

چا باندے ځومره پیسے او څنګه ادائیګی نے کړے ده۔ د هغے په رڼړا کښ هغه د هغے راهنمائی کولے شی‌خو نه ئے کول غواړی۔ زما به دا تجویز وی جناب سپیکر، چه که تاسو مهربانی اوکړئ او حکومت ته هدایات اوکړئ یا د حکومت سره تاسو مشوره اوکړئ او که چرے د فوج دا بریګیډیئر د دے چیف ایګزیکټیو په حیثیت سره د حکومت ما تحت وی، نه د بریګیډیئر او د کرنیل په شکل کښ، هغه په دے ګیلرئ کښ کښینی او په دے اسمبلئ کښ په دے باندے کهل کر بحث اوشی جناب سپیکر، او دا چه کوم اتهارټی هغوی ته Shift شوے ده، دا اختیار هغوی له ورکړے شوے دے، د دے فوائد او د دے پیش نظر هغه خامیانے چه د عوامو په زړه کښ خدشات دی چه په هغے بحث او شی او هغه دا نوټ کوی او په هغه سلسله کښ هغه بیا خپلو فوجی رونړو ته، لاندے ما تحت عملے ته دا هدایات اوکړی چه تاسو ته کوم خلق درځی نو هغوی سره په هغه طریقه ملاویږئ، په کومه طریقه چه هغوی سره Civilian ملاویږی۔ نو دا یو ډیر ښه تجویز وی او که دا نه وی جناب سپیکر، نو بیا تاسو پخپله لکه څنګه چه تاسو مخکښ حکم کړے دے، تاسو خو بے شکه نه به کوئ ځکه چه تاسو خو د جمهوری ادارو او د جمهوری طریقه کار علمبردار یئ او دا ستاسو په ذهن کښ نه راځی۔ زما پخپل خیال که تاسو بیا دا مهربانی اوکړئ چه دا بریګیډیئر صاحب دلته را اوغواړئ او دا ممبران ورسره په دے هال کښ کښینی او په دے باندے یو بحث اوشی او خپل مشکلات وړاندے کړی چه د سبا د پاره، ځکه جناب سپیکر، زه هغه بله ورځ دوه ورځے مخکښ دُشخیلو ته د دورے په سلسله کښ تلے اوومه، ما ته دشخیلو خلقو وئے چه کوم فوجیان دی، هغه وائی چه د چا په ډیره کښ بجلی لګیدلے ده، هغه به ډیرے له خان له میټر لګوی۔ نو هغه وئے چه مونږ ایکسیئن ته لاړو، د ایکسیئن نه هم تپوس اوکړو چه مونږه خو ډیرو، حجرو له د کور د میټر نه بجلی ورکړله، دا ضروری ده؟ هغه راته وئے چه نه، دا ضروری نه ده خو فوجی وئے چه نه، دا زه نه منم۔ نو بعض ځایونو کښ دا صورتحال دے جناب سپیکر، چه دا بحیثیت مجموعی مونږ دا وایو چه دا ښه خبره ده، هر هغه سړے به په دے

کردار باندے خفه کیږی لکه څنګه بی بی چه اووے چه هغه یا غلا کوی یا د غلو ملګرے وی۔ هر یو سړے که غواړی چه زما کردار صفا دے او زه صفا کردار ادا کول غواړم او دوئ حکومت له چه بالواسطه د قوم د پاره فائدے خبره ده، هغه به د دے مرسته کوی خو که تاسو دا مهربانی اوکړئ او تاسو دا کولے شئ، حکومت سره مشوره اوکړئ او د دے فوجی اهلکارو څه کسان زمونږ، د دے منتخب نمائندګانو سره کښینی چه هغه خبرے د هغوی په نوټس کښ راولی چه کوم عوامو ته هلته پیش دی چه د هغے پیش نظر صبا خپل کردار داسے اوکړی چه د عوامو تسلی اوشی۔ نور د دے خبرے مونږه تائید کوؤ چه نن نے ډیر ښه نتائج راوتے دی او انشاء اللّٰه تعالٰی د نورو ښو نتائج مونږه طمع لرو چه نور به هم ښه نتائج رااوخی۔

نشانزدہ سوالات اور ان کے جوابات

جناب سپیکر، زما خیال دے .This is sufficient اوس به دغه Questions ته راشو، بیا به وروستو پرے خبرے کوؤ۔

Honourable Najmuddin Khan, MPA, to please ask his Question No. 819. Najmuddin Khan, MPA, please.

*819 _ جناب نجم الدین، کیا وزیر صحت از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ۔

(ا) آیا یہ درست ہے کہ ضلع دیر بالا میں مختلف بی ایچ یوز میں غریب نادار مریضوں میں گھی تقسیم کیا جاتا ہے؛

(ب) اگر (ا) کے جواب اثبات میں ہوں تو مذکورہ مریضوں اور ان میں تقسیم کئے جانے والے گھی کی تفصیل فراہم کی جائے؛

جناب وجیہہ الزمان (وزیر صحت)، (ا) جی ہاں۔

(ب) جن سنٹروں میں لیڈی ہیلتھ وزیٹرز اور ای۔پی۔آئی (EPI) سٹاف موجود ہے، وہاں پر غریب اور نادار مستورات جو حاملہ ہوں یا دودھ پلاتی ہوں، کو گھی یا آئل فراہم کیا جاتا ہے۔ اس معیار کے تحت دیر بالا کے مندرجہ ذیل بی۔ایچ۔یو (BHU) اور ہسپتالوں میں ایسی مستورات کو 436 کاٹن گھی تقسیم کیا گیا ہے:۔

(ا) رورل ہیلتھ سنٹر واڑی، 105 کاٹن آئل۔

(2) رورل ہیلتھ سنٹر براول بانڈی، 109 کاٹن آئل۔
(3) زنانہ ہسپتال دیر، 109 کاٹن آئل۔
(4) بی ایچ یو تورمنگ، 113 کاٹن آئل۔
کل = 436 کاٹن

ان مستورات کی فہرست نہایت طویل ہے لہٰذا اگر کوئی معزز رکن آسمبلی ان کوائف کو دیکھنا چاہے تو محکمہ صحت کے عملہ کے ساتھ ہال سے باہر گیلری میں موجود ہے۔

جناب نجم الدین: دے جز (ب) کښی دوئ لیکلی دی چه "جن سنٹروں میں لیڈی ہیلتھ ویزیٹرز اور ای۔پی۔آئی (EPI) سٹاف موجود ہے، وہاں پر غریب اور نادار مستورات جو حاملہ ہوں یا دودھ پلاتی ہوں، کو گھی یا آئل فراہم کیا جاتا ہے۔ اس معیار کے تحت دیر بالا کے مندرجہ ذیل بی ایچ یو او ہسپتالوں میں ایسی مستورات کو چار سو چھتیس کاٹن گھی تقسیم کیا گیا ہے"۔ په دے کښې جی دوئ لیکلی دی چه رورل هیلتھ سنټر وارئ، براول بانډئ ده جی، زنانه هسپتال دیر او بی ایچ یو تورمنګ۔ بیا جی مونږ په دے کښې لږ شک وو خو زما درخواست دا دے جی چه دے تقریر نه ما له چه منسټر صاحب جواب راکوی، د دے نه مخکښې ستاسو په وساطت سره دا خبره کومه جی لاندے یو ټکے لیکلے دے "اگر کوئی معزز رکن اسمبلی ان کوائف کو دیکھنا چاہتے ہیں تو محکمہ صحت کے عملہ کے ساتھ ہال سے باہر گیلری میں موجود ہے، ان کے ساتھ دیکھ لیں" نو زه به ورشم سر، دا به او ګورم۔ نو چه خان پرے پوهه کړم، بیا به ضمنی سوال اوکړم جی۔ (قہقہے) نه سر، دا خبره ما غلطه اوکړه؟ نو ورشم سر؟ تاسو هغه پورے بل څه بزنس اوکړئ۔ سر! دے کښې زما درخواست دا دے چه که اوس پکار دا وه چه ما له ئےټول ډیټیل را کړے وے، ځکه چه ما اسمبلی کونسچن کړے دے، بهر به زه کوم کوم سوال ګورمه؟ منسټر صاحب ډیر ښه سړے دے، حقیقت دا دے زمونږ خو نے ډیرے مسئلے هوارے کړے، ډاکټران ئے دیر کښې اولګول، د هغه بده خبره نه کوو جی خو دلته د دیر ایریا کښې دا څلور هسپتالونه نه دی جی۔ په کوهستان ایریا کښې بی ایچ یو شته، هلته EPI technician شته دے، په تهاکدره کښې شته دے، په اوشیرئ دره کښې شته دے سر، په براول بانډه کښې شته دے

لیکن دوئ دا څلور خایونه خوښ کړی دی او صرف په دے څلورو خایونو کښې دوئ دا غوړی تقسیموی- زما منسټر صاحب نه ضمنی سوال دا دے چه آیا په میرټ باندے، د هغه خائے د غربت په لحاظ سره دوئ په دے ټولو بی ایچ یوز کښې د غوړو د تقسیمولو څه اراده شته او که نشته؟

Mr. Speaker: Honourable Minister, please.

وزیرصحت: تھینک یو، جناب سپیکر- سر! گزارش یہ ہے کہ انہوں نے سوال میں صرف دیر کا پوچھا ہے، لہذا ہم نے دیر کی تفصیل فراہم کی ہے- باقی کیلئے دوسرا سوال پوچھ لیں تو ہم اس کی بھی تفصیل فراہم کر دیں گے اور جہاں جہاں تک ممکن ہے انشاء اللہ ہم ان کو تفصیل فراہم کرتے رہیں گے اور مزید کوئی سوال ہو تو وہ ---

جناب نجم الدین: سر! زما درخواست دا دے، ما ضمنی سوال چه کوم اوکړو نو په ضلع دیر بالا کښې کوهستان ایریا شامله ده جی، په دیر بالا کښې نهاگ دره شامله ده، په دیر بالا کښې اوشیرئ دره شامله ده، په دیر بالا کښې سلطان خیل دره شامله ده، براول بانډه شامله ده، نو زما Request دا دے چه دوئ دغه طرف ته، لکه مونږ په نسبت د دے نورے صوبے غریبانان یو، هلته په هسپتالونو کښې ډاکټران نشته دے او غربت ډیر زیات دے، زما خو دا درخواست دے چه د دے نورو نه دِ کټ کړی او مونږ له دِ هلته راکړی- هلته کښې هغه خایونو کښې دا ټول بی-ایچ-یوز کښې دوئ د غوړو د تقسیمولو، په دے کښې زما ضمنی سوال دے، د دے سوال سره منسلک دے، د دے د پاره خان له د سوال ضرورت نشته دے، نو زما دا Request وو سر، که څه بله خبره پکښې وی-

Mr. Speaker: Honourable Minister, please.

وزیرصحت: مزید تفصیل فراہم کر دیتے ہیں- جیسے جیسے یہ مانگتے رہیں گے، جو کچھ کہیں گے، ہم ان کو فراہم کرتے جائیں گے-

Mr . Speaker: Honourable Hameedullah Khan, MPA, to please ask his Question No. 854.

* 854 _ جناب حمید اللہ: کیا وزیرصحت از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ___

(ا) آیا یہ درست ہے کہ کنٹریکٹ پر بھرتی ہونے والے ڈاکٹروں کو جس جگہ کیلئے بھرتی کیا جاتا ہے، وہاں سے عرصہ دو، تین سال تک ٹرانسفر نہیں کیا جاسکتا؛
(ب) اگر (ا) کا جواب اثبات میں ہو تو ڈاکٹر محمد ہمایوں بی۔ایچ۔یو اخگرام کو کیوں ٹرانسفر کیا گیا ہے۔ تفصیل فراہم کی جائے؛

جناب وجیہہ الزمان(وزیرصحت): (ا) جی ہاں۔
(ب) ڈاکٹر محمد ہمایوں کو 19-12-1995 کو ایک سال کی کنٹریکٹ کی بنیاد پر بھرتی کیا گیا۔ بھرتی ہونے کے بعد اس کی تعیناتی شیخ ولی ضلع دیر میں کر دی گئی۔ بعد آزاں اس کا کنٹریکٹ سال کے سال تجدید (Renew) کیا جاتا تھا۔ 27-11-1998 کو صوبائی پبلک سروس کمیشن کی سفارش پر ڈاکٹر محمد ہمایوں کو باقاعدہ طور پر میڈیکل آفیسر، ہیلتھ ڈیپارٹمنٹ میں بھرتی کر لیا گیا، اس وقت وہ بطور میڈیکل آفیسرسکول ہیلتھ سروسز ضلع دیر کام کر رہا ہے۔

جناب حمید اللہ: په دے کښې دوئ په جز (ا) کښې ليکلى دى چه په کنټريکټ چه کوم بهرتى شوى دى نو زما د علم مطابق چه دا به درے کاله دغلته هسپتال کښې وى نو د دريو کالو نه وروستو به ئے بيا بدلى کيږى۔ په دے کښې دا ډاکټر همايون په کنټريکټ بهرتى شوے دے۔ د دے هسپتال نه په هغه کال بيا دوئ د هغه ټرانسفر کړے دے۔ دوئ بيا ليکلى دى چه دا اوس پبلک سروس کميشن اړولے دے او مستقل ميډيکل افسر دے خو تر اوسه پورے خو دے نه وو، دا د دے نه مخکښې دوئ ټرانسفر کړے دے، دا ئے ولے ټرانسفر کړے وو؟

Mr. Speaker: Honourable Minister, please.

وزیرصحت: شکریہ۔ جناب سپیکر! اس سلسلے میں گزارش یہ ہے کہ ڈاکٹر کا جو /Original Basic Contract ہوتا ہے، اس میں ٹرانسفر نہیں ہوتی لیکن ان کا کنٹریکٹ ختم ہوا، پھر Renew ہوا، پھر Third time renew ہوا۔ اس میں پھر Adminstrative point of view سے ہم تھوڑی سی گنجائش بعد میں رکھتے ہیں لیکن جو اوریجنل کنٹریکٹ ہوتا ہے، اس میں ایسی کوئی گنجائش نہیں ہوتی اور اب تو وہ Regularize ہو چکا ہے اور کافی سینیئر پوسٹ پر آچکا ہے۔

جناب سپیکر: زما خیال دے، ٹھیک دہ - Mr. Abdur Rehman Khan, MPA to please ask his Question No. 874.

* 874 _ حاجی عبدالرحمان خان: کیا وزیر صحت از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ
(ا) آیا یہ درست ہے کہ سرکاری ہسپتالوں میں غریب مریضوں کے علاج معالجے کیلئے ادویات مفت فراہم کی جاتی تھیں جس کیلئے محکمہ باقاعدہ فنڈز منظور کرتا تھا۔
(ب) اگر (ا) کا جواب اثبات میں ہو تو آیا مذکورہ طریقہ کار ہسپتالوں میں تاحال جاری ہے یا ختم کر دیا گیا ہے۔
(ج) اگر مذکورہ طریقہ کار بند کر دیا گیا ہے تو آیا محکمہ نے اس کا کوئی متبادل بندوبست کیا ہے۔ نیز حکومت غریبوں کو ادویات مفت فراہم کرنے کیلئے کیا اقدامات کرنے کا ارادہ رکھتی ہے؟

جناب وجیہہ الزمان (وزیر صحت): (ا) جی ہاں' یہ درست ہے کہ حکومت کے وسائل کی حد میں رہتے ہوئے جہاں تک ممکن ہو' سرکاری ہسپتالوں میں غریب مریضوں کے علاج معالجے کیلئے ادویات مفت فراہم کی جاتی تھیں۔ مزید برآں یہ سلسلہ تاحال جاری ہے۔
(ب) مذکورہ ہسپتالوں میں تاحال جاری ہے اور ہسپتالوں میں داخل غریب اور نادار مریضوں کو مفت ادویات فراہم کی جاتی ہیں۔
(ج) مذکورہ طریقہ کار بند نہیں کیا گیا ہے۔ دیگر کوشش کی جاتی ہے کہ غریب مریضوں کیلئے زکواۃ فنڈ سے علاج کیلئے خرچہ منظور کرایا جائے' تاہم وسائل محدود ہیں اور سرکاری ہسپتالوں کو ہدایت کی گئی ہے کہ جہاں تک ممکن ہو کیجولٹی' لیبر روم' جراحی' جذام اور دیگر وارڈوں میں غریب افراد کو مفت ادویات دی جائیں۔

حاجی عبدالرحمان خان: جناب سپیکر! په دے کښې ضمنی سوال زما دا دے چه ما ته به وزیر موصوف أوښائی چه څومره غریبانانو له په دے هسپتال کښې دوئ مفت دوایانے ورکړے دی۔ زه د خپلے تجربے په رنړه کښې وایم، زه بیمار وومه، په هسپتال کښې پروت وومه۔ ور اوتکیدلو او زما د علاقے خلق راغلل او په کاننی وارډ کښې یو غریبه ښځه پرته وه او د هغے د دارو وس نه وو نو مونږ ورله چنده اوکړله۔ زه دا خبره وزیر صاحب ته کومه چه ما ته د دا لسټ دوئ اوښائی چه دوئ کومو غریبو خلقو له دا دوایانے ورکړے دی

او څومره روپئ منظوریږی؟ د دے تفصیل ترینه غوارمه۔ او جی، څومره پیسے هسپتالونو له ورکړے کیږی او کوم خلقو له ئے ورکړل، د هغے غریبانانو لسټ دِ مونږ ته اوښائی چه هغه لسټ اوګورو۔ که نه، دا په خپلو کښی تقسمیږی؟ نو په دے باندے دا سوال ما خکه کړے دے چه په هغے هسپتال کښی ما دا حالت اولیدلو۔ چه دا حالت دے حد له راغلے دے چه غریب سړے هسپتال ته نزدے کیدے نه شی۔ دا ما ته د دے یو سوال، باقی دے بل جز ته تاسو اوګورئ۔ د جز (ب) په جواب کښی دوئ وائی چه "مذکورہ ہسپتالوں میں تاحال جاری ہے اور ہسپتالوں میں داخل غریب اور نادار مریضوں کو مفت ادویات فراہم کی جاتی ہیں" او د جز (ج) په جواب کښی دوئ ورکړی دی چه "مذکورہ طریقہ کار بند نہیں کیا گیا ہے۔ دیگر کوشش کی جاتی ہے کہ غریب مریضوں کیلئے زکواۃ فنڈ سے علاج کیلئے خرچہ منظور کرایا جائے"، دا جی ټول دروغ دی۔ د دے سوال چه هغوی جواب راکړی۔

جناب سپیکر: جی۔

جناب توفیق محمد خان: جی په دے کښی زه هم یو ضمنی سوال کومه۔ زما په حلقه کښی د لیونو سپو ویکسنیشن ختم دے----

جناب سپیکر: دا ستاسو مائیک زما خیال دے چه آن نه دے، هسے آواز خو ستاسو له خیره سره، ماشاء الله د مائیک نه اوچت دے۔

ناب توفیق محمد خان: ډیره مهربانی جی۔ نو دا ډیره اهمه خبره ده۔ د لیونو پو ویکسنیشن مکمل ختم دے، هیچ چرته هم نشته او دوئ له پکار دی چه ندوبست ئے اوکړی -------

اب سپیکر: هلته د بنیادمانو غم راوان دے، ته د سپو غم اوړے۔

اب توفیق محمد خان: نه جی، زه هم دغه وایم، دا د بنیادمانو خبره ده۔ دوه بادم پرے مړه دی، دوه پرے مړه دی۔

ئ عبدالرحمان خان: جناب سپیکر! یو منټ، زه خپل ملګری ته درخواست مه چه یوه ډیره ضروری او ډیره اهمه خبره روانه ده د غریبانانو د علاج جے۔ مونږ ته به وزیر صاحب د هر یو هسپتال فنډ بیل بیل اوښائی۔ یو

به راته د مریضانو لسټ اوښائی چه مونږه هغه لسټ اوګورو چه دے کښی غریبو له ورکړے شوے دی که نور چا له ورکړے شوے دی؟

جناب نیک عمل خان: پوائنټ آف آرډر، سر- په دے کښی جی -------

جناب سپیکر: په دے کښی اوس د پوائنټ آف آرډرخبره د کوم ځائے نه راغله؟ زوروره خدائے ته اوګوره- ضمنی سوال که د څه وی نو هغه اوکړه او هم د دے مطابق اوکړه-

جناب نیک عمل خان: ضمنی سوال دے جی او هم د دے متعلق دے- عبدالرحمان خان چه کوم سوال پیش کړو، په دے کښی زما په خیال یوازے د پیښور هسپتالونه نه دی- په دے کښی خو لا بیا هم څه نه څه کیږی، د دے ټولو هسپتالونو چه څومره په سرحد کښی دی، د دے ټولو دِ انکوائری اوشی او د دے ټولو دِ مونږ ته دا اوښودلے شی چه څومره څومره پیسے ورکوی او کوم کوم هسپتال له ئے ورکوی او په کال کښی د څومره غریبانانو مفت علاج کیږی؟

جناب محمد ہاشم خان (چارسده): سپیکر صاحب! زه پکښی یو ضمنی سوال کول غواړم- ما ونیل سپیکر صاحب، که دا سوال غونډ تاسو سټینډنګ کمیټئ ته حواله کړئ او دوئ بیا هغه متعلقه ریکارډ راوړی نو دا به د ټولو نه ښه طریقه وی- د پوره صوبے بیل بیل هسپتالونو ریکارډ دِ راوړی-

سید محمد صابر شاہ: یو ضمنی سوال زما دا دے جی چه هر ځائے کښی هم دا شکایت دے چه دا دوایانے خلقو ته نه ملاویږی بلکه هغه اهلکار دا دوایانے خرڅے کړی او عام غریب سړی ته نه ملاویږی- نو زه د وزیر موصوف نه دا تپوس کومه چه آیا دوئ دے څیز ته تیار دی چه د هر بی-ایچ-یو، آر-ایچ سی په سطح باندے چرته چه دوایانے ورکړے کیږی، د هغے ځائے لوکل کمیټئ جوړے شی او د هغے کمیټو په اعتماد سره دا دوایانے خلقو کښی تقسیمیږی چه دا سسټم شفاف شی؟ داسے څه سسټم رانج کولو د پاره دوئ تیار دی جی؟

ارباب محمد ایوب جان: جناب سپیکر صاحب-

جناب سپیکر، جی۔

ارباب محمد ایوب جان، ستاسو ډیره مهربانی جی۔ څنګه چه پیر صابر شاه صاحب اووئیل، جناب سپیکر صاحب، پشاور هیلتھ پیکیج MSD کښې دوئ چه کومے دوایانے د چوده، پنده کروړ روپو په صوبه سرحد کښې یا پختونخوا صوبه کښې تقسیمیدے، په پشاور هیلتھ پیکیج کښې دوئ دا وائی چه User charges به لګوئ او د User charges مطلب دا وو چه هر یو مریض نه به تاسو پیسے اخلئ او د هغے پیسو بدل کښې چه مریض څه استعمالوی نو هغه به ورته مونږ ورکوو۔ خو جناب سپیکر صاحب، زمونږ لیډی ریډنګ هسپتال چه دے، زما په خیال تاسو به د ټولو نه زیات خفه یئ، مونږ هم خفه یو چه دا هسپتال په 1927 کښې جوړ شوے وو او اوس د موجوده حکومت د پالیسو په وجه باندے، د پشاور هیلتھ پیکیج په وجه باندے هغه هسپتال چه دے، ډسټرکټ هیډ کوارټر هسپتال جوړ شو څکه چه ټول Specialities لاړل۔ دویم دا دے جناب سپیکر صاحب۔ چه د خلقو نه، چه یو مریض د هسپتال مین ګیټ ته دننه شی نو چه واپس څی نو د هغه پنډره سو، سوله سو، ستره سو روپئ لګیدلی وی د User charges په نوم باندے، نو جناب سپیکر صاحب، چه User charges کښې چه کوم اخلی، پکار ده چه بیا هغه په هغے مریض باندے اولګی۔ د ایکسرے Facilities ورکړی، پیتهالوجی Facilities ورکړی، میډیسن Facilities ورکړی۔ نو دا خو حکومت پشاور هیلتھ پیکیج Already دغه کړے دے او دوایانے په مونږ باندے خرڅوی او 80 % خلق چه دی زمونږ د صوبه سرحد، د پختونخوا هغه نه شی Afford کولے۔ نو زه به ستاسو په وساطت دے حکومت ته دا اووایم چه User charges ختم کړئ او زمونږ ډسټرکټ هیډ کوارټر هسپتال چه تاسو جوړ کړلو د لیډی ریډنګ نه، هغه ټیچنګ پوسټ ګریجویټ میډیکل انسټی ټیوشن وو، هغه لاندے لاړو، لاړو، لاړو نو اوس د هغے نه ډسټرکټ هیډکوارټر هسپتال، چمکنو والا سړے، زما د کلی سړے، د دے ځائے نه به ورته اووائی چه حیات آباد ته لاړ شه، مریض به ورسره وی نو دو، دهائی سو روپئ ایکسټرا ورکړه، روټئ به چرته خوری؟ دوئ د دوایانو خبره

کوی جی، موجوده هیلتھ پالیسی بالکل ناکامیابه شوه۔ .Thank you, Sir

بیگم نسیم ولی خان: محترم سپیکر صاحب! ډیر ښه سوال شوے دے۔ زما خیال دے په دے ضمنی سوالونو باندے د سوال نوعیت خرابیږی۔ د سوال نوعیت دا دے چه آیا حکومت په دے صوبه کښں فری میډیسنز ورکوی که نه ورکوی؟ هغوی وائی چه ورکوؤ۔ که ورکوی نے نو مطلب دا دے چه خلقو ته نه رسی۔ دا کومه خبره چه ارباب صاحب کوی د Charges، دا Charges هم چه دی، د دے یو حد مقرر دے د هر څه د پاره۔ چه کوم دلته کښں پشاور پیکیج پیش شوے وو، په هغے کښں د هر څه د پاره خپل خپل فیس وو۔ د لیبارټرۍ د پاره بیل فیس وو، د ایکسرے د پاره بیل۔ مطلب دا دے چه هغه وخت کښں هغه سپورټ شوے وو او د دے د پاره سپورټ شوے وو چه هغه دومره ډیر حساب نه وو، څه شپاړس، اوولس سوه روپئ وے۔ د یو مریض به شل ،پنځویشت، دیرش روپئ لګیدلے او هغه له به د هغے په بدل کښں مفت دارو ورکیدل۔ دا سوال کمیټئ ته د تلو خکه دے چه وزیر صاحب نه مونږ دا توقع کوؤ چه وزیر صاحب به اوس مونږ ته د ګوتو په Tips اووائی چه فلانے بی-ایچ-یو او فلانے هسپتال او فلانے، دا انسانی قدرت نه دے چه هغه به دا مونږ ته اوښائی نو لهٰذا که هغوی ورسره مخالفت نه کوی نو دا کمیټئ له ورکړئ، په کمیټئ کښں به Thrash out شی۔ ټولے خبرے به په مینځ کښں راشی۔ د دارو تعداد به هم معلوم شی، د هسپتالونو به هم معلوم شی او دا کومو خلقو له چه ورکړے کیږی، د هغے پته به هم اولګی۔ محکمه به کمیټئ ته ټول تفصیل راوړی۔ نو بل طرف ته نے مه بوځئ او زما خیال دے کمیټئ له نے ورکړئ۔

Mr. Speaker: I think, the honourable Minister has got no objection if it is referred to the Committee. It will be thrashed out because every one from this side and from that side, both the sides, is crying for the same thing.

Minister for Health: O.k, Sir.

Mr. Speaker: Is it the desire of the House that Question No. 874, ask by honourable Haji Abdur Rehman Khan, MPA; may be referred to the Standing Committee on Health?

(The motion was carried.)

Mr. Speaker: The Question is accordingly referred to the Standing Committee on Health.

حاجی عبدالرحمان خان: جناب سپیکر صاحب! ستاسو هم ډیره شکریه او د ټول هاؤس ډیره شکریه او خدائے گواه دے چه هلته لس اته غریبانان ما لیدلی وو چه د پیسو د وجے نه د هغوی علاج نه شو کیدے۔ نو خدائے دِ د دے تاسو ټولو له عوض درکړی۔

Mr. Speaker: Honourable Muhammad Karim Babak, MPA, to please ask his Question No. 914.

*914 _ جناب محمد کریم: کیا وزیر صحت از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ
(ا) میرے حلقہ نیابت، پی۔ایف_43 بونیر میں سول ہسپتال طوطالئے میں کل کتنے ڈاکٹرز ہیں؛
(ب) دیگر عملہ کی مکمل تفصیل فراہم کی جائے؛
(ج) آیا مذکورہ سول ہسپتال طوطالئے کا درجہ بڑھانے کا حکومت ارادہ رکھتی ہے، نیز ایکسرے پلانٹ کی کارکردگی اور ماہانہ ادویات کی تفصیل فراہم کی جائے؟

وزیر صحت: (ا) سول ہسپتال طوطالئے میں ایک ڈاکٹر بمعہ فیملی موجود ہے جبکہ زنانہ میڈیکل آفیسر کی آسامی خالی ہے۔
(ب) دیگر عملہ کی تفصیل حسب ذیل ہے:۔
۱۔ ڈسپنسرز آٹھ، اس وقت دو ڈسپنسرز سول ہسپتال طوطالئے میں کام کر رہے ہیں جبکہ چھ ڈسپنسرز مختلف ہیلتھ یونٹوں میں کام کر رہے ہیں۔
۲۔ ایکسرے ٹیکنیشن، 1
۳۔ لیبارٹری اسسٹنٹ 1
۴۔ آپریشن تھیٹر اٹنڈنٹ 1

۵۔ دائی ۱
۶۔ بہشتی ۱
۷۔ چوکیدار ۲
۸۔ وارڈ اردلی ۲

(ج) مذکورہ ہسپتال کا درجہ بڑھانے کا اس وقت کوئی ارادہ حکومت کے زیر غور نہیں ہے۔ نیز ایکسرے پلانٹ کی مرمت ہو چکی ہے اور دسمبر 1998 کے مہینے سے کام شروع کیا ہے۔ سال 1998 میں مذکورہ ہسپتال کو جو ادویات وغیرہ دی گئی ہیں' ان کی تفصیل اسمبلی لائبریری میں ملاحظہ کی جا سکتی ہے۔

جناب محمد کریم: جناب سپیکر صاحب! شکریه۔ جواب خو ما ته تقریباً راکړے شوے دے خو په جواب او په حقیقت کښ فرق دے۔ خو دا منسټر صاحب ډیر ښه سړے دے نو که دے ما له دا یقین دهانی راکوی، چه زما تسلی کوی خکه چه زما د هسپتال ټول، دے کښ هغه کوم خلق چه تلی دی هغه په جنرل ډیوټیانو تلے دی، نو که ما له تسلی راکوی نو انشاء الله زه به دا خپله خبره واپس واخلم۔

وزیر صحت: ہم کسی وقت بیٹھ جائیں گے' اس کو Settle کر لیں گے۔

جناب محمد کریم: شکریہ جی۔

Mr. Speaker: Honourable Aurangzeb Khan, MPA, to please ask his Question No. 969.

* 969 _ جناب محمد اورنگزیب خان: کیا وزیر صحت از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ

(ا) آیا یہ درست ہے کہ ضلع کوہاٹ میں کے۔ڈی۔اے کوہاٹ ٹاؤن شپ کے مقام پر ایک ڈویژنل ہیڈ کوارٹر ہسپتال تعمیر ہو چکا ہے۔

(ب) اگر (ا) کا جواب اثبات میں ہو تو بتایا جائے کہ مذکورہ ہسپتال کب تعمیر ہوا اور حکومت کب سے اس کو چلانے کا ارادہ رکھتی ہے، نیز موجودہ اے۔ڈی۔پی 99-1998 میں حکومت نے اس کو چلانے کیلئے کتنی رقم مختص کی ہے؟

جناب وجیہہ الزمان (وزیر صحت): (ا) ضلع کوہاٹ میں ٹاؤن شپ کے مقام پر ڈویژنل ہیڈ کوارٹر ہسپتال کوہاٹ کی تعمیر کی منظوری 1991 کے سالانہ ترقیاتی پروگرام میں آٹھ

کروڑ، باسٹھ لاکھ اورتیس ہزار روپے کی لاگت سے ہوئی، جہاں پر جون 1997 تک نو کروڑ چھیاسی لاکھ، پچھتر ہزار روپے خرچ ہوئے۔ ہسپتال کے پہلے مرحلے کا 95% کام تقریباً مکمل ہوچکا ہے۔

(ب) جی ہاں، بہرحال کوہاٹ ہاسپٹل کمپلیکس کو بطور ایک بنیاد اور پوسٹ گریجویٹ میڈیکل ٹیچنگ ہسپتال کے شروع کیا گیا ہے۔ بنیادی مراکز صحت، نرسنگ ٹریننگ سکول اور باقی طبی سہولیات کیلئے خاص طور پر عمارتیں تعمیر کی گئی ہیں۔ محکمہ صحت صوبہ سرحد اپنی پوری کوشش کر رہا ہے کہ باقیماندہ تعمیراتی کام کو مکمل کرنے، نرسوں کی رہائش کیلئے ہاسٹل اور طبی آلات کے حصول کیلئے فنڈز کا بندوبست کیا جائے۔ بہرحال صوبہ کی مالی دشواریوں کی وجہ سے 98-1997 اور 99-1998 کے سالانہ ترقیاتی پروگرام میں اس مقصد کیلئے کوئی رقم مختص نہیں کی گئی تھی۔ حال ہی میں ایشین بینک نے ہیلتھ کیر پروجیکٹ کے تحت تین کروڑ، اٹھانوے لاکھ روپے کی رقم فراہم کی ہے۔ اس کے علاوہ دوسرے کچھ ذرائع سے بھی فنڈز مہیا کرنے کی کوشش کی جارہی ہے۔ سٹاف اور موجودہ مالی سال کے بجٹ کیلئے تجاویز زیرغور ہیں اور جلد ہی محکمہ خزانہ کو منظوری کیلئے ارسال کر دی جائیں گی۔ حکومت صوبہ سرحد کی پوری کوشش ہوگی کہ کوہاٹ ہاسپٹل کمپلیکس کو سال رواں کے دوران مکمل کرلیا جائے۔

جناب محمد اورنگزیب خان: شکریہ۔ محترم سپیکر صاحب! جیساکہ آج کل کے موجودہ دور میں ہرعلاقے، ضلع یا ڈویژن میں ایک ضرورت محسوس کی جارہی ہے کہ زیادہ سے زیادہ اور جدید سے جدید تر سہولیات عوام تک پہنچائی جائیں تو اسی نکتہ نظر کے پیش نظر یہ ہسپتال کوہاٹ میں قائم کیا گیا ہے، بلڈنگ بن گئی، جیساکہ جواب میں کہہ رہے ہیں کہ 1997 میں جب موجودہ حکومت وجود میں آئی تو ہم بھی اتحاد میں تھے، خدا گواہ ہے کہ صرف دومسئلوں کے علاوہ میں کبھی بھی چیف منسٹر صاحب کے پاس نہیں گیا، ایک یہ ہسپتال کا مسئلہ تھا اور دوسرا کوہاٹ میں کوتل کی سرنگ، جہاں روزانہ بسیں، گاڑیاں اور موٹریں گرتی ہیں اور انسان مرتے رہتے ہیں ------

جناب سپیکر: دا لږ تاسو مهرباني اوکړئ، یو ممبر صاحب یو سوال کوی، تاسو بتول په کپ لګیا یئ۔ داسے خو خوند نه کوی کنه۔ دا هاؤس به داسے نه چلوؤ۔

جناب محمد اورنگزیب خان: محترم سپیکر صاحب! میرے کہنے کا مقصد یہ تھا کہ یہ ہسپتال

خدا کرے کہ شروع ہو جائے، جیساکہ جُز (ب) کے جواب میں انہوں نے کہا ہے، تو کوہاٹ، کرک اور بنوں کے عوام، جن کا یہ آسرا ہوتا ہے کہ ہم کسی Serious مریض کو، کسی Brain Hemorehage والے کو یا جس کے سر میں چھوٹ آئے یا Cronic Heart patient ہو، اسے ہم پشاور پہنچائیں اور وہ راستے میں مر جائے تو بجائے اس کے اس کا کوہاٹ میں علاج ہوگا۔ ایک بات لبوں پر آتی ہے جناب محترم سپیکر صاحب، کہ انہی سہولیات کے نہ ہونے کی وجہ سے میرے برادرنسبتی، جسے سالا کہتے ہیں، کو اس رمضان میں Heart attack ہوا حالانکہ وہ Heart patient نہیں تھا، وہ مر گیا۔ چالیس یا بیتالیس سال اس کی عمر تھی۔ اگر کوہاٹ کے ہسپتال میں یہ سہولیات ہوتیں یا کوئی اچھی Equipments ہوتیں، زندگی اور موت تو خدا کے ہاتھ میں ہے لیکن ہماری تسلی نہیں ہوئی کیونکہ اس کا علاج صحیح نہیں ہوا تھا تو پھر یہ جواب میں کہہ رہے ہیں کہ جی ہاں، پیسے اتنے آگئے ہیں، 99-1998 میں ایک پیسہ بھی نہیں رکھا گیا اے ڈی پی میں اور یہ ایشین بینک کا کہہ رہے ہیں کہ انہوں نے تین کروڑ، اٹھانوے لاکھ روپے دینے کا وعدہ کیا ہے میں تو کہتا ہوں کہ میرے ساتھ وعدہ نہ کریں جیساکہ وعدے ہوتے رہتے ہیں، کوشش کریں خدا کیلئے، خدا کے نام پر، انسانیت کے نام پر کہ یہ رقم جلد از جلد آئے اور یہ ہسپتال شروع ہو جائے۔ تھینک یو جی۔

Mr. Speaker: Try your level best.

وزیرصحت: تھینک یو، سر۔ سر! اس میں تھوڑی وضاحت کرنا چاہونگا کہ Basically it is trustly level hospital، یہ Ordinary hospital نہیں ہے اور اس کو ہم وقت سے پہلے Commission اسلئے نہیں کرنا چاہ رہے ہیں تاکہ یہ خراب نہ ہو جائے۔ کوئی پرابلم نہ ہوا تو انشاء اللہ سال رواں میں ہم اسے Complete کرنے کی بھرپور کوشش کر رہے ہیں اور ہم چاہتے ہیں کہ لیڈی ریڈنگ کے سٹینڈرڈ کا ایک ہاسپٹل کوہاٹ میں ان کو مہیا کیا جائے اور لوگوں کو بجائے یہاں آنے کے وہی پر Services مہیا کی جائیں۔

جناب محمد اورنگزیب خان: جناب سپیکر! میں آپ کا بھی شکریہ ادا کرتا ہوں اور جناب منسٹر صاحب کا بھی لیکن میری صرف اتنی گزارش ہے کہ اگر اسے فوری طور پر شروع کر دیا جائے تو بہتر ہوگا جی۔

وزیرصحت: جناب! ہماری کوشش ہے کہ ہم پورے ہاسپٹل کو جتنا جلدی

Commission کر سکیں، کر دیں کیونکہ یہ کافی Importance کا حامل ہے اور اس کی تکمیل کیلئے ہم نے ایشین ڈیویلپمنٹ بینک سے چار کروڑ روپے لئے ہیں اور ہم نے SNE منظوری کیلئے بھجوا دی ہے۔ جیسے ہی ایس این ای منظور ہوگی تو انشاء اللہ ہم اسے Commission کروادیں گے جی۔

جناب محمد اورنگزیب خان: تھینک یو جی۔ شکریہ۔

Mr. Speaker: Honourable Ashiq Raza Swati, MPA, to please ask his Question No. 987.

*987 _ جناب عاشق رضا سواتی: کیا وزیرصحت از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ۔۔۔

(ا) آیا یہ درست ہے کہ ضلع مانسہرہ، ڈھوڈیال میں اضافی وارڈز تعمیر کئے گئے ہیں؛

(ب) آیا یہ بھی درست ہے کہ مذکورہ وارڈز کو تاحال استعمال میں نہیں لایا گیا؛

(ج) اگر (ا) و (ب) کے جوابات اثبات میں ہوں تو حکومت مذکورہ وارڈز کو کب تک استعمال میں لانے کا ارادہ رکھتی ہے؟

جناب وجیہہ الزمان(وزیرصحت): (ا) جی ہاں۔

(ب) جی ہاں۔

(ج) اضافی سٹاف کی فراہمی کیلئے 875390 روپے کی SNE کی تجویز 30-01-1999 کو محکمہ خزانہ کو منظوری کیلئے بھجوائی جا چکی ہے، جیسے ہی یہ SNE منظور ہو جائیگی، اضافی سٹاف کو بھرتی/ تعینات کر لیا جائیگا اور نئے وارڈز کام کرنا شروع کر دیں گے۔

جناب عاشق رضا سواتی: جناب! دا سوال ما کړے وو چه په مینټل هسپتال کښ دوه وراډونه جوړ شوی دی، یو د زنانه وارډ دے او یو مردانه وارډ۔ نو دے کښ دوئ په (ج) کښ دا وئیلی دی چه مونږه ایس-این-ای لیږلے ده، زه مطمئن یمه خو د وزیر صاحب ته به ستاسو وساطت سره د ګزارش کومه چه ایس این ای چه لاره شی نو بیا لږ خپل ډیپارټمنټ ته دِ اووائی چه د دے لږ غوندے خیال ساتی او دا خو آسان کار دے چه دلته اولیکی چه ایس این ای لاره خو ایس این ای تلو نه پس ته د هغې نتیجه سمدستی راتلل پکار دی جی۔ ډیره ډیره مهربانی جی۔

Mr. Speaker: Honourable Minister, please pursue the matter.

Minister for Health: I will pursue, Inshallah. Thank you.

Mr. Speaker: The sitting is adjourned for tea break and we will re-assemble after half an hour. Thank you.

(اس مرحلے پر چائے کیلئے ایوان کی کارروائی آدھے گھنٹے کیلئے ملتوی ہوگئی۔)

(وقفہ کے بعد جناب سپیکر مسند صدارت پر متمکن ہوئے۔)

جناب سپیکر: هاں جی، څه پوائنټ آف آرډر دے؟

جناب محمد اورنگزیب خان: سر! هغه نجم الدین خان هم ونیلے وو او هم دغه خیال دے خو کورم نه دے پوره او بل حکومت غائب دے جی۔

جناب بشیر احمد بلور: سپیکر صاحب! تاسو ته Request په دے کوم چه اجلاس نه مخکښې ما یو کال اټینشن نوټس ورکړے وو، د اوړو باره کښې وو۔ تاسو ته پته ده چه پیښور ښار او ټوله صوبه کښې د اوړو ډیر زیات تکلیف دے نو دے باره کښې به زما دا خواست وی چه تاسو مهربانی اوکړئ، دا اسمبلی چه Prorogue کوئ نو هغے نه مخکښې زما دا کال اټینشن واخلئ۔ د اوړو ټولو خلقو ته ډیر تکلیف دے۔ حکومت کله هم په دے باندے، مونږ همیشه خبره کړے ده خو هیڅ چا هم نوټس نه دے اغستے۔ دا به زما خواست وی چه زما دا کال اټینشن ضرور تاسو واخلئ۔ مهربانی۔

جناب غفور خان جدون (وزیر خوراک): جناب سپیکر صاحب! بشیر بلور صاحب چه د کال اټینشن کومه خبره اوکړه، مونږ ته بالکل اعتراض نشته۔ که نن اخلئ نو نن جواب ورکوؤ او که سبا ئے اخلئ نو به جواب ورکوؤ او که نن ئے ضرورت وی، ګهنټه پرے بحث کوئ، که ټوله ورځ پرے بحث کوئ، انشاءاللہ تعالٰی جواب به ورله ورکوؤ۔ دوئ به مطمئن کړو جی۔

جناب محمد اورنگزیب خان: جناب سپیکر صاحب! د ټولو جواب دِ غفور خان په شریکه ورکړی جی۔

ارباب سیف الرحمان خان: جناب سپیکر صاحب! غفور خان له پکار دی چه دے یو Statement ورکړی خکه چه په قطارونو کښې خلق ولاړ دی، چا ته اوړه نه رسی۔ دوئ دِ بیان ورکړی چه د پنجاب نه اوړه نه راځی، که څه وجه ده

چه دلته داوړو دومره لوے تکلیف دے؟ فی الحال د د دے صفائی پیش کړی-
وزیر خوراک: جناب سپیکر صاحب! د ارباب سیف الرحمان صاحب خبره بالکل ټهیک ده جی چه د دوئ کال اټینشن نوټس راشی دوئ د خبره اوکړی- مونږه به ورله جواب ورکړو چه څنګه دوئ مطمئن وی، څه قسم د دوئ هدایت وی، انشاء الله تعالیٰ په هغے به چلیږو- مونږ ته هیڅ اعتراض نشته دے جی -

مسئلہ استحقاق

Mr. Speaker: Honourable Begum Nasim Wali Khan, MPA to please raise her question of privilege No. 106.

بیگم نسیم ولی خان: محترم سپیکر صاحب! ډیره شکریه- زه خو یقیناً چه دا به اووایمه خو زما لږ نظر خراب شوے دے او دا شے لږ ډیر تاسو ته هم مخے ته پروت دے، شاید چه تاسو ونیلے شئ- (قہقہہ) نه دے ټولے خبرے نه خو هاؤس خبر دے چه کومه خبره ما د هغے متعلق کړے ده- ما په هغے باندے د استحقاق پیش کولو یو کوشش کړے دے چه زه استحقاق پیش کومه چه زما استحقاق مجروح شوے دے، د واپډے حوالے سره خبره ده، د واپډے او د فوج متعلق چه کومه قیصه ده، دا ټول هاؤس ترے هم خبر دے، اخبار والا هم خبر دی- په آخر کښ یوه خبره زه ضروری کول غواړمه چه هغه زه ونیلے هم شمه او په دے کښ ضروری ده څکه چه په یو صورت کښ تاسو چه خپل پریویلجز رولز اوګورئ نو زما پریویلج نه جوړیږی څکه چه د ولی‌خان په نوم باندے خبر راوتے دے- نو سبا له ډیره ممکنه ده چه څوک هاؤس کښ هم نه وی، د هاؤس نه بهر هم څوک دا اعتراض اوکړی چه دا پریویلج خو زما نه جوړیدو، نو تاسو ته هم معلومه ده او خلقو ته هم معلومه ده، هاؤس ته هم معلومه ده چه دا ما لیکلی دی چه زما پریویلج په دے بنا جوړیږی چه زه او ولی‌خان یو خائے اوسو او زمونږ. تاسو ټولو ته معلومه ده چه ډیره نزدے او قریبی رشته ده- نو زه دا په دے لحاظ وایمه چه زما پریویلج جوړیږی چه هغه زه Defend کړمه- نو که ستاسو د رولز لاندے چه

کوم اختیارات دی، هغه رولز تاسو Suspend کړئ او دا زما پریویلج تاسو واخلئ نو زه به ډیره مشکوره یمه چه د هاؤس نه تپوس اوکړئ که دا هغوی کمیټئ ته لیږل غواړی- ډیره مهربانی-

Mr. Speaker: Is it the desire of the House that Privilege Motion No. 106, raised by honourable MPA, Begum Nasim Wali Khan, may be referred to the Standing Committee on Priviliges?

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The question is accodingly referred to the Standing Committee on Privileges.

بیگم نسیم ولی خان: ډیره مهربانی، زه ستاسو هم مشکور یمه، د ټول هاؤس په خصوصیت د حکومتی ډلے چه ----

جناب سپیکر: آنریبل ممبرانو صاحبانو ته یوه خبره اوکړم چه په خانے د دے چه وقتاً فوقتاً په دے باندے ستاسو نور ټائم ضائع کیږی، که د دے سره Connected د بل چا هم پریویلجز وی کنه نو هغه بے شکه تاسو د پریویلجز کمیټئ چئیرمین صاحب ته تاسو ورکولے شئ، ور نے کړئ ورته- نو چونکه Already واپډا والا په دے کښ راخی نو هر سړے به خپله خبره ورسره پکښ اوکړی-

جناب سلیم سیف الله خان: جناب سپیکر! زما صرف دا گزارش دے چه پریویلج کمیټئ ته، تاسو اوفرمائیل چه خپل Suo moto هم دے، زمونږه ډپټی سپیکرصاحب ناست دے، صرف دا گزارش دے چه په هغے کښ مونږه کښینو او فیصله اوکړو- زما یو پریویلج موشن وو، تاسو ټولو مهربانی اوکړه، ایډمټ شو، پریویلج کمیټئ ته لاړو، هغوی د هغه شی تحقیقات اوکړل، کسان نے راوغوښتل- هغوی بیا دا شے جوډیشل کمیټئ ته اولیږلو- اوس دلته چئیرمین نه دے ناست، میاں مظفر شاه صاحب د هغه کمیټئ چئیرمین دے، هغه ته دا درخواست دے چه بهنی، ته دا میټنګ زر راوغواړه، دا خو ورنه گپ جوړ شو چه دلته پریویلج ایډمټ شی، زه د چئیرمین حاجی

عدیل صاحب شکریه ادا کومه، ده په هغے باندے ډیر تیزئ سره کار اوکړو۔ نور هم ډیر پریویلج دی، Which have been admitted, خو چه زمونږ چئیرمین صاحب میټنګ نه راغواړی چه څه وجوهات دی، نو دا د دے ټول Exercise بیا څه فائده شوه جی؟ نو Through the House زه دا ګزارش کومه چئیرمین پریویلجز کمیټئ ته چه هغه دِ میټنګ زر راوغواړی او څه مخکښ په دے باندے----

جناب یوسف ایوب خان (وزیر بلدیات)، سپیکر صاحب! With your permission, سلیم خان نے جو بات کی، یہ ہماری بڑی Genuine sort of problem ہے۔ سر! ہماری کافی پریویلجز موشنز کمیٹی کو جاتی ہیں اور Genuine قسم کی ہوتی ہیں، سارا ہاؤس Unanimously ان کو Endorse کرتا ہے لیکن ایک Trend ہے کہ جب کمیٹی میں جاتے ہیں تو ایک آدمی آتا ہے اور کہتا ہے کہ جی مجھے بس معاف کر دیں، تو At least اس سے کیا فائدہ ہوا کہ یہاں اتنا شور شرابہ we should set up few examples. ہوتا ہے، فلاں کیس کمیٹی میں جائے اور وہاں جب ایک دفعہ اس آدمی نے کہہ دیا کہ I am sorry, تو وہ ختم ہو گیا That's it تو We should set up few example. ایک آدمی غلطی کرتا ہے تو اس کو کچھ نہ کچھ سزا ہونی چاہئے تاکہ وہ آئندہ، کیونکہ جتنے ہم ممبرز بیٹھے ہوئے ہیں، ہماری تو Everything is at stake, ہمارے علاقے میں جو پولیٹیکل حیثیت ہوتی ہے، عزت ہوتی ہے، ہر قسم کی وہاں غلط باتیں ہوتی ہیں And if found wrong, we should make few examples.

حاجی محمد عدیل، جناب سپیکر صاحب! جناب سلیم سیف اللہ خان نے جو کہا ہے اور یوسف ایوب صاحب نے جو بات کی ہے، وہ درست ہے۔ میرے خیال میں پریویلجز کمیٹی نے پہلی مرتبہ ایک دو کیسز جوڈیشل کمیٹی کو بھیجے ہیں، پریویلجز کمیٹی میں ہمیں خاصا انصاف کرنا پڑتا ہے، خاصی تحقیقات کرنی پڑتی ہے۔ عام طور پر، اس سے پہلے پریویلجز کمیٹی کے پاس بھی معاملات ہاؤس بھیجتا رہا ہے تو وہاں یہی ہوتا آیا ہے کہ Mover آ کر کہہ دیتا ہے کہ جی بس، میں مطمئن ہو گیا ہوں کیونکہ یہ آدمی معافی مانگ رہا ہے اور میں اسے معاف کرتا ہوں تو پھر پریویلجز کمیٹی خود کچھ نہیں کر سکتی ہے، ایک آدمی، ایک مدعی اپنا کیس----

جناب سپیکر، ان کا بھی یہی کہنا ہے، یہی کہنا ہے۔

حاجی محمد عدیل: لیکن میں یہ عرض کر رہا ہوں کہ پہلی مرتبہ ہم نے کچھ کیسز جوڈیشل کمیٹی کے پاس بھیجے ہیں تو اب یہ جوڈیشل کمیٹی کا کام ہے کہ وہ سزا دیتی ہے یا نہیں دیتی ہے۔ ہم نے تو پریویلجز کمیٹی کی طرف سے کیسز بھیج دیئے ہیں۔ شکریہ۔

جناب سلیم سیف اللہ خان: سپیکر صاحب! زما د بی بی نه دا گزارش دے چه چونکہ میاں صاحب کا تعلق ان کی پارٹی سے ہے تو ان کو ہدایات جاری کریں' جیساکہ ہمارے منسٹر صاحب نے بھی صحیح فرمایا ہے کہ میں نے کم از کم اس بندے کو معاف نہیں کیا' تو ہو سکتا ہے کہ وہ میاں مظفر شاہ صاحب کے پاس گیا ہو اور انہوں نے اس کو معاف کر دیا ہو۔

بیگم نسیم ولی خان: محترم سپیکر صاحب! سلیم خان خبره اوکړه، زه ستاسو په وساطت ورته دا ونیل غواړم چه د کمیټئ چنیرمینان هغه زه نه مقرروم۔ که زما د پارټئ دی که د حکومتی پارټئ دی، هغه سپیکر صاحب مقرروی۔ پکار دا دی چه سپیکر صاحب چنیرمین ته اوواٸی چه په دومره دومره ورخو کښ دننه میټنګ راوغواړه او دا مسئله حل کړه۔ دا خو به سبا له د یو بلے کمیټئ خبره راشی نو زه به خلقو ته دا خبره نه کومه چه زه به ورته وایم دا د اسمبلئ کار دے، دا پریویلجز د اسمبلئ دی، دا ممبران هم د اسمبلئ دی، دا کمیټی هم د اسمبلئ ده او د دے ټولو Custodian زمونږ سپیکر صاحب دے۔ لهذا پکار دا دی، زه هم ورته ستاسو سره خواست کوم چه هغه خپل چنیرمین ته اوواٸی چه هغه دِ د جوډیشل کمیټئ میټنګ څومره زر کیدے شی، راوغواړی او دا مسئله دِ حل کړی۔

حاجی بہادر خان(دیر): پوائنٹ آف آرڈر۔

جناب سپیکر: جی بہادر خان۔

حاجی بہادر خان(دیر): جناب سپیکر صاحب! ما دا عرض کولو چه په دے تیز شوی سیشن کښ زمونږه څه کونسچنز وو او کمیټو ته حواله شوی وو نو دے چنیرمینانو صاحبانو ته مونږ درخواست کوو چه دے کښ میټنګونه را اوغواړی، کم از کم یو یو میټنګ پکښ را اوغواړی چه د هغے خو څه پته اولګی کنه۔ نو دغه شان سلیم سیف اللّٰه صاحب دے، داسے دا نو ر دی، زه

ورته درخواست کومه چه دے کښې میټنګونه را اوغواړی او د هغے څه رزلټ را اوخی۔

جناب سپیکر : بس ټهیک شوه، ټولو ته به اووایو جی۔

میاں افتخار حسین : جناب سپیکر صاحب! په پوائنټ آف آرډر باندے یو اهم خبره ده۔ په دے ټی وی باندے یو پروګرام دے، "نگری نگری گھوم مسافر"، چه په هغے کښې د احمد شاه بابا، زمونږ د پښتنو---

وزیر تعلیم : جناب سپیکر صاحب! دا کوم پوائنټ آف آرډر دے۔

جناب سپیکر : پوائنټ آرډر باندے۔

میاں افتخار حسین : دا وزیر تعلیم صاحب اوده دے۔ دے پښتون دے، د ده د نیکه خبره کوم، احمد شاه بابا (قہقہہ) زمونږ د ټولو پښتنو نیکه د احمد شاه بابا په بابت کښې په ټی وی باندے دا خبره شوے ده چه دلته ډاکو له راغلے وو، لوټ مار له راغلے وو۔ نو دا هغه احمد شاه بابا دے چه کله دوئ ته ضرورت شی نو د میزائیل نوم بیا "ابدال میزائیل" ایږدی چه دشمن پرے ویروی، کله بیا د "غوری" نوم میزائیل له ایږدی خو چه د وطن دننه خبره شی نو وائی چه دا ډاکو وو او دے لوټ مار له راغلے وو۔ نو دا د ټولو پښتنو استحقاق مجروح شوے دے او په ټی وی باندے دا خبره شوے ده۔ د لاهور ټی وی نه دا خبره نشر شوے ده۔ پکار دا دی چه دوئ د بخښنه هم اوغواړی او د دے د وضاحت هم اوکړی چه دا خبره غلطه شوے ده۔ او قوم ته داسے غلطه خبره ولے مخامخ شوے ده؟ آیا زمونږ هغه هیروز چه د پښتنو هیروز دی، هغه ه په دے طریقه باندے بے عزته کیږی؟

ناب سپیکر: جی سبحان خان، انفارمیشن منسټر د هغه---

اب عبدالسبحان خان (وزیر اطلاعات) : افتخار حسین، آنریبل ممبر چه کوم Point rai کړو، دا دوئ بالکل ټهیک نشاندهی کړے ده۔ دا زما هم په علم ږ ده او سبا د انفارمیشن منسټرانو Inter Provincial Conference دے، زما ل دا زړه وو، هغوی بالکل د تاریخ نه نابلده وو چه چا پیش کړے دے۔ ی نادر شاه ته دُرانی وئیلے دے حالانکه "نادر شاه" دُرانی نه دے، هغه

ایرانی وو۔ احمد شاہ بابا ته نے که "درانی" ونیلے وے نو ټهیک وه۔ نو په دے باندے ما ته پخپله ډیر لوئے درد رسیدلے دے او زه د باچا صاحب ډیر مشکور یم چه دا خبره نے زما په نوټس کښ راوسته خو دا ما Hints خان سره اغستے دی، زه به انشاء اللهٔ په دے سبا خبره کوم او Protest به پرے کوم چه دا هغه احمد شاه بابا وو چه د شاه ولی الله په دعوت باندے راغلے وو او هلته نے د اسلام جهنډے لچے کړے وے۔ شکریه۔ (تالیاں)

جناب سپیکر: ہاں جی یوسف صاحب، آپ کچھ فرما رہے ہیں۔ آنربیل جناب احمد حسن خان۔

حاجی عبدالرحمان خان: د میاں صاحب نه وړاندے ولاړ ووم خو تاسو اجازت رانکړو۔ اوس ډیره مهربانی۔

جناب سپیکر: وړاندے نه وے ولاړ، هغه مخکښے پاسیدلے وو۔

حاجی عبدالرحمان خان: ډیر رشتینولی به نه کوؤ۔

جناب سپیکر: همیشه لږ Converse خبرے کوئ۔ کله ته درخواست د چهټئ ورکړے او بیا دلته واتے چه واک آوټ کوم۔ زما په خیال دا مه کوه۔

حاجی عبدالرحمان خان: جناب سپیکر! هغه کله نه کله اوشی، زه ستاسو نه معافی غواړم خو تاسو به هغے ته سوچ نه کوئ او بس یو ډز ورکړئ۔ بهرحال چه څه وی، هغه وی۔ اوس یوه خبره ضرور------

جناب سپیکر: زما ډز چه وی، هغه قانونی وی۔

حاجی عبدالرحمان خان: نه نه، نه دے-----

جناب سپیکر: او ستا دا ډز چه دے، دا هسے وی۔

حاجی عبدالرحمان خان: نه، دا څه سپریم کورټ خو نه دے، دا خو زمونږه حجره ده۔ دے کښ به خبرے کوؤ او خبره به صحیح کوؤ۔ اوس ستاسو ته په نوټس کښ یو شے راولم او دا شے به ستاسو خوښ هم شی۔ (قہقہے)

قیصه داسے ده چه دے کنډی صاحب، دغه کنډی صاحب، دے وزیر صنعت، یو شے شروع کړو چه دا ټکټونه نے چهاپ کړل د سپیشل شو او په پنځلس سوه روپئ نے سرکاری افسرانو له ورکړلو چه څنی او دا کوم خلق چه دی،

په دوئ نے خرچ کړئ- په 26 ستمبر باندے دا ټکټونه په پندره سو روپئ په مونږه خرچ شو ، هلکه راشه، سپیکر صاحب، ته دا ټکټ یوسه- 26 ستمبر نه تر اوسه پورے دا سپیشل شو او نه شوه- ښه واورئ جی- زما د ټکټ نمبر چه دے، هغه 451 دے- کم از کم اووه لکهه روپئ زما د ټکټه پورے کم او زیات جوړیږی- نو زه ستاسو په وساطت دے منسټر صاحب ته وایم چه دا شو دِ هم اونکړه او روپئ دِ هم زمونږه اوخوړے- یا راله روپئ راکړه او یا دا شو اوکړه-

جناب حبیب اللہ خان کنڈی (وزیر صنعت)، جناب سپیکر صاحب! --------

جناب سپیکر، یو منټ، تاسو به ئے بیا روستو جواب ورکړئ، خیر دے-

وزیر اطلاعات، جناب سپیکر صاحب! بخښنه غوارم چه خان ته د دے سپیشل شو تکلیف رسیدلے دے چه لا تر اوسه پورے، د دے دا مطلب دے چه د خان زړه لاخوان دے جی- (قہقہے)

جناب سپیکر، جی ایوب جان خان-

ارباب محمد ایوب جان، جناب سپیکر صاحب! ما هم دا خبره کوله چه عبدالرحمان خان " تتلیوں کا شو" د پاره روان وو او لږ ډیر Disheart شو، نو پکار ده چه منعقد شی-

جناب احمد حسن خان، جناب سپیکر! ستاسو به ډیره جلدی وی چه دا کارډ درکړی خکه ده درته پیشکش کړے وو، تاسو به وایئ چه دا څه دی خو په دے کښ څه ډیر ښانسته ښانسته تصویرونه دی- خان لالا پرے پنځلس سوه روپئ ورکړی دی (قہقہہ) یو طرف ته دے مونږه ته د تبلیغ د پاره دعوت راکوی او بل طرف ته د تتلیانو په شو باندے پنځلس سوه روپئ ورکوی، نو په دے خبره پوهه نه شو-

حاجی محمد عدیل، سپیکر صاحب! گر ہمی مکتب ہمی ملاں کار طفلاں تمام شد-

وزیر صنعت، جناب سپیکر صاحب!---

حاجی عبدالرحمان خان، جناب سپیکر صاحب! خبره دا نه ده- خبره دا ده چه سرکاری -----

وزیرِصنعت، جناب سپیکر صاحب! ما له موقع راکړه چه زه د خبرے جواب ورکړم۔

حاجی عبدالرحمان خان، زما خبره لا خلاصه نه ده۔

وزیرِصنعت، دے همیشه داسے، دا ده چه کوم د ټکټ پیسے ورکړی دی، زه نه د دے شو نه خبر یم، نه د دے شو ما ته پته شته۔ دا خو نن ده راوړو او وانی چه ما ټکټ اغستے دے۔ ما ته په عبدالرحمان خان خیر دے ------

حاجی عبد الرحمان خان، نه، دا ټکټ ما له چا راکړو؟

وزیرِصنعت، نه، که ده ته ما ونیلی وی چه دا ټکټ واخله نو بیا زه ذمه دار یم۔ زه خو د ټکټ نه خبر هم نه یم او نه د منسټرانو دا کار دے چه شوګانے ګوری۔

حاجی عبدالرحمان خان، نه، نه، شو نه وه شوے۔ د دے نه تاسو ګپ جوړ کړو۔ سوال دا دے ------

وزیر بلدیات، سپیکر صاحب! آپ نے تصویریں دیکھ لی ہیں، اب آپ Decide کریں کہ یہ شو ہونا چاہئے یا نہیں ہونا چاہئے؟ (قہقہے)

وزیرِصنعت، جناب! زه خپل ------

جناب بشیر احمد بلور، جناب سپیکر صاحب! یہ شو تو ہونا چاہئے لیکن حاجی صاحب کو اس شو میں نہیں جانا چاہئے۔

حاجی عبدالرحمان خان، زما د ټک او د نه ټک وانی زاړه که خواره۔ خبره دا نه ده، خبره دا ده چه د دے صوبے لکهونه روپئ وهلے شوے دی۔ چا چه وهلے دی نو هغه سرے پنجابے دے۔ زه انډسټری منسټر په دے ګیره ووم، ښه ستا د منسټرئ د لاندے دے سړی یو فراډ اوکړو او د دے صوبے پیسے ئے یوړے، ولے؟ یا خلقو ته پیسے واپس کړئ ----

ایک آواز، یا دِ شو اوکړی۔

حاجی عبدالرحمان خان، نه، شو دِ نه کوی خو مونږه له دِ خپلے پیسے واپس راکړی او په مونږه باندے دا ټکټونه جناب سپیکر صاحب، تحصیلدارانو، تهانړے دارانو او ایس پی ګانو خرڅ کړی دی۔

ارباب محمد ایوب جان: پوائنٹ آف آرڈر۔ جناب سپیکر صاحب! یو خو د عبدالرحمان خان استحقاق مجروح شو، بل دا دے چه اوس دے تلل نه غواړی هغه شو ته نو هغه پیسے د مونږه ته واپس راکړی۔

جناب جان محمد خٹک: د دے یوه فیصله کوؤ جی، بس د عبدالرحمان د ټکټ پیسے دِ کنډی ورکړی او خبره ختم کړئ۔

وزیرِ صنعت: جناب سپیکر صاحب! عبدالرحمان خان زما نوم واغستو چه دے کنډی صاحب دا شو Arrange کړے وه او مونږه نه ئے پیسے اغستے دی، زما استحقاق مجروح شو۔ زه به خپل استحقاق پیش کوم۔ دویم دا دے چه دا پنجابی ته ئے که ورکړے وی نو زه پنجابی نه یم او پنجابیانو ډیر ډیر غټ غټ کارونه کړی دی نو که دے شو ته دوئ ټکټ اغستے وی او هغوی شوئ نه وی کړے نو دا ده او د هغه مینځ کښ کار دے، زما پکښ څه کار دے؟

جناب سپیکر: هسے دومره اوکړئ کنډی صاحب، چه To be serious لږ د دے معلومات اوکړئ، This is very bad چه دا هر څه چه دی، ټهیک دے یا غلط دے خو یو شو ده، یو شے دے او پیسے ئے اغستے دی او سړے تلے دے نو پکار خو دا ده چه داسے فراډ خو نه کیږی۔ تپوس خپل ډیپارټمنټ نه اوکړه۔

وزیرِ صنعت: پکار ده جی چه دے دغه اوکړی۔ ده خو داسے دا خبره شو کړه چه د ښځو تصویرونه گرځوی او بیا ئے ستاسو مخکښ کیږدئ۔ (قہقہے)

حاجی عبدالرحمان خان: جناب سپیکر! زه دے حکومتی پارټئ ته وایم چه د دے انډسټری منسټر گهیراؤ اوکړئ چه دے دومره نا خبره دے چه ده تر اوسه پورے دا معلومه نه کړے شوه چه دا ولے شوے دے او ولے نه دے شوے؟ زه به ستا گهیراؤ کوم۔

Mr. Speaker: Honourable Ahmad Hassan Khan, MPA, to please move his Privilege Motion No, 102 in the House.

جناب احمد حسن خان: شکریه جناب سپیکر! خو چه کله ده دا ټکټ اغستو نو په هغه ورځو کښ د شریعت بل نه وو وړاندے شوے۔ شریعت بل چه وړاندے شو نو بیا جناب سپیکر، په دے باندے دا پابندی اولگیده زما په خیال۔

"جناب سپیکر! مورخہ 08-12-1998 کی شام ریڈیو پاکستان پشاور سٹیشن سے وقفہ سوالات کے متعلق صوبائی نشریاتی رابطہ پر میرے سوال بابت تعمیر پل بمقام خزانہ ضلع دیر پائین کے علاوہ تمام سوالات و جوابات نشر کئے گئے جبکہ میرے اس سوال کو قصداً و عمداً نظر انداز کرکے میرے فرائض منصبی کے سلسلے میں میری کاوش کو عوام اور بالخصوص ضلع دیر کے عوام سے پوشیدہ رکھنے کی کوشش کی گئی جس سے میرا استحقاق مجروح ہوا ہے، لہٰذا میری یہ تحریک، استحقاق کمیٹی کے سپرد کی جائے تاکہ بدنیتی پر مبنی اس شخص کے کردار کو منظر عام پر لایا جا سکے اور متعلقہ حکام کو قرار واقعی سزا مل سکے تاکہ آئندہ کیلئے کوئی شخص یا سرکاری حکام عوامی نمائندوں کے حقیقت پسندانہ کردار کو چھپانے کی جسارت نہ کرسکے"۔

جناب سپیکر! دا یو اتفاق وو، وقفه سوالاتو کښې زما یو سوال وو، په هغے باندے ما له جناب منسټرصاحب ډیر ښه جواب راکړے وو او تسلی ئے راله هم راکړے وه بلکه یوسف ایوب صاحب راسره دا وعده هم کړے وه او د دے سوال په رڼرا کښې د دے پل د اهمیت په وجه باندے دا ئے موږ له تسلی راکړے وه چه دا د خزانے پل به په راروان سالانه ترقیاتی پروګرام کښې شامل کیږی۔ جناب سپیکر، اتفاق سره موږه په هغه ورځ باندے پنډئ، اسلام آباد ته تلو او ما په لاره تلو کښې ریډیو آن کړو او په هغے کښې د اسمبلئ کارروائی روانه وه او په خبرونو کښې هم د دے څه ذکر اونه شو۔ بیا د هغے په هغه کارروائئ کښې هم زما د دے سوال څه ذکر او نه شو نو زه ورته هسے فطرتاً متوجه شووم چه په دے کښې څه داسے خبره ده۔ بیا جناب سپیکر، دے حکومت یو پالیسی شروع کړے ده او تر ډیره حده پورے زه د هغے تعریف کوم چه د ممبرانو دا سوالونه او د هغے د وزیرانو د جوابونو په شکل کښې یو سلسله دا خل په دے سیشن کښې خو ما نه ده اوریدلے او تر تیر سیشن پورے دا بحال وه او دغه شان د خپلو ممبرانو، عوام ته د کارکردګئ هم پته لګی او عوام هم په کارروائئ کښې دلچسپی اخلی۔ دا یوه ښه طریقه ده خو د بدقسمتئ نه ما هغه ټول پروګرام، زه ورته چونکه ډیر زیات متوجه شوم او زما یو ذاتی مسئله وه او هغه ټول پروګرام ما واوریدو او د هغه ټولو سوالونو جوابونه هم ما واوریدل خو زما سوال او د منسټر صاحب جواب

په هغې کښې بالکل څه ذکر اونه شو۔ د هغې يو شايد وجه دا وه زما په خيال کښې چه د دے سوال پيش نظر چه دوئ کله د خزانې د خالي کيدو خبره کوله نو په هغې کښې ما طنزاً دا خبره کړے وه چه بهر ته د تلو د پاره ينکاک ته د تلو د پاره يا د هغه ځائے د پاره يا د جرګو ليږلو د پاره خو د حکومت سره پيسے شته خو د يو پُل جوړولو د پاره د دوئ سره پيسے نشته۔ دا داسے څه خبره نه وه او دومره څه قابل اعتراض خبره هم نه وه۔ زما ګمان دا دے چه شايد دا حکومت د دے حده پورے هم جرات نه لري چه ښه خبره Appreciate کړي او هغه عوامو ته راولي او په عوامو د هغې هر قسم تاثر پريوځي او د هغې په رڼا کښې به هغوي بيا فيصلے کوي۔ نو زما د دے کارکردګئ د پټه ولو جناب سپيکر، مونږه دلته خبرے ولے کوو، مونږه دلته سوال ولے کوو او مونږه له جواب ولے راکړے کيږي؟ ځکه چه مونږه د خپلو عوامو خدمت اوکړو او مونږه دا حق لرو چه ستاسو په وساطت سره او د حکومت د وسائلو په ذريعے سره زمونږه کردار زمونږ د عوامو مخے ته راشي جناب سپيکر، چه هغه فرق اوکړي چه زمونږه کردار ټهيک دے او که غلط دے۔ لهذا ما ته په دے باندے ډير زيات دُکهه رسيدلے دے۔ مخکښې هم داسے د پي ټي وي په سلسله کښې مونږه يو پريويلج موشن وړاندے کړے وو او تاسو مهرباني کړے وه، هغه مو ايډمټ کړے وو او دلته بيا په هغې باندے ډير زيات بحث شوے وو۔ هغه مونږه داسے څه ذاتي خبرے ته نه وه رسولے خو زه تر دے حده پورے دا پريويلج کميټئ ته بوتلل غواړم چه هغه وجوهات ما ته اوښائي چه هغه کوم وجوهات دي چه يو دومره اهم خبره او بيا په هغې کښې ښه خبره دا وه چه حکومت ډير د فراخدلئ نه کار واغستو او بيا ډيره ښه خبره دا وه چه هغه منسټر انچارج، يوسف ايوب صاحب په هغه وخت کښې دا بالکل اووے بطور ضمانت چه دا يو ډير اهم پل دے او دا به خامخا مونږه راروان سالانه ترقياتي پروګرام کښې شامل کوو۔ زمونږه بهادر خان ماما په دے کښې حصه اغستے وه، نو پکار دا وه چه زمونږه دا کاوش او د دے متعلق زمونږه هغه عوامو ته پته لګيدلے وے۔ جناب سپيکر! زما دا درخواست دے چه دا تاسو پريويليج کميټئ ته ريفر کړئ چه هغه حقانق اوومي بيا چه څنګه

هغوی مناسب گنړی چه هغه شانتے فیصله اوکړی۔

Mr. Speaker: Honourable Minister, please.

وزیر اطلاعات: دا آنریبل ایم پی اے، جناب احمد حسن خان چونکه یو ډیر زوړ پارلیمنټیرین دے او دلته ستاسو په راهنمائی کښ او ستاسو د مشرئ د لاندے مونږه، لکه اکثر کله نه کله شهزاده صاحب اووے هم چه په Traditions چلیږو او Tradition دا دے چه کله د چا Privilege breach شی نو هغے کښ مونږه بیا ټول یو یُو۔ د هغے مثال دا دے چه پرون جان محمد خان او مظفر شاه باچا Privilege Motion move کړو او مونږه ټریژری بنچز، ما پخپله او زمونږه نورو Colleagues نے ملګرتیا اوکړه۔ احمد حسن Personally ما د پاره ډیر زیات Respectable او قابل احترام دے۔ زه نه پوهیږم چه تر څو پورے، زه دا نه شم ونیلے چه یره دا احمد حسن خان، خو چه ما سره کوم ریکارډ دے، هغه بوُلیټن هم شته دے او دا د ریډیو پاکستان د پشاور د 8 تاریخ ریکارډ دے۔ په دے کښ په هغه ورځ باندے عاشق رضا صاحب سوال کړے وو، سید احمد خان د چترال نه کړے وو، نجم الدین خان کړے وو، بهادر خان کړے وو او احمد حسن خان کړے وو۔ "پاکستان پیپلز پارٹی کے جناب احمد حسن کے سوال کے جواب میں صوبائی وزیر نے ایوان کو بتایا کہ دریائے پنجگوڑہ پر پل آئندہ مالی سال کے ترقیاتی پروگرام میں شامل کیا جائے گا"۔ بیا دے پسے اورنګزیب هم سوال کړے وو او هغه خپله یوه مسئله اوچته کړے وه۔ تر څو پورے چه جی په ریکارډ کښ دے نو ریکارډ دا دے ما سره دے او دا هغه بُلیټن دے چه کوم د پینځه منټو بُلیټن وی په انګریزئ کښ، The Provincial Minister said that RCC bridge over Panjghora River in district Dir would be included in next ADP. بیا هم زه احمد حسن خان ته وایم که داسے تاسو ذات ته او استحقاق ته تکلیف رسیدلے وی نو زه دے ته تیار یم چه هغه Concerned کسان راوغواړو، که دے مناسب ګنړی نو هغوی به د ده نه Excuse اوکړی۔

جناب احمد حسن خان: جناب سپیکر! زه د منسټر صاحب مشکور یم۔ لږ یو منټ دا وضاحت کول غواړم۔ یو دوئ د بُلیټن خبره اوکړه۔ دوئ ډِ پخپله

باندے دا اوگوری چه کوم د سوالونو جوابونو ډائریکټ چه آواز کښې چا کوم ممبر خبره کړے ده او کوم منسټر جواب ورکړے دے، هغه دِ دوئ واوری نو هغه بالکل په هغے کښې نشته دے خو لکه څنګه منسټر صاحب ټهیک اوفرمائیل، هغه یقیناً احترام کوی او نن خو بیا د هغه احترم بدرجه اتم موجود دے څکه ډیرو رونړو سره د هغوی زه دا وایم، دا دوئ دِ پخپله باندے واوروی او مونږ څه د پاره دا خبره اوکړو؟ مونږ خو وایو چه دا سسټم ټهیک شی، دا نظام ټهیک شی او په دے کښې حکومت او مونږه یو شان منډه اوکړه او دوئ دِ پخپله اوګوری او وا دِ وروی که چرے زما دا شے پکښې Omit شوے وی خو هغوی له پکار دی چه څه نه څه سرزنشی اوکړی او که نه وی شوے نو بیا ټهیک ده۔ بیا به زه وایم چه دا غلطه ده او زه د هغوی مشکور یم او بهرحال په دے اکتفا کومه او په هغوی کښې انشاء الله تعالٰی دا صلاحیت وینمه چه هغوی به کومه زما ګله او کوم زما شکایت دے، د هغے به بهر پور مداوا اوکړی۔

حاجی بهادر خان (دیر)، پوائنټ آف آرډر، سر۔ ما دے کښې یوه خبره کوله۔

جناب سپیکر، اوس دا خو ئے Withdraw کړو کنه نو بیا به ګورو جی۔

Withdran and not pressed. اوس وایئ جی۔

حاجی بهادر خان (دیر)، ما جی دا عرض کوؤ چه لکه په دے نوم کښې لږ غونتے فرق پکار دے، "ما او بهادر خان وے" نو "بهادر خان" اووے که "حاجی بهادر خان" اووے نو پته نه لګی چه کوم "بهادر خان" دے۔ نو پکار ده چه د دیر بهادر خان دے نو د دیر بهادر خان او که مردان وی نو د مردان بهادر خان۔ یو دا او بل به دے تیر شوی سیشن کښې ټول زمونږ چه کوم د اپوزیشن کسانو به خبرے کړلے، خصوصا زه وایمه چه ما څومره څه ونیلی دی نو زما ئے هډو ذکر دے کړے، نه په ټی وی کښې او نه په ریډیو کښې نو کم از کم خیال کوئ۔

جناب سپیکر، دا لږ ورته Clarification اوکړئ چه دے کښې په یو نوم باندے کسان دی۔ "شعیب" پکښې زیات دی، "بهادر خان" زیات دی او "هاشم خان" دا پکښې زیات دی نو لږ دا Clarification کوئ جی۔

وزیر اطلاعات، سر! Future کښې به هغوی ته به دا هدایات ورکوو۔

میاں افتخار حسین، جی لږه بخښنه غواړمه ۔ "افتخاران" هم ډیر زیات دی۔ غلور "افتخاران" دی، خدائے دِ نے لری۔

وزیر اطلاعات، آئنده د پاره جی مونږ هغوی ته د دے متعلق هدایات ورکړو جی

تحاریک التواء

Mr. Speaker: Mr. Akram Khan Durrani, MPA, to please move his Adjournment Motion No. 297. Akram Khan.

جناب اکرم خان دُرانی، جناب سپیکر صاحب! شکریه۔ "اسمبلی کی کارروائی روک کر ایک اہم اور فوری نوعیت کے مسئلے کی طرف ایوان کی توجہ دلانا چاہتا ہوں اور وہ یہ کہ گورنمنٹ ہائی سکول نمبر 3، بنوں سٹی کی بلڈنگ بہت خراب ہے اور گرنے والی ہے جس میں بچوں کے قیمتی جانوں کے ضیاع کا خطرہ ہے۔ لہٰذا اس پر بحث کی اجازت دی جائے"۔

جناب سپیکر صاحب! ما هغه بله ورځ هم لږ دا خبره په پوائنټ آف آرډر باندے کړے وه۔ په هغه وخت کښې دا زمونږ صحافیان رونړه بهر وو او واک آوټ وو جی۔ دا زما په حلقه کښې بنوں سټی کښې یو هائی سکول نمبر 3 دے۔ هغه ډیر پخوانے بلډنګ دے او چرته د انګریزانو په وخت کښې چه ایک، دو، تین، هغه درے سکولونه وو، هغه دریم سکول دے جی۔ په هغے کښې تقریباً څه دهائی تین هزار طلباء دی او پکښې داسے هم هغه سټاف دے نو اوس هغه سکول دے خانے ته راغلے دے چه سی اینډ ډبلیو، محکمه تعلیم ته اولیکل چه دا بلډنګ د غورزیدو دے او مونږ دا ذمه واری نه اخلو۔ که چرته دا ماشومان ترے لاندے شو نو دا ذمه واری به په ایجوکیشن ډیپارټمنټ وی جی۔ نو ایجوکیشن ډیپارټمنټ مجبور شو او هغه هائی سکول بلډنګ نے خالی کړو او هلته زمونږ یو بل هائی سکول نمبر 4 ته نے د نمبر 3 سکول هلکان بوتلل او هغه نمبر 4 کښې نے شامل کړل۔ اوس به هغه نمبر 4 کښې پخپله دومره تعداد دے چه هلته هغه ماشومان نه ځائیږی او د نمبر 3 هغه سټاف او دوه پرنسپلان چه په یو سکول کښې دی، یو په یو سائډ باندے او

یو په بل سائډ باندے نو زما جی دا گزارش دے، مسټر صاحب ناست دے، دا جناب یوه ډیره اهمه مسئله ده او په ښاریو باندے هسے هم دومره تعداد دے چه مونږه روزانه هلته پرنسپل ته سوال کوو چه دا هلک دے، ده ته ایډمشن ورکړه نو هغوی مونږ ته معذرت اوکړی چه ما سره د کنبیناستو ځائے نشته دے، زه دے بچی ته ایډمشن نه شم ورکولے ۔ نو که منسټر صاحب زمونږ دغه التجا، گزارش چه دے، دا دوئ په Priority باندے واخلی جی چه دے د پاره سپیشل، دوئ خو به دا جواب راکوی چه مالی وسائل نشته دے او زمونږه خزانه خالی ده لیکن بعض مسائل داسے وی چه د هغے د پاره ضروری څه نه څه کول پکار دی ځکه چه دا د ماشومانو د مستقبل خبره ده او که دا ماشومان چرته د سبق نه، کیدے شی نمبر 4 والا پرنسپل ورته وائی چه ما ته خپل تکلیف دے او منسټر صاحب دِ مهربانی اوکړی چه دے سره داسے جواب راکړی چه هغے باندے څه کار کولو ته وی او بل جی یو شے زه ورته وایم او چونکه منسټر صاحب به ما ته جواب راکوی۔ د ایگریکلچر یونیورسټئ دوه هلکان دی چه د یو نوم شیرزاده خان دے او بل وحید الله دے۔ د هغوی امتحان شروع دے او نن ئے هم پیپر وو او هغوی گورنمنټ نیولی دی، څه گړ بړ شوے دے او هغوی ئے د 3 MPO د لاندے نیولی دی، چه مهربانی اوشی چه هغه دواړه هلکان، شیرزاده او وحید الله د د امتحان د پاره راوړلے شی او که چرته داسے که څه شوے وی، مونږ د هغے هغه کوو بیا به، هغه هم داسے غیز ضروری څه ئے نه دی کړی، نو هغوی سره دِ هم مهربانی اوکړی چه دا شیرزاده او وحید الله د :Exam ته راوړے شی او هغه 16 MPO دِ هم تربیئے ختم کړے شی۔

میاں افتخارحسین ، سپیکر صاحب ! ما هم دا خبره کول غوښتل چه اکرم خان دُرانی صاحب اوکړه۔ هغوی 16 MPO کښې دی او امتحان ئے روان دے نو دومره مهربانی دِ اوکړی چه د امتحان د پاره دِ ورته په جیل کښې بندوبست اوکړی یا دِ اجازت ورکړی چه هغه امتحان ورکړی او دا حق شته۔ دا مونږ هم پخپله په جیلونو کښې امتحانونه ورکړی دی۔ پکار دا ده چه وزیر صاحب داوس نه آرډر اوکړی چه دا کار داوشی۔

حاجی بہادر خان(مردان)، جناب سپیکر صاحب! زه به د اکرم خان د سوال مطابق یوه خبره کول غواړمه چه د دے هائی سکولونو دا حالات، زما په خیال که دا منسټر صاحب داسے اوکړی چه دا سکولونه دوئ اوګوری نو ډیره لویه مهربانی به نے وی- په دے چه زمونږ د لونډ خوړ هائی سکول د انګریزانو په زمانه کښ جوړ دے اوس راپریوتے دے او هلکان هم دغسے ناست دی، خانے مونږ سره شته ----

جناب سپیکر، جی آنریبل منسٹر، پلیز۔

وزیر بلدیات، سپیکر صاحب! With your permision, اکرم خان صاحب نے کافی محنت کی ہوگی اور بڑا Genuine problem بھی لگتا ہے لیکن میں اس Particular case کی بات کرتا ہوں، Generally بھی کہیں بیچ میں میرے ہری پور کا سکول بھی آجائے یا آپ کے چمکنی کا آجائے، جس بیچارے نے محنت کی ہوگی، اس کا کام تو خراب ہو جاتا ہے ---------

جناب سپیکر، میرا تو کچھ نہیں آتا، آپ لوگوں کا ہی سنتا ہوں۔ بشیر خان کبھی کبھی میرے حلقے کی بات کیا کرتے تھے، وہ بھی اب بالکل خاموش ہو گئے ہیں، پتہ نہیں کیا ہوا ہے؟

حاجی محمد عدیل، سر! آج کل آپ کے حلقے میں نہ قتل ہو رہے ہیں، نہ چوری ہو رہی ہے، نہ اغواء ہو رہے ہیں اور نہ ڈاکے پڑ رہے ہیں، اسلئے اخبار خاموش ہیں۔

Mr. Speaker: Honourable Minister, please.

جناب اسفندیار امیر زیب(وزیر تعلیم)، مهربانی- سپیکر صاحب! اکرم خان درانی صاحب چه کوم ایډجرنمنټ موشن پیش کړے دے، دے ضمن کښ دا عرض دے چه دا نمبر 3 سکول بنوں په 1964 کښ جوړ شوے وو- په دے کښ ټولے دیریش کمرے دی او د سی اینډ ډبلیو د رپورټ مطابق په دے کښ دولس کمرے خطرناکے دی او ظاهره ده د هغوی د رپورټ مطابق ایجوکیشن ډیپارټمنټ دا ذمه واری نه شی اغسے چه واړه دِ په هغه دولس کلاس رومونو کښ سبق وائی- نو د دے د پاره چه د هغوی تعلیم د جاری اوساتلے شی نو هغه کسان نے، څنګه چه اکرم درانی صاحب ذکر اوکړو، نمبر 4 سکول ته

شفټ کړل- دا خبره هم بالکل صحیح ده، چونکه هغه د مخکښې نه هم Over burden وو خو بیا هم د هغې د پاره څه Stop gap arrangement داسې شوې دې- سی اینډ ډبلیو ډیپارټمنټ نه Estimate مونږه غوښتې وو، هغوی باقاعده Estimate مونږ ته رالیږلې دې- په دې دولس کمرو به 36 lacs, 85 thousand rupees لګی، دا انشاء الله زمونږه محکمه به Process کوی او فنانس ته به ډیر زر دا لاړ شی- چه څنګه فنانس د دې Approval راکړی نو انشاء الله په دې باندې به کار شروع شی- بل کوم خائے پورې چه د دوه کسانو تعلق دے چه کوم ایګریکلچر یونیورسټئ کښې طالبلمان دی او د 16 MPO تحت په جیل کښې دی، د دے که څه داسې Legally طریقه وی، مونږ به نے Examine کړو که داسې کیدو چه هغوی دِ یا امتحان له راشی یا دِ داسې څه بندوبست اوشی چه هغه خائے کښې دا امتحان واغستے شی نو دا به مونږ Examine کړو او انشاء الله چه څه د قانوی تحت اجازت وی نو هغې مطابق به مونږه د دوئ مدد کوؤ-

جناب اکرم خان درانی، جناب سپیکر صاحب! زه د منسټر صاحب شکریه ادا کوم- زمونږه د دوئ نه دا امید دے چه انشاء الله دوئ به لږ زمونږ مسئلې ته توجه ورکړی خو دا د هلکانو خبره چه ده، دے کښې که دوئ لګه 16 MPO دے، دا جلسے جلوسونه خو خامخا اوشی، څومره چه دلته ناست دی، دوئ هم کړی دی نو داسے خبره به جی نه وی که دا 16 MPO ختمه کړے شی او هلکانو ته سبا د امتحان ذ پاره سپیشل اجازت ورکړے شی نو مونږ به د دوئ زیات مشکور یو-

وزیر تعلیم ، جناب سپیکر! 16 MPO خو زه نه شم ختمولے خو کومه پورے چه د امتحان تعلق دے نو چه قانون کښې څنګه هم اجازت وو، د هغې مطابق به مونږه هغوی Facilitate کوؤ چه هغوی امتحان نه محرومه نه شی-

جناب احمد حسن خان، جناب سپیکر! پرون تاسو موجود نه وئ او زمونږه ډپټی سپیکر صاحب د اجلاس صدارت کوؤ، ډیر ملګری، دوستان سره زما ډیر زیات خوشحاله وو، دُعاګانے هم ورته اوشوے خو عجیبه خبره دا ده چه نن نے په یو اخبار کښې لیکلی دی چه "حاجی محمد عدیل نے بھی اجلاس کی

صدارت کی"، د دے پہ مطلب پوھه نه شوم چه د دے "بھی" څه مطلب دے؟ (قہقہہ)
کہ تاسو دننه ناست وئ؟

وزیر بلدیات: سپیکر صاحب! آپ نے کل ایک رولنگ دی تھی کہ ہر حالت میں ڈیڑھ بجے اجلاس ختم کیا جائے' اس رولنگ کی بھی کل Violation ہوئی ہے جی۔ (قہقہہ)

حاجی محمد عدیل: جناب سپیکر! جو کرسی پر بیٹھتا ہے' اس کی رولنگ مانی جاتی ہے۔

Mr. Speaker: Honourable Haji Muhammad Adeel Khan, MPA, to please move his Adjournment Motion No. 300.

حاجی محمد عدیل: جناب سپیکر! آپ کا شکریہ۔ میرے خیال میں آج حکومت زیادہ خوش ہوتی اگر آپ مجھے صدارت کرنے کا موقع دیتے تاکہ میں یہ ایڈجرنمنٹ موشن پیش نہ کر سکتا۔ "جناب سپیکر! ایوان کی کارروائی کو التواء میں ڈال کر مجھے اس تحریک التواء کو پیش کرنے کی اجازت دیں کہ اخبارات کے اعلان کے مطابق صوبے بھر میں گاڑیوں کے Computerized Number plates کے حوالے سے گھپلوں کی خبریں شائع ہو رہی ہیں۔ جناب سپیکر! میرے پاس تین اخباروں کی Cuttings ہیں' ایک روزنامہ "پاکستان" اسلام آباد'، "نیوز انٹرنیشنل" اور "اے پی پی" کی۔ جناب سپیکر! جس وقت یہ فیصلہ کیا جا رہا تھا کہ ہم نمبر پلیٹس کمپیوٹرائز کریں گے، پلیٹس درآمد کریں گے' باہر سے سٹیل کی شیٹس آئیں گی اور ان کے رنگ بڑے دلکش ہوں گے' ان پر بڑے ہولوگرامز ہوں گے تو میرے چیمبر میں ایک میٹنگ ہوئی تھی اور جناب فتح محمد خان صاحب جو اس وقت اس محکمہ کے وزیر تھے' انہوں نے میرے ساتھ اصولی طور سے اتفاق کیا تھا کہ ہم باہر سے ڈالر جمع کر رہے ہیں' ہم لوگوں سے اپیل کرتے ہیں کہ باہر سے ہمیں ڈالر بھیجیں کیونکہ ہمارے پاس زر مبادلہ کی کمی ہے اور پھر ہم ایک ایسی نئی چیز شروع کر رہے ہیں جس کا تمام Raw material import کیا جائے گا یعنی جو شیٹس ہیں' وہ جرمنی سے امپورٹ ہوں گی اور اس کی Stamping کا جو Procedure ہے' وہ بھی' یہاں تک کہ Laser print یا ہولوگرا م پرنٹرز' وہ بھی باہر سے امپورٹ کیے جائیں گے۔ تو اس کے نتیجے میں اس صوبے میں جو لوگ نمبرز پلیٹ بناتے ہیں' ان کا کاروبار ختم ہو جائے گا۔ اس وقت سینکڑوں لوگ نمبر پلیٹس بنانے کا کاروبار کرتے ہیں لیکن بعد میں اتفاق سے ہماری بات مانی نہیں گئی اور یہ فیصلہ ہوا کہ یہ نمبر پلیٹیں ضرور کمپیوٹرائز ہونی چاہئیں اور

اس کی وجہ یہ دکھائی گئی جناب، کہ اگر کمپیوٹرائزڈ ہوں گی تو چوری کی کاریں مارکیٹ میں نہیں ہوں گی۔ جناب سپیکر! اس میں یہ فیصلہ ہوا تھا کہ ایک پلیٹ سامنے ہوگی اور ایک پلیٹ پشت پر ہوگی اور اس کی سکرین پر ایک ایسا سٹیکر لگایا جائے گا، جس پر اس گاڑی کا نمبر، چیسز نمبر، انجن نمبر اور کمپیوٹر کا نمبر ہوگا جو کہ Removeable نہیں ہوگا۔ اگر اس کو ہٹانے کی کوشش کی جائے گی تو وہ پھٹ جائے گا یا ضائع ہو جائے گا۔ میں نے اصولی طور پر اس وقت بھی اس کی مخالفت کی تھی کیونکہ چار نٹ کھول کر یہ نمبر پلیٹ آپ کسی بھی گاڑی پر لگا سکتے ہیں اور وہ گاڑی ہو سکتا ہے کہ چوری کی ہو، ہو سکتا ہے کہ سمگل شدہ ہو کیونکہ گاڑی کے ساتھ نمبر پلیٹ ویلڈ نہیں ہوتی تو میں نے اس وقت بھی مخالفت کی تھی جب میرے چیمبر میں میٹنگ ہوئی تھی لیکن اس کے بعد یہ کنٹریکٹ دے دیا گیا اور بہت ہمارے نمبرز پلیٹ بنانے والے بہت سے لوگ بے روزگار ہوگئے لیکن جس وقت کنٹریکٹ دیا گیا تھا تو اس وقت کنٹریکٹ کی شرائط جو تھیں، یہ Advetise کیا گیا تھا کہ The Aluminium sheet is imported from Germany, hard stamped ہوگا، Bearing laser, printed, Serial Number, Water mark ہوگا، ہولوگرام ہوگا جس پر صوبے کا نام لکھا ہوگا اور کلر مونو گرام بھی ہوگا۔ جناب سپیکر! اب میں مارکیٹ میں جو پلیٹیں دیکھتا ہوں اور صحافیوں نے بھی دیکھی ہیں، جو محکمہ Provide کر رہا ہے، وہ اس Agreement سے بالکل مختلف پلیٹیں ہیں۔ لوگوں سے پرائیویٹ کار کیلئے چار سو روپے لیے جا رہے ہیں اور Commercial vehicles کیلئے الگ ریٹ ہے۔ Agreement کی جو شرائط تھیں جناب سپیکر، بالکل ان پر عملدرآمد نہیں ہو رہا اور اس کے نتیجے میں کچھ افسروں نے Protest بھی کیا ہے اور ہمارے صوبے کی تاریخ میں پہلی مرتبہ Excise and Taxation کے محکمے سے یہ کام لیا گیا۔ یہ محکمہ سینئر ممبر بورڈ آف ریونیو کے تحت ہے لیکن اب ان پلیٹوں کا کام وزارت خزانہ کے حوالے کر دیا گیا ہے اور اس محکمے کے دو افسروں کو تبدیل بھی کیا گیا ہے اور اتفاق سے دونوں کے نام عبدالحمید ہیں۔ میں وہ پوری نیوز نہیں پڑھتا کیونکہ آپ نے پڑھی ہوگی کہ اس میں گھپلے ہو رہے ہیں، اتنے سو روپے بیچ میں تقسیم ہو رہے ہیں لیکن میں بتاتا ہوں کہ جو پلیٹ ہے، جس کے متعلق وعدہ کیا گیا تھا کہ یہ جرمنی سے Import ہوگی، وہ پلیٹ استعمال نہیں ہو رہی، اس کا ڈیزائن بھی وہ نہیں ہے جو کنٹریکٹ کے وقت دیا گیا تھا۔ اس میں جناب، جو ہولوگرام ہے، آج کل ہولو نہیں لکھا

جاتا بلکہ بازار سے خریدی ہوئی ایک شیٹ ہے جسے کاٹ کر لگا دیتے ہیں۔ ہولو گرام ہیں اس صوبے کا جو نشان ہے' وہ باقاعدہ نظر آنا چاہئے تھا' میں نے ایسی پلیٹیں خود دیکھی ہیں جن میں .N.W.F.P یا صوبے کا نام تک نہیں لکھا گیا۔ یہ کہا گیا تھا کہ پانچ رنگوں کی پلیٹ ہوگی اور یہ خاص قسم کی Stamp plating ہوگی' اس پلیٹ میں صرف تین سادہ رنگ ہیں' دو رنگ غائب کئے گئے ہیں اور رنگوں کی Quality وہ نہیں ہے جو کہ ٹینڈر میں دی گئی ہے۔ جناب سپیکر! ایک پلیٹ ستر روپے میں پشاور میں بن سکتی ہے' بغیر کسی Imported material کو استعمال کئے لوکل مینوفیکچرر ستر روپے کی بنا سکتے ہیں اور دو پلیٹیں ایک سو چالیس روپے کی بن سکتی ہیں۔ اگر بیس یا چالیس روپے وہ منافع بھی کمائیں تو ایسی پلیٹیں دو سو روپے میں بنتی ہیں جبکہ ایک کار کے مالک کو یہ پلیٹیں چار سو روپے میں دی جاتی ہیں۔ اس وقت ایک وعدہ کیا گیا تھا کہ ہم ہر دو پلیٹوں کے ساتھ ایک سٹیکر بھی دیں گے جو Wind Screen پر لگایا جائے گا اور اس کے ساتھ پولیس کا نشان لکھا ہوگا تاکہ پولیس بار بار راستے میں گاڑیوں کو چیک نہ کرے لیکن ان پلیٹوں میں کہیں بھی پولیس والا نشان نہیں ہے جو کہ ٹینڈر میں شامل تھا۔ تو ان پلیٹوں کے ساتھ وہ سٹکر نہیں دیا جا رہا تاکہ سکرین پر لگایا جائے جو کہ Removeable نہیں ہے۔ اگر اس کو ہٹانے کی کوشش کی جائے تو وہ پھٹ جاتا ہے اور اس کا جو ہولو گرام ہے وہ بھی صحیح نہیں ہے' اس کے کلرز بھی صحیح نہیں ہیں' اس کی پرنٹنگ اور واٹر مارکنگ بھی صحیح نہیں ہے' لیزر پرنٹنگ بھی نہیں ہوئی۔ جناب سپیکر! یہ ایک بہت بڑا گھپلا ہے اور اس میں کی وجہ سے لوگ بیروز گار ہوگئے ہیں۔ جن کی گاڑیاں ہیں' ٹیکسیاں' رکشے موٹر سائیکلز ہیں' ان سے پیسے لئے جا رہے ہیں اور یہ الگ مسئلہ ہے کہ ان کو سپلائی بھی وقت پر نہیں ہو رہی ہے۔ میں نے بازار میں دیکھا ہے کہ گتے پر نمبر لکھ کر لوگ گھوم رہے ہیں' مختلف اخباروں میں فوٹو آئے ہیں کہ کچھ پلیٹوں کے سائز مختلف ہیں' کچھ پلیٹوں کے رنگ مختلف ہیں' کچھ پلیٹوں پر کچھ لکھا ہے' کچھ پر کچھ اور لکھا ہے تو یہ مسئلہ ہے۔ میری درخواست یہ ہے کہ وزیر صاحب جو ہیں' انہیں وزیر ہوئے زیادہ عرصہ نہیں گزرا لیکن وزیر نہ ہونے کی خوبیاں ان میں الگ ہوں گی' تو استدعا ہے کہ اس مسئلے کو کمیٹی کے حوالے کیا جائے تاکہ Thoroughly probe کیا جائے کہ کہاں کہاں کنٹریکٹ کے حوالے سے غلطیاں ہوئی ہیں؟ اکثر پلیٹیں ہم چیک کریں' ان کی Thickness چیک کریں' پلیٹ کتنی گیج کی کنٹریکٹ میں Show کی گئی ہے' وہ

چیک کریں، کونسی کوالٹی کی پلیٹ ہے، جرمنی سے امپورٹ ہوئی ہے، کیسے امپورٹ ہوئی ہے، اس پر جو ہولو گرام لگائے ہیں، وہ بازار کے Ordinary Sticker ہیں یا واقعی مینوفیکچر کئے گئے ہیں، اس کے Paints five colours کے ہیں؛ اور سب سے بڑی بات یہ ہے کہ یہ کنٹریکٹ دو پارٹیوں کو دیا گیا ہے، ایک کا نام Siber Graphics Technical Assistance ہے اور دوسری کا نام ہے Threeyan Pakistan - 'Threeyan Pakistan' ایک بہت بڑی اور اچھی کمپنی ہے اور 'Siber Graphics' والوں کا کوئی Experience نہیں ہے، وہ پلاسٹک کے بورڈ اور سائن بورڈ بناتی ہے۔ کمال یہ ہے کہ 'Threeyan' اس کنٹریکٹ میں شامل نہیں ہے، They are not Committed آرڈر اس کو دیا ہے لیکن جو کنٹریکٹ سائن کئے تھے، اس میں 'Threeyan' کا ذکر ہی نہیں ہے۔ 'Threeyan' والوں نے، They are not signatoreis to the Contract. تو یہ ایک ایسا مسئلہ ہے کہ اگر ہم بحث کیلئے اسے ایڈمٹ بھی کر لیں تو میرے خیال میں جب تک اس کی Investigation نہیں ہوگی، یہ مسئلہ Sort out نہیں ہوگا۔ تو میں آپ کی وساطت سے استدعا کروں گا کہ یہ ایک اہم قومی مسئلہ ہے، اس میں لوگوں کے اور حکومت کے پیسے Involve ہیں اور حکومت کے ساتھ جو وعدہ کیا گیا تھا، جو Commitment کی ہے، وہ Honour نہیں ہو رہی ہے۔ اس کو Concerned Committee کے پاس بھیجا جائے تاکہ ہم اسے Investigate کریں۔ شکریہ۔

جناب فتح محمد خان (وزیر جنگلات): چونکه مخکښې دا وزارت زما سره وو او په هغه وخت کښې څنګه چه حاجی صاحب اووئیل، مونږه د دے د پاره ډیر کړی شرائط ایښودلی وو او د هغے نتیجه دا وه چه څنے کسانو په ټینډر کښې ریټونه هم لږ کم ورکړل خو هغه چونکه د هغه معیارنه وو، کوم معیار چه مونږه غوښتلو، د دے وجے نه د هغوی هغه ټینډرے هم مونږه کینسل کړے او څه مخصوص شرائط وو، په هغے باندے مونږه لکه څنګه چه دوئ اووئیل، بیا ئے زه دهرا ووم نه، هم په دغه شرائطو باندے مونږه ورکړے چه دا ټول شرائط به تاسو پوره کوئ۔ اوس که په دغه کښې د هغے نه پس پکښې بیا دا هم راغلے وه، هغه کومو ته چه مونږه ټینډرنه وو ورکړے، هغوی بیا دا هم اووئیل چه په دے کښې کهپلے شوے دی، یو ځل په هغے باندے ما په

اسمبلئ کښې خبره هم کړے وه جناب، چه په دے کښې دومره ګهپله، ما اوونیل چه تاسو نے معلومات اوکړئ، تحقیقات نے اوکړئ، نو اوس به زه بیا دا عرض کوم بلکه زه به د حاجی صاحب ملګرتیا کوم چه په دے کښې د کوم وخت نه چه دا کنټریکټ شروع شوے دے، د هغه وخت نه تر اوسه پورے په دے کښې دا معلومات اوکړئ چه دا واقعی هغه شے دے، په دے کښې واقعی ګهپلے شوے دی، چا کړی دی او که نه نے دی کړی، دا د دروغو خبره ده یا د ریشتیا خبره ده؟ صحیح معلومات د دے لازماً پکار دی او بل د هغه معیار مطابق دی او که نه دی؟ نو زما به هم منسټرصاحب ته دا Request وی چه د دے هغه هم اجازت اوکړی او د دے په صحیح طریقے سره معلومات اوشی۔

جناب سپیکر: زما خیال دے چه Nobody has got any objection when a --------Minister from that side has also stated this fact,

جناب پیر محمد خان (وزیر مال): خان صاحب یوه خبره اوکړه نواوس په دے مونږه بل څه نه شو وئیلے، زما خیال دے-----

Mr. Speaker: Even, otherwise, I think you are not the Finance Minister.

وزیر مال: نه دا یوه شعبه پکښې د فنانس سره دغه شوے ده نو په دغه لحاظ سره نے زما سره تعلق دے، محکمه زما سره ده، اګرچه فنانس ته تلے ده خو په دے لحاظ سره نے زما سره تعلق شته دے۔ اوس خان صاحب خبره اوکړله، نو په دے کښې به زه څه اووایم؟ بهرحال دا یوه فائده شوے ده چه د کمپیوټرائزیشن په دے سسټم سره د هغه بوګس ګاډو په تعداد کښې کمے او کنټرول کښې کافی پیش رفت شوے دے انشا الله، په دغه لحاظ پرے مونږه مطمئن یو-----

جناب سپیکر: د هغوی اعتراض په دے شی نه دے۔

وزیر مال: اوس چه دوئ د Specification خبره کوی او په هغے باندے اعتراض کوی، نو په هغے کښې د مخکښې نه هم څه چیتهئ، خطونه ما هم لیږلی را لیږلی دی خو ما ته د دے هغه کاپی لا هم نه ده ملاؤ شوے چه د دوئ نن په دے باندے څه التواء ده یا کال اټینشن دے خو بهرحال اوس خان صاحب

چه څه خبره اوکړه نو بس دے، ټهیک ده نو۔

Mr. Speaker: Is it the desire of the House that Adjournment Motion, moved by Honourable Haji Muhammad Adeel ----------

وزیر بلدیات: سپیکر صاحب!

جناب سپیکر: جی۔

Minister for Local Government: If I am allowed, I am sorry to interrupt you, he was not even prepared for this,

کیونکہ وہ میرے ساتھ بیٹھتے ہیں اور کہہ رہے ہیں کہ مجھے کاپی بھی نہیں ملی ہے، پتہ بھی نہیں ہے۔ دیکھیں ناں جی، By heart finger tips پر تو کسی منسٹر کو بھی ایک ایک چیز کا پتہ نہیں ہوتا -----

جناب سپیکر: نہیں یوسف، There is one thing, I tell you ---------

وزیر بلدیات: نہیں، میری عرض سنیں جناب -----

Mr. Speaker: I tell you one thing

جناب سپیکر: I tell you one thing, بات سنیں۔ جس طرح اسمبلی میں آپ ایک بات کو Thrash out کرتے ہیں تو Committee is also part of this Assembly, کہیں باہر نہیں جاتی، اگر صحیح چیزیں آ جائیں تو زیادہ اچھا ہوگا، Why don't you go into it? اس میں صرف یہ چیز ہے -----

Minister for Local Government: Sir, I was not objecting to that

کہنے کا مطلب یہ ہے، کچھ پتہ تو ہوتا کہ کم از کم ہم پریس کے سامنے کوئی Satisfactory جواب دے سکیں۔

حاجی محمد عدیل: یوسف ایوب صاحب! آپ کو تو ہوٹلوں کا بھی پتہ ہے، اس کا پتہ نہیں ہے (قہقہہ)

جناب سپیکر: تشریف رکھیں حاجی صاحب۔ نہیں، اس میں یہ نہیں ہے، گورنمنٹ کا یہ Intention -----

وزیر مال: جناب سپیکر صاحب! اصل بات کاپی کی تھی، مجھے ابھی تک کاپی نہیں ملی کہ یہ کال اٹینشن ہے یا تحریک التواء ہے اور کب دی ہے؟

جناب سپیکر: آپ کو ملنی چاہئے تھی۔

وزیر مال: جی ہاں کاپی، تو یوسف ایوب خان بھی یہی بات کر رہے ہیں۔

جناب سپیکر: اور میرے خیال میں مَیں آپ کو ایک بات بتا دوں کہ منسٹر صاحب کہتے ہیں کہ مجھے کاپی نہیں ملی تو منسٹر صاحب اپنے دفتر والوں کو پکڑیں، This is their duty, this is the duty of the Minister, They should --------

وزیر مال: ددے ماته اوس کاپی راغله کنه۔

جناب سپیکر: داهم ستاسو سړو راوړه۔

وزیر مال: هسے طریقه کارخو دا دے چه مونږه راشو که کال اتینشن وی او که التواء وی او که استحقاق وی، چه دلته مونږ ته پروت وی، لکه زمونږ سره نورشته، دهغے کاپی پرته وی۔ بهرحال اوس خو خبره ----

جناب سپیکر: نه جی، تاسو ته پکار ده چه تاسو د خپل پرسنل سټاف نه تپوس کوئ چه هغوی ئے تاسو ته در اوړی د مخکښ نه۔ بهرکیف ------

وزیر مال: ښه، اوس خو خان فیصله اوکړله، ټهیک ده۔

جناب سپیکر: بہرکیف، ہاں جی۔

وزیر قانون و پارلیمانی امور: جناب سپیکر! میں اس ضمن میں صرف یہ گزارش کروں گا کہ فنانس کمیٹی کی جو میٹنگ ہمارے چیئرمین، جو یہاں تشریف رکھتے ہیں، کی صدارت میں غالباً ایک مہینہ پہلے ہوئی تھی، اس میں بھی یہ معاملہ پوری تفصیل کے ساتھ، It was discussed before the Finance Committee of the House, Finance & Excise, اس کمیٹی کے سامنے یہ معاملہ تفصیل سے زیر بحث آیا اور وہاں غالباً کمیٹی نے اس سسٹم کو جس کے متعلق معزز ممبر کا اعتراض ہے، Appreciation دی اور پریس میں اس کی Appreciation آئی ہے۔ تو جناب، This matter has already been discussed in the Committee اور جب Already Discuss ہو چکی ہے تو پھر جناب، یہ غیر مناسب نہیں ہو گا کہ اس کو از سر نو Open کیا جائے؟

جناب سپیکر: جدون صاحب! کسی نے بھی سسٹم کو چیلنج نہیں کیا ہے۔ اخبار میں خبریں آئی ہیں کہ اس میں گھپلے ہوئے ہیں، گورنمنٹ گھپلوں کے پیچھے پھر رہی ہے۔ گورنمنٹ چاہتی ہے کہ گھپلے نہ ہوں۔ تو آپ کو کیا اعتراض ہو سکتا ہے؟ Let it be, اگر

نہیں ہوئے ہیں تو ٹھیک ہے' اگر ہوگئے ہوں تو The Government will take
action against those persons who-so-ever he may be, اس میں اس طرح
کی کوئی بات نہیں ہے اور پھر گورنمنٹ کی طرف سے' ایک آنریبل منسٹر کی طرف سے
یہ کہنا کہ یہ چلا جائے' Meaning thereby کہ گورنمنٹ بھی اس چیز پر ناخوش ہے کہ
اس میں گھپلے وغیرہ ہوئے ہیں۔ تو میرے خیال میں .There is no harm in it

وزیر قانون: جناب سپیکر! ہمارا اس پر اعتراض نہیں ہے' صرف گزارش یہ ہے -----

جناب غفور خان جدون (وزیر خوراک): جناب سپیکر! اگر آپ اخبار پڑھیں' "روزنامہ پاکستان" اسلام آباد' کا شمارہ 4 نومبر 1998ء کا ہے' نومبر' دسمبر' جنوری' فروری' Already یہ کمیٹی میں Discuss ہو چکا ہے اور چار مہینے کے بعد یہ آج اخبار کا تراشہ لا رہے ہیں۔

جناب نجم الدین: جناب سپیکر صاحب! زه یو درخواست کومه جی- زه مخکښی پاسید لے یمه۔

جناب بشیر احمد بلور: سپیکر صاحب! زه دا عرض لرم او ټریژری بنچز ته دا خواست کوم چه حاجی صاحب دا Objection نه دے کړے، ځکه چه تاسو هم اوونیل چه په سسټم باندے د هیچ چا Objection نه دے- صرف Objection دا دے چه دا کوم پلیټس دی یا د دوئ سره چه کوم کنټریکټ شوے دے یا کوم Specification دے، په هغے باندے اعتراض دے- په هغے باندے خان خبره اوکړه نو د هغے نه پس خو زما خیال دے چه د دوئ په خپلو کښ دومره Co-ordination پکار دے چه یو Honourable Minister خبره اوکړی نو په هغے باندے یوه خبره دوئ اومنی۔

وزیر قانون: جناب سپیکر! .I am on a point of order جناب سپیکر! میری صرف یہ گزارش تھی' ہمیں اس پر کوئی اعتراض نہیں ہے' جس کمیٹی کے پاس بھی جائے' صرف Procedure matter پر ہے۔ میں نے یہ گزارش کی تھی کہ This matter was dicussed about a month ago and it was appreciated by the Committee as well اور پھر یہ ایک بہت پرانے عرصے کا کیس تھا۔ No doubt, I am quit agree, کہ جتنے بھی گھپلے ہیں' جو بھی خرابیاں ہیں' ان کی ہمیں نشاندہی کرنی چاہئے' .They should be taken to task who has done this اور اس پر

ہمیں کوئی اعتراض نہیں ہے۔ میری صرف یہ گزارش تھی کہ ------

حاجی محمد عدیل: جناب سپیکر! آپ کی یاد دہانی کیلئے کہ مانسہرہ ایجوکیشن کا جو سکینڈل تھا، وہ پانچ سال پرانا تھا۔اور وہ 1991 میں اسمبلی میں Take up کیا گیا تھا اور 1992 میں ہم نے اس کی رپورٹ بنائی تھی، اڑتیس کروڑ روپے ہم نے Trace کئے تھے جو غبن ہوئے تھے۔ اگر ہم کہیں کہ جی وہ تو دو مہینے پرانی بات ہے، ہمارے اجلاس بھی کم ہوتے ہیں۔ دوسری بات یہ ہے کہ میں نے اس وقت سسٹم کی مخالفت کی تھی، میں اب بھی کرتا ہوں لیکن آپ نے سسٹم لاگو کر دیا ہے۔ جب آپ نے لاگو کر دیا ہے تو جن Terms and conditions پر آپ نے کنٹریکٹ دیا تھا، یہ اخباری اطلاعات ہیں، خالی ایک اخبار کی خبر نہیں ہے، اے۔پی۔پی کی نیوز ہے، 'NEWS' کی نیوز ہے۔

جناب سپیکر: نہیں، وہ تو Decide ہو چکا ہے۔ They have got no objection.

Haji Muhammad Adeel: Thank you.

جناب سپیکر: کہ دے بارہ کښې څه وانې هغه خو کمیټی ته ریفر کیږی۔ They have got no objection. Is it the desire of the House that the Adjournment Motion No. 300, moved by Honourable Haji Muhammad Adeel Khan, MPA, may be referred to the concerned Standing Committee ?

(The motion was carried.)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it. The Adjournment Motion is accordingly referred to the concerned Standing Committee.

حاجی محمد عدیل: جناب سپیکر! میں آپ کی وساطت سے پورے ہاؤس کا اور خصوصاً فتح محمد خان صاحب کا بڑا مشکور ہوں کہ انہوں نے مجھے Support کیا ہے۔ Concerned وزیر صاحب بھی اس وقت موجود نہیں ہیں اور وزیر خزانہ صاحب بھی موجود نہیں ہیں۔

وزیر بلدیات: جی، میں ذرا Clarify کر دوں کہ فنانس سیکرٹری کو ایکسائز اینڈ ٹیکسیشن کا Assignment دیا گیا ہے، جو منسٹری ہے، وہ تو Intact ہے جی۔

حاجی محمد عدیل: جناب سپیکر! آپ کو چاہئے تھا کہ میرے ایڈجرنمنٹ موشن کی کاپی وزیر صاحب کو دیتے، آپ نے کیوں نہیں دی؟

جناب سپیکر: میں نے اس کا پتہ چلایا ہے، غلط فہمی کی وجہ سے ایک وزیر کی جگہ دوسرے وزیر کو دے دی گئی ہے اور ویسے آپ لوگ اپنے پی۔اے وغیرہ کو ----

وزیر بلدیات: جناب! ہمارا۔Objection ہی یہی تھا اور اسی Confusion کی وجہ سے کسی کو پتہ ہی نہیں تھا کہ کیا ہو رہا ہے۔

وزیر اطلاعات: سر! اس کے پیچھے کوئی Conspiracy تو نہیں ہے کہ حاجی صاحب نے خواہ مخواہ وہاں بھیجا ہو؟

حاجی محمد عدیل: ان کا بس چلے تو آپ کو کہیں اور بھیج دیں۔ (قہقہہ)

جناب احمد حسن خان: جناب سپیکر! جو موشن، کمیٹی کو ریفر ہوا ہے، میرے خیال میں یہ آپ کی مہربانی کے بغیر نہیں ہو سکتا تھا اور انہوں نے آپ کا شکریہ ادا نہیں کیا ہے۔

جناب سپیکر: ہم دونوں ایک ہیں، اسلئے اپنا شکریہ ادا نہیں کرتے ہیں۔

حاجی محمد عدیل: جناب سپیکر! صبح ایک غلط بات ہوئی تھی کہ عدالت کا شکریہ، ہم آپ کا کیسے شکریہ ادا کریں، آپ تو غیر جانبدار ہیں۔

Mr. Speaker: Honourable Abdur Rehman Khan, MPA, to please move his Adjournment Motion No. 309.

یو خبره درته کومه جی چه دغه ستاسو کال اټینشنز پاتے دی او زه به په پاتم پاسم گورے وخت به جی۔ میاں صاحب، دا ښه ده چه تاسو راغلئ، ستاسو باره کښې څه خبرے شوے دی۔

میاں مظفر شاه: جی، I am on a point of personal explanation, Sir. زه نه وومه، سلیم سیف الله خان یوه خبره کړے وه چه زه د کمیټئ اجلاس نه راغوارم او د دوئ هغه جوډیشل کمیټئ ته دوه درے څیزونه ریفر شوے دی۔ Being Chairman مونږه دوه درے میټنګز کړے دی او یوه خبره به دلته اوکړمه جی، پکار نه وه چه ما کړے وے دلته Openly چه مونږ سره د جوډیشل کمیټئ د پاره بعضِ رولز نشته جی چه د هغے لاندے مونږه ایکشن واخلو۔ نو هغے د پاره مونږه لاء ډیپارټمنټ او د اسمبلئ ملګرو ته وئیلی وو چه مونږه له هغه رولز راکړی چه هغوی ئے Frame کړی او هغے نه پس مونږه د هغے لاندے ایکشن اوکړو او مونږه څوک معاف کړی نه دی، هغه هم

هغسے د جوډیشل کمیټۍ سره هغه کیسز پراته دی۔

سید منظور حسین: محترم صاحب! د باچا صاحب دا خبره Support کومه۔ دا د 'Justice of Peace' چه کوم اختیارات ورکړے شوے دی، د هغے د پاره هم قانون سازی نه ده شوے۔ لاء منسټر صاحب ته ما په نوټس کښی راوستے وه۔ اوس بیا لږه دا خبره په نوټس کښی راغله نو چه په دے باندے تُندی اوشی نو ښه به وی۔

جناب سپیکر: باچا صاحب! تاسو دا کتلی دی چه دا ایکټ لاندے نه دی، It is an Act, check that, by itself is an Act. چه یو خل ایکټ تا له Permission درکړی نو ایکټ خو ایکټ دے جی۔ Honourable Abdur Rehman Khan, MPA, to please move his Adjournment Motion No. 309.

حاجی عبدالرحمان خان: دا خو التواء نمبر 223 ده۔ "جناب سپیکر! معمول کی کارروائی روک کر ایک اہم مسئلے کو ایوان میں ------

جناب سپیکر: عبدالرحمان خان! Sorry، دا خو ما سره دے 309۔

حاجی عبدالرحمان خان: دا د Sugar cess والا، په هغے باندے خو پرون ډیر بحث شوے دے۔

جناب سپیکر: اسمبلی کی معمول کی کارروائی روک کر اس اہم مسئلے پر بحث کی اجازت دی جائے کہ قدرت اللہ اینڈ کمپنی کے ------

حاجی عبدالرحمان خان: دا ده کنه جی، هم دا وایمه کنه جی۔

جناب سپیکر: دا دے، ښه جی دا دے۔

حاجی عبدالرحمان خان: او جی، او جی۔

جناب سپیکر: خو د دے نمبر خو 309 دے۔

حاجی عبدالرحمان خان: ښه، دا لاندے 309 دے، پاس پرے 223 دے۔ ښه جی، 309 دے۔ "معمول کی کارروائی روک کر ایک اہم مسئلے کو زیر بحث لایا جائے کہ قدرت اللہ اینڈ کمپنی لاہور کے طبع شدہ قرآن مجید میں سنگین غلطیوں کا انکشاف ہوا ہے۔ متعلقہ ادارے کی غفلت اور کوتاہی ناقابل معافی جرم ہے جس سے تمام مسلمانوں کو انتہائی دکھ پہنچا ہے، لہٰذا اس پر بحث کی اجازت دی جائے"۔

جناب! دا اخباری تراشے هم ورسره دی۔ څه عجیبه کار دوئ دا
کړے دے، د قدرت الله اینډ کمپنی ----

جناب نجم الدین: پوائنټ آف آرډر۔ سر! دا زما هم دے، یو تحریک التواء
دے زما او د عبدالرحمان خان۔ تاسو جی چیک کړئ۔

حاجی عبدالرحمان خان: په شریکه دے۔

Mr. Speaker: Sorry, Abdur Rehman Khan and Najmuddin Khan.

تاسو نے هم موو کړئ، تاسو نے هم موو کړئ۔

جناب نجم الدین: ښه جی۔ "معمول کی کارروائی روک کر ایک اہم مسئلے کو زیر بحث لایا جائے کہ قدرت اللہ اینڈ کمپنی لاہور کے طبع شدہ قرآن مجید میں سنگین غلطیوں کا انکشاف ہوا ہے۔ متعلقہ ادارے کی غفلت اور کوتاہی ناقابل معافی جرم ہے جس سے تمام مسلمانوں کو انتہائی دکھ پہنچا ہے۔ لہٰذا اس پر بحث کی اجازت دی جائے"۔

جناب سپیکر: حاجی عبدالرحمان خان خبره کوئ۔ دا مائیک آن کړئ۔

حاجی عبدالرحمان خان: قدرت اللہ اینڈ کمپنی کے شائع کردہ نسخوں میں سورتوں اور پاروں کو گڈ مڈ کر دیا گیا ہے۔ جناب سپیکر صاحب! عجیبه کار نے دا کړے دے چه سورة یٰسین شروع شوے دے نو په مینځ کښں نے هغه پریښے دے، بیا بل سورت نے پکښں شروع کړے دے۔ هغه قرآن شریف شته دے، نجم الدین خان قبضه کړے دے، هغه سره دے، هغه به ستاسو په خدمت کښں پیش کړی۔ خبره دا نه ده، زه په دے حیران یمه چه دا حکومت ولے دومره غفلت کوی چه زمونږه یو مقدس کتاب په هغے کښں د لاهور، زه دا ډیر په افسوس سره وایم چه دپنجاب نه زمونږه هیڅ امید نشته دے چه د نیکئ کار به کوی، زه دا خبره برملا کوم چه د پنجاب نه زمونږه هیڅ طمع نشته چه دوئ به د نیکئ کارکوی، آخری حربه دا ده چه زمونږه قرآن کښں نے هم غلطی پیدا کړه۔ دا څومره د افسوس مقام دے۔ بیا څومره د افسوس مقام په دې دے دے چه حکومت په دے باندے هډو نوټس وانۀ غستو خو دے کښں دا ښکاری چه دا حکومت نه قرآن لولی، نه په قرآن عمل شته، نه په قرآن پوهیږی۔ که دوئ په قرآن پوهیدے نو پکار دا وه چه دا غلطی نیولے شوے وے او د دے نوبت نن

دے ته نه وے رارسیدلے چه مونږه پخپله د پختونخواه په اسمبلئ کښ دا خبره کوؤ۔ نو لهٰذا جناب سپیکر صاحب، ستاسو په وساطت باندے، دے کمپنی له دومره سنګینه سزا ورکول پکار ده چه آئنده د پاره دا جرأت څوک اونکړے شی۔ ګورئ، زمونږه د قرآن آیات چه شروع کیږی "ا لم ه ذلک الکتب لا ریب فیه هدی للمتقین ه الذین یومنون بالغیب ویقیمون الصلوة ومما رزقنهم ینفقون ه نو زمونږه خو دا ایمان دے او دلته د دے موجوده حکومت چه دا د اسلامی نظام داعیان دی او اسلامی نظام راولی، خو ما ته رایادیږی چه دا جوړ د اکبر بادشاه هغه "دین الٰهی" جوړوی، نو ستاسو په وساطت دوئ ته هم دا وایم چه مهربانی اوکړی د دے نوټس واخلی او دے سړی له، زما په خیال دا سړے واجب القتل دے چه ده یوه ډیره سنګینه ګناه کړے ده چه ده په قرآن کښ غلطئ راوستے دی، دا سړے د معاف کیدو نه دے او ده سره نرمی نه ده پکار۔

<u>جناب سپیکر</u>: جی، نجم الدین خان۔

<u>جناب نجم الدین</u>: جناب سپیکر صاحب! ډیره مهربانی۔ زما خو خپل دا خیال وو، ما وئیل چه د دے ټولو تحاریک التواء نه زمونږه دا ډیرضروری دے ځکه چه مذهبی مسئله ده او په قرآن شریف کښ د غلطو، خان لالا خبره اوکړه، ما سره هغه قرآن شریف دلته پروت دے، دا نن زه یو پوائنټ به ورته

ښایم، دا په بازارکښ Openly * +، دے کښ دا اخبار والا او خلقو په دغه کښ راوستی ده، "قرآن کی طباعت میں"، دا روزنامه "خبریں" لیکلی دی، "قرآن کی طباعت میں سنگین غلطیاں، عوامی حلقوں میں شدید رد عمل، قدرت الله اینڈ کمپنی لاہور کے طباعت شدہ قران مجید مارکیٹ میں پہنچ گئے ہیں۔ مختلف سپاروں کو گڈ مڈ کر دیا گیا، ترتیب ٹوٹے جانے والے کلام الٰہی کے اصل معنی و مفہوم تبدیل ہوکر رہ گئے ہیں"۔ بیا جی ډیلی "مشرق" هم لیکلی دی "مارکیٹ میں غلطیوں پر مبنی قرآن پاک کی موجودگی"، بیا جی روزنامه "آج" هم لیکلی دی، "قدرت الله اینڈ کمپنی کے تیار کردہ قرآن میں سنگین غلطیوں کا انکشاف"، بیا جی روزنامه "میدان" هم لیکلی دی، "مارکیٹ میں لفظی غلطیوں کے حامل قرآنی نسخوں کی موجودگی کا انکشاف"، قران شریف دا

+ *. بحکم جناب سپیکر صاحب حذف کیا گیا۔

دے او دا په Open مارکیټ کښې شته دے جی۔ زما صرف درخواست دا دے چه په دےکښې مختلف آیاتونه، بلکه چه کوم د دے پریس شوے دے، په هغے کښې دوئ دا غلطی کړے ده چه یو آیات ئے راغستے دے، بیا هغه ئے په مینځ کښې پریښودے دے، بل ئے ورسره شروع کړے دے۔ بیا مختلفو طریقو باندے یو سپارے پانړه ئے راغستے ----

جناب سپیکر: ټائیټل ئے څه دے، ټائیټل ئے څه دے؟ قرآن مجید دے که څه دے؟

جناب نجم الدین: القرآن الحکیم۔

جناب سپیکر: ولے بعضِ وخت پنج سورة کښې یو آیت وی یا څه وی یا څه وی، داسے ----

جناب نجم الدین: تاسو ته به پیش کړو جی۔ دا مکمل هغه کومو کومو کښې چه فرق دے، هغه مونږه Flag کړی دی جی، دلته شته دے، مونږه صرف دا وایو چه تر دے حده پورے، تیره پیرا هم مونږ په دے ----

جناب عبدالسبحان خان (وزیر اطلاعات) " نجم الدین صاحب! که دغه آیاتونه لږ. واوروئ چه کوم کوم کښې غلطئ دی نو مونږه به لږ په پته پوهه شو۔

جناب نجم الدین: داسے شے دے جی، انشاء الله تعالٰی وا وروو به ئے هم۔ خبره واورئ، ما ته دومره پتانم که ملاوُ شو، دا ټولے خبرے به اوکړم، خبره واورئ جی، خو زما لږ عرض دے، زه ستاسو په نوټس کښې دا خبره راولم یعنی د قرآن شریف متعلق خبره هم په منسټر صاحب بده اولګیده، دومره بده اولګیده چه مونږ وایو، تیره پیرا د دوئ په کارخانو کښې کپړے جوړے شوے، په هغے د الله تعالٰی پاک نوم لیکلے شوے وو۔ نن دا قرآن شریف، دا په سینیټ او په قومی اسمبلئ کښې هم دا خبره شوے ده، په هغے کښې هم په دے باندے Discussion شوے دے لیکن په دے صوبه سرحد کښې په اوپن مارکیټ کښې دا قرآن شریفونه پراته دی۔ زه ستاسو په وساطت سره د حکومت د دے وزیرانو صاحبانو په نوټس کښې راولم، دوئ خو مونږ باندے دا اعتراض کوی چه قرآن شریف اولوله، د هغے خبرے د کټ کولو د پاره

دوئ يو طريقه کار جوړ کړے دے، خو زما دا عرض دے جی، مونږه شکر الحمد لله مسلمانان يو او زه او خان لالا خو بيا شکر الحمد لله تبليغيان هم يو، نو مونږه جی دا څيزونه نوټ کړی دی، ستاسو په نوټس کښې نے راولو، آيا دے حکومت مونږ له د دے څه طريقه کارکوی؟ او زه د اسمبلئ ټولو ممبرانو ته وايم، دا د يو مسلمان په حيثيت په تاسو فرض کيږی، دے خبره کښې د خنده خبره نشته دے، نن شکر دے په دنيا کښې او په پاکستان کښې په لکهونو خلقو قرآن شريف په ياد کړے دے، مختلف ځايونو کښې قرآن شريفونه ونيلی کيږی، ټهيک ده په پنجاب کښې به، نه يم خبر چه څه طريقه کار وی خو دومره قدر له خبره ده چه په دے خبره باندې په مکمله طريقه باندے احتجاج پکار دے او حکومت له دا پکار دی چه په مارکيټ کښې په دے پيسے اوګرځی او چه کوم ځائے کښې دا غلطے نسخے وی چه هغه ضبط کړی او چا سره چه دی او چا د دے ډليوری کړے وی، د هغوی خلاف سنګينه کارروائی اوکړی، د هغے باوجود دوئ په مونږه پورے خاندی نو دا خو په مونږه پورے خندل نه دی جی، دا د الله دين پورے خندل دی چه دوئ د هرے خبرے نه ګپ جوړوی۔

<u>جناب اکرم خان درانی</u>، جناب سپیکر صاحب! ------

<u>جناب سپیکر</u>۔ ایک منٹ، ایک سیکنڈ۔ لاءمنسٹر صاحب! Personally I feel اگر اس طرح ہوا ہو تو This is a cognizable offence. آپ لاء ڈیپارٹمنٹ سے Consult کریں If a cognizable offence has been committed, you should proceed against the person. يو منټ جی، پہلے وہ بتائیں۔ جی، والٹر صاحب!

<u>جناب والٹر مسیح</u>۔ سپیکر صاحب! اسی ضمن میں میں بات کرنا چاہتا ہوں کہ نجم الدین صاحب کہہ رہے ہیں کہ ہم سب مسلمان ہونے کے ناطے جتنی بھی اس چیز کی مذمت کریں، کم ہے اور میں یہ سمجھتا ہوں کہ ہم اقلیت ہونے کے ناطے اس چیز کی حمایت کرتے ہیں اور میں سمجھتا ہوں کہ یہ پاک کتاب ہے، ہم اس کا احترام کرتے ہیں۔ ہمیں پیدائشی طور پر خدا تعالیٰ کی مہربانی سے گھر میں سکھایا جاتا ہے کہ آپ کسی کے مذہب کو برا نہیں کہہ سکتے۔ ہم پاکستانی ہیں، مسلمان ہمارے بھائی ہیں۔ نجم الدین صاحب اور عبدالرحمان خان نے قرآن پاک کے متعلق جو بھی پیش کیا ہے، جبکہ اقلیتوں کو 295

(C) کے تحت سزائے موت دی جا سکتی ہے، تو میں آج برملا اس اسمبلی فلور پر آپ سے اس چیز کا تقاضہ کرتا ہوں کہ آپ ہاؤس کے Custodian ہیں، جب اقلیتوں کو، اگر وہ قرآن پاک کی بے حرمتی کریں، تو (C) 295 کے تحت سزائے موت دی جائے گی تو کیا آپ مجھے یہ بتائیں گے کہ قدرت اللہ اینڈ کمپنی والے، میں چاہتا ہوں کہ جس طرح ان بھائیوں نے کہا ہے، یہ کمپنی والے، جتنے لوگ بھی ہیں، تمام سٹاف کو سزائے موت ہونی چاہئے اور یہ انصاف ہوگا۔ (تالیاں) اگر ان کو سزائے موت نہیں دی جائے گی، تو میں سمجھوں گا کہ پاکستان میں اقلیتوں کے ساتھ امتیازی سلوک کیا جاتا ہے جبکہ فلور پر اس چیز کا ثبوت اسمبلی کے ممبرز آج آپ کے سامنے پیش کر رہے ہیں، ہم پر تو نہ شہادت ہوتی ہے، نہ ہی ہمارا کوئی وکیل کیس لینے کیلئے تیار ہوتا ہے، تو میری یہ Request ہے آپ سے کہ خدا کی مہربانی سے ہم آپ لوگوں کے ساتھ ہیں، ہم ان چیزوں کا احترام کرتے ہیں، ہم اس چیز کی جسارت نہیں کر سکتے، "قدرت اللہ" والوں کو سنگسار کیا جائے، سرعام لٹکایا جائے تاکہ دوسرے لوگوں کیلئے ایک عبرت ہو۔ شکریہ جی۔

جناب اکرم خان درانی۔ جناب سپیکر صاحب! -----

وزیر جنگلات۔ جناب سپیکر! یو منٹ، خبرہ کومہ جی -----

وزیر اطلاعات۔ سر! ماتہ یو منٹ ------

وزیر قانون و پارلیمانی امور۔ جناب سپیکر صاحب! گزارش یہ ہے، جیسے آپ نے مجھ سے فرمایا تو آپ کے حکم کے مطابق ہوگا۔ یہ واقعہ بڑا سنجیدہ، اہم اور دلی نوعیت کا ہے اور یہ انتہائی گستاخی ہے، بہت بڑا جرم ہے کہ کوئی پبلشنگ کمپنی مذہب کے نام پر پیسے بھی کماتے ہیں، قرآن کریم جیسی عظیم کتاب میں تحریف اور گستاخی کے مرتکب ہوئے ہیں غلط آیات چھاپ کر، یہ شائع کرنا قانوناً بھی جرم ہے، مذہباً بھی جرم ہے اور میں مشکور ہوں محرکین کا جنہوں نے ایوان کی توجہ اس جانب مبذول کرائی اور جناب والا سراج صاحب نے بھی بڑے اچھے خیالات کا اظہار کیا ہے اور اس میں کوئی شک نہیں کہ دین کا مجرم، مذہب کا مجرم ناقابل معافی ہے اور اس کو سخت سے سخت سزا ملنی چاہئے اور جناب والا، اسلامی نظریاتی کونسل نے بھی اس بات کا نوٹس لیا ہے اور جو رپورٹ ہمارے پاس اب آئی ہے، اس میں بھی اس گستاخی کا ذکر ہے۔ میں بالکل اتفاق کرتا ہوں اور میں آپ کو یقین دلاتا ہوں کہ آپ بھی نشاندہی کریں اور حکومت کی

جانب سے بھی جس جگہ اور جہاں جہاں بھی جن کتب خانوں میں، جن اداروں میں قرآن کی تحریف شدہ آیات موجود ہیں، ان کو ضبط کیا جائے اور ان کے خلاف سخت تادیبی کارروائی کی جائے جو قانون کے مطابق ہو اور ان چوروں، ظالموں اور مذہب سے مذاق کرنے والوں کو ہرگز معاف نہیں کرنا چاہئے۔ میں تمام ایوان کا بھی شکریہ ادا کرتا ہوں اور جنہوں نے پوائنٹ آوٹ کیا ہے، ان کا بھی شکریہ، جناب سپیکر۔

جناب سپیکر: میں نے آپ سے جو Request کی تھی، That was quite different اسلامی کونسل والے بھی اپنا کام کریں گے، لاہور والے بھی اپنا کام کریں گے اور کراچی والے بھی، میں نے آپ سے عرض کیا تھا کہ Please consult your Law Department and in case, it is a cognizable offence, then you should register a criminal case against those persons.

وزیر قانون: جناب سپیکر! یہی گزارش میں نے کی تھی، غالباً آپ سن نہ سکیں ہوں گے کہ ان کے خلاف حکومت کارروائی کرے گی اور جہاں جہاں یہ قرآنی آیات موجود ہیں، کتاب موجود ہے غلط صورت میں، ان کو ضبط کیا جائے گا اور ان لوگوں کے خلاف کارروائی کی جائے گی۔ جناب! یہ میری پہلی Submission تھی۔ اگر حکومت کی جانب سے یہ ہوا تو میں اس کی اسلئے وضاحت کرنا چاہتا ہوں کہ حکومت کی تو اس میں کوئی Intention نہیں ہے جو دین کے ساتھ انحراف کرتا ہے، یہ حکومت تو اسلامی آئین کی بات کرتی ہے، اس ملک میں شرعی قوانین کی بات کرتی ہے تو اس کی مخالفت کرنے والے جو لوگ ہوں گے تو غالباً ان کی طرف سے یہ سازش ہوگی کہ وہ قرآنی شعائر کا مذاق اڑا رہے ہیں۔ حکومت کی نیت تو بڑی صاف ہے اور اس کیلئے صوبائی حکومت اپنی طرف سے ان لوگوں کے خلاف ضرور تادیبی کارروائی کرے گی جو اس جرم کے مرتکب ہوئے ہیں۔

جناب سپیکر: ہاں جی، سبحان خان۔

وزیر اطلاعات: شکریه، سپیکر صاحب۔ زمونږ عبدالرحمان خان، قابل احترام ممبر چه هغوی ته په ورځه کښې د پلار نیکه یوه ډیره لویه لائبریری ملاؤ شوې ده، هغوی چه د مذهب متعلق کوم شے پوائنټ آوټ کړو، دغه شانتے "مولانا نجم الدین صاحب" هم چه څه اوفرمائیل، زمونږه د جذباتو او د

احساساتو ترجمانی ئے اوکړه۔ هغه ته زما د خبرے نه، هغه ما څه په داسے بد نیت باندے نه وو ونیلی یا والټر سراج، زمونږ ګران آنریبل ممبر اوفرمائیل نو غالباً دوئ ته به هم یاد وی او والټر سراج، زما په خیال هغه طرف ته اشاره اوکړه چه په تیر ګورنمنټ کښې درے څلور کسان اولګیدل او هغوی په لاهورکښې په دیوالونو باندے چاکنګ اوکړو او هغوی د توهین رسالت مرتکب شو۔ د دغے جرم او بیا زه په دے خبره باندے جی، داسے که غلط خلق پیدا شوی دی نو مسلمه بن کذاب هم په یو وخت کښې پیدا شوے وو، ابوجهل اوابولهب هم د حضور پاک صلی الله علیه و آله وسلم په وخت کښې وو، غلط خلق په هره معاشره کښې وی، د هغے ذمه داری به په ګورنمنټ هله راځی چه ګورنمنټ هغوی ته سزا ورنکړی خو بیا هم زه په دے باندے ویاړ محسوسه ووم چه د توهین رسالت قانون پاس کړے دے نو دا د میاں محمد نوازشریف تیرے اسمبلئ د 1990 نه تر 1993 پورے چه کومه وه، دا هغوی پاس کړے دے او Amendment پکښې په Two third majority شوے دے، د هغه دوام دے۔ والټر سراج چه کومه نشاندهی اوکړه چه عیسایانو ته پکښې جی، نو هغه خو ډیره د افسوس خبره ده، که زه Detail کښې ځم او تاریخی واقعات بیانوم، حالانکه په دے باندے خو هر یو مسلمان، زه خراج تحسین پیش کوم عبدالرحمان خان ته او نجم الدین خان ته چه دوئ یو داسے شے پوائنټ آوټ کړو څکه چه کله د خدائے پاک، د خدائے د رسول او د خدا ئے د کتاب متعلق مسئله شی، نو د هغے متعلق دا مسئله ده چه وائی ته به جهاد کوے، هغه وخت کښې توره وه او اوس به ټوپک او کلاشنکوف راځلے۔ دویم د هغے متعلق ده چه هغه سره به په خله باندے، په تحریر او په تقریر به د هغے مقابله کوے او که چرے په هغے ته نه ئے نو په زړه کښې ته د هغے نه کرکه اوکړه۔ قابل احترام سپیکر صاحب، وائی چه که چرے دا دریمه درجه هم ډیره لاندے درجه ده، دے نه لاندے درجه د خدا ئے زمونږه په ذهن کښې هم نه راولی، دا خو هډو څه تصور نه شی کیدے خو هغه تیر ګورنمنټ چه د هغه قانون توهین رسالت قانون پاس شوے وو، دا دوئ چه څنګه اوفرمائیل، هغه عیسائیانو ته چه چا چاکنګ کړے وو، یو ایماندار جج، یو Honest

judge سزائے موت ورکړو۔ نو سر، تاسو ډیر زیات سینیئر یئ، پخپله د هائیکورټ او د سپریم کورټ وکیل پاتے شوی یئ، په لس ورځو کښ په هائیکورټ کښ هغه ججان چه هغه په هغه ټائم کښ په ایډهاک یا په ډیارئ مقرر شوی وو چه هغوی شیخ رشید ته هم سزا ورکړے وه، Within ten days هغه کیس هم راووتو، Decision پرے هم اوشو، هغوی Acquit هم شو او تیر گورنمنټ هغوی له بکسونه ورکړل، زما په خیال باندے څه پانچ هزار ډالرے ورکړے او هغوی نے جرمن ته باعزته طریقے سره رخصت کړل۔ تر څو پورے چه زمونږ د گورنمنټ مسئله ده جی، داسے خلق، داسے مجرمان به بالکل د سزا نه نه شی بچ کیدے او مونږه په دے کښ د عبدالرحمان خان او د نجم الدین خان چه دوئ کوم خپل فرض پورا کړو، زه بیا بیا د هغوی شکریه ادا کوم خو والتر سراج صاحب ته دا وایم چه آرټیکل 36 تاسو په Constitution کښ اوگورئ، په هغے کښ د Minority د حقوقو تحفظ شته۔ په اسلام کښ د حقوقو تحفظ شته خکه چه وائی چه ته د بل مذهبی درسگاه ته یا مذهبی عبادت خانے، که هغه چرچ دے، که هغه درمسال دے، که هغه درگاه دے، هغے ته به تاسو د عزت په نظر باندے گورئ، هغے ته به نقصان نه رسوئ۔ د هغے فلسفه دا ده جناب سپیکر صاحب، چه هسے نه چه سبا له ستا عبادت گاه ته څوک نقصان اورسوی۔ نو تر څو پورے چه د گورنمنټ خبره ده، گورنمنټ په نظر کښ، مونږه د دوئ بالکل مشکور یو، انشاء الله ایکشن به اغستے شی او د هغے سړی چه کوم، دوئ به دا مهربانی کوی که دوئ ته دا کتاب ملاؤ شوے وی چه کوم مشران یا دلته کوم کسان بُک سیلرز داسے قسم کتاب خرڅوی، هغوی د مونږ سره دا امداد اوکړی، نور تاسو لیگل طریقه هم لاء اینډ پارلیمنټری منسټر ته دغه کړه، هغه ستاسو حکم دے، رولنگ دے او دا هم په خانے باندے ده، داسے هیڅ قسم به انشاء الله کوتاهی نه کیږی چه په هغے کښ به مونږه روستو یو او زمونږه دا ایمان دے چه مونږه مرو نو هم دِ زمونږ په ژبه باندے دا کلمه وی چه "لا اله الا الله محمد الرسول الله۔ شکریه۔

جناب سپیکر: جناب فتح محمد خان صاحب، پلیز۔

جناب نجم الدین ۔ جناب سپیکر ! Point of personal explanation, Sir. زما درخواست دا دے جی، دا واقعه شوے ده، اخبارکښ چه کوم راغلی دی نو په یکم جنوریٔ باندے شوے ده لیکن مونږه که مذهبی خبره راوړو اسمبلیٔ ته نو هغه هم تیر حکومت دا چل کړے دے، که بله خبره راوړو، مونږ خو دے ټولو ته دا درخواست اوکړو چه د یو مسلمان په حیثیت باندے خبره کول غواړی۔ زه سبحان خان ته خبره کوم چه تر ننۍ ورځے پورے دا واقعات کله شوی دی چه ته دومره د مسلمان خبره کوے؟ دا حکومت ټهیک ټهاک روان دے؟ تر ننۍ ورځے پورے د اسمبلیٔ په فلور باندے اووایه چه د دے کسانو خلاف تاسو کومه کارروائی کړے ده، کوم طریقه کار مو اختیار کړے؟ دے د هغه خبره اوکړی، ثابت نے کړیٔ ، دا نه ده۔ مونږه خو په حکومت تنقید نه دے کړے، مونږه یوه خبره د هغوی مخے له راوړے ده، یوه خبره مو د هغوی مخکښ ایښوده ده۔ که مونږ تقریر کوؤ نو هغوی دِ هغے نه الټا خبره جوړوی۔ دا خو ښه خبره نه ده جی۔ دا خو ډیره Serious خبره ده۔

جناب سپیکر۔ آنریبل فتح محمد خان صاحب۔ بس جی' .Please take your seat

وزیر جنگلات۔ شکریه۔ سپیکر صاحب! ما هسے بحیثیت د یو عام اسمبلیٔ ممبر هم دا خبره کوله جی، زما نمبر مخکښے وو خو چونکه د حکومت د طرف نه واضح چه کوم نکته نظر پیش شو او زما خو د خبرے مطلب دا وو، والټر سراج د هغے خبرے متعلق تفصیلی خبره هم سبحان خان اوکړه۔ والټر سراج خبره خو په بل رُخ باندے اغستے وه، هغه ترے دا جوړه کړه چه دا د Minority سره یو شان کیږی او د مسلمانانو سره بل شان کیږی، نو Minority سره او مسلمان سره په دے کښ فرق نشته دے جی۔ دے کښ چه کوم یو سړے دے خو البته دا یوه خبره به زه ټولو ممبرانو ته کومه او د ټول پاکستان خلقو ته هم سوال کوم چه دویٔ لږ غوندے هرے خبرے ته په صحیح او ژور نظر باندے گوری، داسے نه چه څوک مونږه ته یوه خبره اوکړی او زمونږه یو تن پاڅی چه اوس دومره سزا ورکړه، بل وائی چه نه، دا اوس پهانسی کړه او بل وائی چه دا قانون پاکستان کښ موجود دے، په دے ملک کښ موجود

دے، په هغے کښې سزاګانے موجود دی۔ زمونږه دے دوو ملګرو ډیر ښه کار اوکړو او خبره ئے پوائنټ آوټ کړه او هغه legal چه د دے څه Process دے، اوس به هغه کیږی او په دے کښې د والټر سراج په خبره کښې هیڅ صداقت نشته چه د مسلمان د پاره جدا قانون دے خو مونږ ترے دا هم نه جوړوو چه یره، یو حافظ وو، هغه پسے د ګاونډی ښځے دا مشهوره کړه چه ده د قرآن بے عزتی کړے ده، خلق راغلل او هغه ئے د پښے نه اونیوو او دومره ئے اووهلو چه په وهلو وهلو ئے مړ کړو او بیا ئے په سکوټر پورے اوتړلو او په ټول بازارونو کښې ئے اوګرځولو، آخر چه پته اولګیده نو هغه حافظ القرآن وو۔ نو مونږه دا هم نه غواړو یا دِ سُنی شیعه جنګونو - سُنی شیعه هم په دے باندے یو بل اولی، هغه وائی چه بس دا جهاد دے، ورځئ پرے او هغه وائی چه دا جهاد دے، ورځئ پرے، نو هغه ماحول هم نه دی پیدا کول پکار۔ مونږه ته پکار ده چه په صحیح او سنجیدګئ سره خبره پیش کړو او بیا هغه چه کوم Concerned ادارے دی، هغوی ته ئے پریږدو چه هغه په هغے خبرو غور کوی۔ مهربانی۔

جناب والٹر مسیح، جناب سپیکر صاحب! میں ایک بات کرنا چاہتا ہوں -----

اراکین اسمبلی کی رخصت

جناب سپیکر، ایک سیکنڈ، یہ Leave applications میں بھول گیا تھا، پہلے آپ سے اجازت لے لوں۔ ذیل ممبران نے رخصت کیلئے درخواستیں ارسال کی ہیں:

جناب سردار محمد مشتاق صاحب، ایم پی اے نے 11-2-1999 to 12-2-1999 کیلئے، جناب فرید خان طوفان، ایم پی اے نے 11-2-1999 کیلئے اور سید رحیم خان ایڈوکیٹ نے 9-2-1999 تا 22-2-1999 کیلئے، تو Is it the desire of the House that leave may be granted to the honourable Members?

(The motion was carried.)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it, leave is granted.

تحریک التواء

جناب والٹر مسیح، سپیکر صاحب! میں نے تو آپ سے یہ گزارش کی ہے کہ ہم اس چیز

کی حمایت کرتے ہیں۔ ہم نے تو حمایت کی ہے کہ جس طرح ہمارے مسلمان بھائیوں کے جذبات مجروح ہوئے ہیں یا ان کو ٹھیس پہنچی ہے جن لوگوں سے، ان کو سزا ملنی چاہئے۔ ہم نے تو اس کی مخالفت نہیں کی، ہم نے تو ان کی حمایت کی ہے اور سپیکر صاحب، جہاں تک تعلق ہے وال چاکنگ کا، وہ تو معمولی بات ہوتی ہے۔ پھر یہ تو ایک آسمانی کتاب ہے اس میں تو زبر او زیر کا فرق نہیں لایا جا سکتا۔ سپیکر صاحب! آپ یہ سوچیں کہ ہم تو ایک پاکستانی ہونے کے ناطے اس چیز کی حمایت کر رہے ہیں کہ یہ آسمانی کتاب ہے اس میں زبر زیر کا فرق بھی نہیں ہونا چاہئے اور وال چاکنگ پر (c) 295 کے تحت اگر اقلیتوں کو سزا مل سکتی ہے تو جو لوگ یہ کتاب چھاپ رہے ہیں، ان کو تو ڈبل سزا ہونی چاہئے۔ میں چاہتا ہوں کہ اگر میں یہ غلط کہتا ہوں تو آپ اس ہاؤس سے پوچھ لیں، رائے شماری کرالیں کہ میں غلط کہہ رہا ہوں؟ (قہقہے)

(آوازیں، آپ ٹھیک کہہ رہے ہیں۔)

وزیر بلدیات۔ سپیکر صاحب! والٹر سراج بالکل ٹھیک کہہ رہے ہیں جی۔ سپیکر صاحب!

Let us go with the other agenda.

جناب سپیکر۔ لیٹ ہوگا تو ٹائم ختم ہو جائے گا۔ یہ تو نہیں ہے کہ میں تمام دن بیٹھوں گا۔ میں تو ٹائم کو دیکھتا ہوں جس وقت ٹائم پورا ہو جائے گا تو Then I will adjourn the sitting. I am not going to stay here for the full night.

جناب اکرم خان درانی۔ جناب سپیکر صاحب! دا یوه ډیره خاص خبره ده جی- حقیقت دا دے چه په دے کښې نه دا خبرے پکار دی چه دا تیر گورنمنټ او د دے موجوده گورنمنټ، دلته مونږ سره زمونږه د اقلیت رورهم په دے کښې شریک دے- په دے پورا ایوان کښې زما خیال دے، داسے څوک نشته دے چه په دے باندے هغه اختلاف لری خو صرف خبره دا ده چه څنے مسئلے داسے وی چه هغے ته اهمیت ورکول پکار وی- زمونږ په قرآن پاک کښې چه څوک غلطی کوی، هغه به څنګه تاسو معاف کوئ یا هغه سړے د معاف کیدو دے؟ اوس صرف دا دی چه لکه گورنمنټ ته دا پکار دی چه په دے باندے قومی اسمبلئ کښې بحث شوے دے، په سینیټ کښې شوے دے نو زما خیال دے چه دے ته دومره وخت ورکول نه وو پکار چه دا خبره صوبے ته رارسیدلے وه، مرکزی گورنمنټ له، دوئ له په هفته کښې یو خاص ایکشن پکار وو چه

بیا په دے ملک کښې څوک داسے جرأت اونکړی او په دے خائے کښې زما خیال دے، په دے باندے هیڅ قسم اختلاف نشته دے۔ مونږ ټول په دے کښې شریک یو او د صوبے چه کوم اختیارات دی، دا قرآن شریفونه به راغلی وی، دا به په هره ضلع کښې موجود وی، چه هرے ضلعے ته دا هدایات اوشی چه د دے خلاف ایکشن واغستے شی، که هغه په پیښورکښې وی، که هغه په دے صوبه کښې وی، کوم خائے کښې چه وی او باقی د مرکزی ګورنمنټ نه، د پنجاب د ګورنمنټ نه زمونږه دا مطالبه ده چه لکه دا خبره نه ده، دوئ خو دِ فوراً ګرفتار کړے شی او څنګه سزا چه زمونږ رونړو اووے، هغه میاشتو کښې نه، ګلونو کښې نه، په هفته کښې هغوی ته ملاؤ شی۔

میاں افتخارحسین، جناب سپیکر صاحب! خبرے خو پرے ډیرے اوشوے۔ داسے خبره ده چه د ټولو نه فوری خو په دے یو قدم اغستل غواړی چه کم ازکم دغه کمپنئ خو د بیخی بنده شی او بیا دا کوم قرآن شریفونه چه دی، دا دِ حکومت په خپل تحویل کښې واخلی او دے نورو ته ستاسو په وساطت خواست کوؤ چه کومو دُکانونو ته دا قرآن شریفونه رارسیدلی دی، رضاکارانه طور باندے دِ دا حواله کړی۔ په دے باندے چه د خبر شی، بل دلته جی یو لفظ اوشو چه قرآن شریفونه * +، نو قرآن شریفونه * + جی، هغه دِ د دے کارروائئ نه حذف شی، دا هدیه کیږی۔ نو په دے وجه باندے دا د ترینه اوباسلے شی۔

جناب سپیکر، دا پکښې "هدیه" کیدل لفظ پکار دے۔ هغه دِ Delete شی جی۔

سید محمد صابر شاہ، جناب سپیکر! چونکه مسئله ډیره نازکه او ډیره اهم ده په قرآن شریف کښې د تحریف حوالے سره، دا یوه براه راست حمله ده او چونکه د دے تعلق مرکز سره دے او په صوبه کښې په دے باندے بطور مسلمان زمونږ Concern چه کوم دے، هغه په صوبه کښې دننه هم دے، نو زما دوه درے تجاویز دی۔ وړومبئ خبره خو دا ده چه د صوبائی حکومت د طرف نه دِ Straightaway په دے اسمبلئ کښې یو قرارداد پاس شی چه په پوره صوبه کښې د دے قرآن شریف په دے ناشر په مارکیټ کښې پابندی اولګی، پریس په ذریعه

---

* بحکم سپیکر صاحب حذف کئے گئے۔

باندے هم که خلقو ته پته نه وی او مارکیټ ته راځی چه دا خو څوک لولی نو هله پته لګی۔ نو دا شے د Guaranteed شی چه په صوبه سرحد کښې کم از کم په مارکیټ کښې چه دا شے، د حکومت د طرف نه یو شے راتلل پکار دی۔ دویم شے مونږ له دا کول پکار دی چه نن دا هاؤس یو Unanimous قرارداد دلته نه اولیږی چه At least بطور مسلمان زمونږ Concern چه کوم دے، په دے باندے مونږ کښې یو مکمل هم آهنګی ده او دا یو داسے یو ظالمانه فعل دے چه په کوم باندے زمونږه ټولو زړونه رنجیده دی او په دے باندے په مرکزی سطح باندے فوراً ایکشن واغستے شی۔ انشاء الله زه دا نن یقین سره وایم چه په دے باندے په صوبه کښې هم او په مرکز کښې هم مونږ خو، د اسلام ډیر وړوکی وړوکی خبرو د پاره کارروائی کیږی او دا خو زما په خیال ډیره لویه خبره ده، ډیره لویه خبره ده، انشاء الله په مرکز کښې به هم په دے باندے کارروائی کیږی لیکن بطور مسلمان مونږ له خپل دا یو Concern د دلته نه Show کول پکار دی او یو Unanimous قرارداد نن تلل پکار دی ۔ شکریه جی۔

<u>جناب سپیکر</u>: جی پیر محمد خان !

<u>وزیر مذہبی امور</u>: شکریه، جناب سپیکر صاحب۔ جناب سپیکر صاحب! په دے باندے خو تفصیلی خبرے اوشوے۔ ما خو دے د پاره هغه ایکټ هم راغستے وو، وختی مے سټډی کړے هم دے خو خبرے پرے تفصیلی اوشوے، په زیات تفصیل کښې به نه خم۔ اصل کښې قرآن شریف چه دے نو دا خو زمونږ مذهبی کتاب دے او The Publication of the Holy Quran Elimination of Printing Errors Act, 1983, سره په دے کښې د دے تفصیل شته، یو خو د دے چه چهپائی څوک کوی نو په صوبه کښې به د هغے رجسټریشن کیږی، صوبائی اوقاف محکمے ته به هغه درخواست ورکوی، څوک چه قرآن شریف چهپائی غواړی او اوقاف والا د هغے هغه طریقه کار په دے کښې ټول درج دے چه داسے علماء به وی او حافظان به وی او د هغوی په نګرانئ کښې به، دوئ د هغے هغه کاپی سټډی کوی او روستو به ده ته اجازت ورکوی۔ په دے لحاظ دا صوبائی دائره کار کښې راځی خو مرکزی حکومت ته هم دے

کښې اجازت شته چه هغه په دے کښې بلکه په هر خائے کښې چه داسے دغه اوشی نو هغه پکښې اقدام کولے شی۔ بیا اکرم خان درانی لږه اشاره اوکړه چه په قومی اسمبلئ کښې په دے باندے خبره شوے ده۔ زمونږ د اطلاع مطابق په دے کښې څه کارروائی څه حده پورے شوے هم ده او هغه یوه اطلاع دا ده چه قرآنونه اکثر هغوی مارکیټونو کښې راغونډ کړے دی، کیدے شی بعض ځایونو کښې پاتے هم وی خو د دے دا چهاپنی والا په لاهورکښې دے نو براه راست د دے ځائے نه هغه زمونږ په اختیارکښې نه دے۔ د ایکټ لاندے د پنجاب حکومت سره د ده نیول اوهغه له سزا ورکول دی۔ دا د هغوی په اختیارکښې راځی۔ که دے صوبه کښې وے نو یقیناً چه څنګه د هاؤس جذبات دی نو د دغے جذبے لاندے به مونږ هغه سړی له څه سزا ورکړے وے۔ دا عبدالرحمان خان صاحب چه اول کوم د قرآن شریف څه حصه اولوستله، هغه اول لفظ کښې هغه خبره چه واضحه شوے ده چه دا د خدائے پاک قرآن دے، دے کښې هیڅ شک نشته۔ "ذالک الکتاب لا ریب فیه" دا د خدائے پاک قرآن دے او د خدائے پاک کتاب دے او هیڅ شک پکښې نشته۔ شک ځکه نشته چه الفاظ ټول د خدائے پاک دی۔ نو که یو لفظ کښې فرق راشی او څوک پکښې رد و بدل راولی نو بیا دے ځائے کښې هغه مفهوم به بیا بدلیږی ځکه چه د خدائے پاک قرآن دے او شک پکښې نشته نو دلته کښې بیا شک پکښې راځی نو په دے وجه د خدائے پاک قرآن د شک او شبے نه پاک دے۔ مونږ بحیثیت مسلمان په دے کښې هیڅ قسمه شک، شبه او مداخلت برداشت کولے نه شو۔ د هاؤس دا جذبه ده او زمونږ د اقلیتی رکن هم زمونږه ورور دے، هغه هم ډیره ښه او د یو ښے جذبے مظاهره اوکړه او ښه وائی۔ آسمانی کتابونه دی، تورات دے، انجیل دے، زبور دے او قرآن شریف دے، دا آسمانی کتابونه دی په دے ټولو باندے زمونږه ایمان دے او زمونږ پرے هم دا یقین دے چه مونږ د قرآن شریف نه مخکښې چه کوم کتابونه دی، زمونږ په هغے هم ایمان دے او که په هغے څوک ایمان نه راوړی نو هغه هم مسلمان نه دے۔ نو داسے هغوی هم د ښے جذبے لاندے چه دا هم د خدائے پاک کتاب دے او آسمانی کتاب دے نو په دے کښې دا رد و بدل هغوی هم نه برداشت کوی۔ نو دا لږه ډیره ښه د جذبے خبره ده۔ د

هاؤس دا جذبه چه کومه ده نو دا مرکز ته به مونږ هم اولیږو چه زمونږه صوبائی اسمبلۍ په دې ډیر سخت د غم او غصے اظهار اوکړو نو تاسو په دے کښې سخت اقدام اوکړئ او د هاؤس، د پیر صاحب د سفارش مطابق چه په صوبه کښې چه څومره قرآنونه د دے قدرت الله اینډ کمپنۍ لاهور چه دی، د ده چه کوم چهاپ شوے قرآنونه دی نو پریس به مونږ سره دا تعاون اوکړی چه دوئ به په خپل پریس کښې راولی چه سبانی اخبارونو کښې راشی چه په دے صوبانی حکومت پابندی اولګوله۔ زمونږ د طرف نه پرے پابندی ده۔ انتظامیے او پولیس ته هم مونږ هدایات کوؤ چه د سبا نه په دے ټوله صوبه کښې د دے پیسے اولګی چه چا سره وی، هغه دِ ضبط کړی او اول خو هغوی ته هدایت اوکړی چه واپس ئے کړی چه هغه کوم کتابونو والو سره، کتاب خانو والا سره هغه وی، پخپله واپس کړی او جمع ئے کړی که نه وی نو بیا به مونږ د هغوی خلاف اقدام کوؤ۔ که څوک داسے قرآنونه * + ، انشاء الله د دے سره به د هاؤس تسلی شوے وی او مونږ به په دے کښې ښه سختۍ سره عملدرآمد کوو۔

جناب سپیکر: جی، اورنگزیب خان۔

جناب محمد اورنگزیب خان: جی! سپیکر صاحب! ----

جناب سپیکر: لږ Legal side اوګوره، هغے کښې دا شے دے کنه۔ ټهیک ده، د هغوی خو یو Specific طریقه کار دے د هغه 294 لاندے خو تاسو د دے Penal side باندے لږ غوندے غور اوکړئ چه Penal Court کښې بعضِ بعضِ Offences که هغه، دا فرض کړئ چه یو شے دلته راغے، دلته اوشو نو I think. ما خو دا منسټر صاحب ته هم عرض اوکړو لږ داسے د Penal نه ډیر بهر، یو خو لاء ډیپارټمنټ دے، Grief باندے هم اوګورئ چه په هغے باندے به دوئ خپل غور کوی۔ ولے چه دا Offence, I think, now هاں، دلته شوے دے. And these courts have got the jurisdiction. اوس چه آیا دا سمن کیس دے که دا وارنټ کیس دے؟ دا کتل دی او که Cognizable وی نو بیا خو پولیس له فوراً پکار ده چه کیس پکښې رجسټرډ کړی۔

بحکم جناب سپیکر صاحب حذف کیا گیا

جناب محمد اورنگزیب خان: د 294 لاندے جی، پی پی سی لاندے Suo moto,

they should register a case against that company and they can.

جناب سپیکر: دا تاسو چه کوم ایکټ ته Apply کوئ، دا خو معمولی دغه دی، دے کښی خو به تاسو څه لوئے Procedure adopt کوئ، دا Penal offences کښی راځی، Rule 294 is there. میاں صاحب! تاسو Assist کړئ په دے باندے۔

وزیر مذہبی امور: څومره چه کیدے شی، مونږ به پرے سختئ سره په دے کښی اقدام کوو او د سبا نه خو مونږ اووے چه انتظامیه او پولیس به په دے پسے اولګی چه چا سره وی نو دهغوی خلاف به کارروائی کوو۔

Mr. Speaker: Mian Sahib, do you agree with this preposition?

294 لاندے دغه شته، Cognizable offence دے؟

میاں مظفر شاہ: بالکل جی، ګورنمنټ دِاوکړی۔

جناب سپیکر: ہاں۔

میاں مظفر شاہ: او جی۔

Minister for Law: Sir, whatever provision is relevant,

ہم اس کو Consult کر لیتے ہیں And he will be taken to task. This is a religious matter. اس میں جو کوئی بھی Involve ہو تو ہم اس کو پکڑتے ہیں۔

جناب سپیکر: جناب پیر صاحب! میرے خیال میں چونکہ، هغه منسټر صاحب داسے دغه اوکړو چه تاسو څه د پاره ریزولیوشن Request کړے وو نو هغه ریزولیوشن چه تاسو پاس کړئ نو هم دے ګورنمنټ ته به ځی۔ ګورنمنټ دا نن نه اوونیل، پریس والا ته نے هم اوونے او انتظامیے ته نے هم اوونے چه تاسو څه اوونے نو هغوی اوونیل چه په دے دِ عمل فوراً هم نن نه شروع شی نو بیا خو په دے کښی هسے نور څه خبره نشته۔ چه ګورنمنټ پخپله دا خبره کوی نو بیا ګورنمنټ ته د ریزولیوشن د لیږلو څه ضرورت نه پیښیږی او ---

وزیر مذہبی امور: جناب سپیکر صاحب! دے کښی دا یوه صحیح ده چه مرکز ته

لکه دلته په صوبه کښ خو مونږه په دے باندے په سختئ سره د قبضه کولو او------

جناب سپیکر۔ د هغے د پاره دِ دوئ بیا اوکړی کنه۔

وزیر مذہبی امور۔ مرکز ته سفارش دے د پاره چه هغوی هم داسے کار اوکړی۔

جناب سپیکر۔ زما خیال دے چه مونږ به اوکړو نو مرکز به پخپله کوی، بیا هغه Recommendation دے، That is just a recommendation.

سید محمد صابر شاہ۔ جناب سپیکر۔

جناب سپیکر۔ جی!

سید محمد صابر شاہ۔ جناب سپیکر! زما په خیال منسٹر صاحب چه کومه خبره اوکړه، دے کښ هغه ټولے خبرے Cover کیږی او بطور یو مسلمان دلته په دے اسمبلئ نه راځی لیکن چه حکومت ته د داسے یوے خبرے پته اولګی۔ هغوی د پاره یقیناً د هغے کارروائی کولو نه علاوه بله څه چاره نشته دے لیکن دا واقعه چه ده، دا یوه معمولی واقعه نه ده۔ چه چرته د چا په غاښ باندے درد راشی نو په هغے باندے هم دوئ قرارداد پاس کړی، که لوډشیډنګ اوشی، قرارداد به پاس کړی، نو آیا بطور مسلمانان، دے هاؤس په دے دومره لوئے ظلم باندے هم څه Concern شته کنه؟ نو دا یو Message دلته نه تلل چه کوم دی، دے سره نن دے کارروائی باندے اثرات د وجے دا قرارداد به ځی او په دے به بیا موثر کارروائی اوشی۔ نه، که په دے اسمبلئ کښ په دے بحث نه کیږی نو هم په دے باندے حکومت ایکشن اخلی لیکن دے معزز ایوان دا معامله څنګه واغسته؟ د یو مذمت یو Message تلل دی، دے د پاره ما دا Request کړے وو چه دا قرارداد تلل پکار دی۔

جناب سپیکر۔ تاسو که وایئ نو بیا تاسو Suspension د پاره دغه اوکړئ۔

وزیر اطلاعات۔ سر! تاسو که اجازت راکوئ نو -----

جناب سپیکر۔ ما خو صرف دومره پورے اووئے چه چونکه هغه مقصد حل کیږی نو---

وزیر اطلاعات۔ زه به دا قرارداد پیش کړم جی، تاسو ئے پیش کوئ جی، تاسو

وایئ جی۔

جناب نجم الدین: سر! مونږه دلته د رولز Suspension د پاره ----

حاجی عبدالرحمان خان: سپیکر صاحب! ما او نجم الدین خان به دوئ سره په شریکه جوړ کړو او بیا به نے پیش کړو۔

جناب نجم الدین: محرکین مونږه یو۔

سید محمد صابر شاه: په شریکه دِ جوړ شی، دے دغه کښی داسے څه شے نه دے کول پکار۔

حاجی عبدالرحمان خان: نجم الدین خان، ته ورسره کښینه او اولیکه یو دغه۔

سید محمد صابر شاه: دوه درے تنو ته تاسو اووایئ کنه چه دوئ نے جوړ کړی۔ سبحان خان به شی، د هغے غاړے نه چه هر څوک کوئ، تاسو نے خوښ کړئ او پینځو منټو کښی نے جوړ کړئ جی۔

جناب سپیکر: اوس خو ټانم ختم دے، دوئ دِ نے جوړ کړی، سبا به نے پاس کړو کنه۔ داسے خبره ده، سبا دِ راشی، د Suspension د پاره سبا اوکړئ۔

وزیر اطلاعات: نه سر، د نیکئ کار دے۔

جناب سپیکر: نو اُو نے کړئ۔

وزیر اطلاعات: که اوس رولز Suspend شی نو پیش دِ شی۔ د 240 لاندے تاسو رولز Suspend کړئ کنه جی۔

میاں ولی الرحمان: جناب سپیکر! پوائنٹ آف آرڈر۔ میں بھی ایک دو باتیں اس ضمن میں عرض کرنا چاہتا ہوں کہ یہ حکومت سفارش کرے مرکزی حکومت سے کہ اس بے دین کمپنی کو جلد از جلد ختم کرکے ان کو سزا دی جائے۔ ہم سب مسلمانوں کا یہی مطالبہ ہے۔

جناب نجم الدین: سر! زه تاسو ته Request کومه چه د رول 240 لاندے مونږ ته د قرارداد، رولز Suspend کړئ ------

جناب سپیکر: داسے اووایئ چه .Rule 124 may be suspended رول 124 دے جی۔

سید محمد صابر شاه: جناب سپیکر! ما یو Request کړے وو، د فاضل ممبر د جذباتو زه قدر کومه، دا جذبه ایمانی ده خو زما په خیال نا یو ذمه دارانه

قرارداد دے، ما چه خنگه Request اوکړو که دا دوه درے تنه کښینی او یو Joint قرارداد پیش شی۔

جناب سپیکر: تاسو ړومبے Joint قرارداد اولیکئ، بیا به د Suspension د پاره اوکړئ۔

سید محمد صابر شاه: او جی۔

جناب نجم الدین: صحیح ده، سر۔

توجہ دلاؤ نوٹس ہا

Mr. Speaker: Honourable Naik Amal Khan, MPA, to please move his 'Call Attention Notice' No. 787.

جناب نیک عمل خان: جناب سپیکر! میں صوبائی حکومت اور خاصکر صوبائی وزیر جنگلات کی توجہ اس اہم فیصلے کی طرف دلانا چاہتا ہوں کہ صوبے کی تقریباً اکثر سڑکوں اور نہروں کے کناروں پر کافی درخت خشک ہو چکے ہیں جو کہ اکثر چوری ہوتے ہیں اور سرکاری خزانے کو کچھ بھی نہیں ملتا۔ لہذا حکومت کو چاہیے کہ ان درختوں کو فروخت کرنے کا بندوبست کرے تاکہ قوم کے سرکاری خزانے کو کچھ نہ کچھ فائدہ حاصل ہو جائے۔

جناب سپیکر صاحب! په دے سړکونو او نهرونو باندے د پخوا زمانے نه "شوے" ولاړے دی او هغه زما په خیال چه د اربونو روپو "شوے" دی، هغه خلق بتولے په غلا باندے اوړی او په هغوی باندے هیڅ قدغن نشته دے۔ نه خو د فارسټ پولیس، نه رینجرز او نه نور سپاهیان د هغے د شپے څوکیداری کوی۔ هغه بتولے پریکړے کیږی۔ په کروړونو او اربونو روپئ دے سرکار ته نقصان دے۔ مهربانی دِ اوکړے شی دغه اونے چه څومره دی، هغه دِ نیلام کړے شی، خزانے ته خو به نے هغه پیسے راشی کنه که نور څه نه وی، کنی دغسے غلا کانے به کیږی۔

Mr. Speaker: Honourable Minister for Forest, please.

وزیر جنگلات: بشکریه، سپیکر صاحب۔ د نیک عمل خان چه دا کوم توجه دلاؤ نوټس دے، دے سره زه سو فیصدی متفق یم او دوئ چه کومے خبرے کړے دی، زما لفظ به لفظ د دوئ د خبرے سره اتفاق دے او دوئ مخکښ هم

مهربانی کړے ده او ما سره نے ډیر خله دا خبره کړے وه او بهادر خان هم کړے وه او دا نور زمونږ چه کوم خوږ مند خلق دی، هغوی هم کړے وه چه دا ضیاع ده خو چونکه د لسو، دولسو، پنځلسو کالو نه دا تباهی مسلسل راروانه ده او هغه وخت کښې زما په خیال حکومتونو به هم دا سوچ کړے وی چه دا که مونږه اجازت کوؤ نو هم کټ کیږی او که نه کوو نو هم کټ کیږی نو هغوی څه وخته پورے بیا خان پرے غلے کړے وو او د هغے په وجه باندے مزید اونے هم ډیرے زیاتے اوچے شوے او څه خو خلقو دا طریقه لاندے کړے ده چه هغه لاړ شی او زیلو ته نے څه دوانی واچوی یا ترے پټ اوباسی ، نو د هغے سره هم هغه اوچیږی، نو دا تباهی راروانه ده او اوس مونږه بیا د هغے د تدارک د پاره خو هم کوشش کوؤ خو هغه موثر تدارک د دے څکه نه شی کیدے، د بدقسمتیٔ نه چه زمونږه با اثره خلق چه دی، هغه پکښې هم شامل وی، پولیس پکښې هم شامل وی، انتظامیه پکښې هم شامله وی، د فارسټ محکمه پکښې هم شامله وی نو هغه کارکیږی- بیا د هغے د پاره مونږه اوس لسټونه جوړ کړی دی او د هغے په هغه کېټانیٔ باندے شروع کړے ده او ورسره ورسره مونږ دا هم ونیلے دی چه کومے شنے ونے دی، د هغے مارکنګ ورسره هم اوشی چه پته لګی- د انګریزانو په وخت کښې به مارکنګ موجود وو، زمونږ په وخت کښې ورسره مارکنګ هم ختم شوے دے- دا پته نه لګی چه څومره اونے دی، په دے لائن باندے څومره دی، په دے نهر څومره دی؟ که څوک ترے کټ کړی چه څومره نے کټ کړے، څومره پاتے شوے؟ نو هغه ورسره مونږ هم شروع کوؤ او دا ورسره هم شروع کوؤ او ورسره چه دویٔ څنګه اوونیل چه نوے اونے پرے لګویٔ، د هغے د پاره هم طریقه کار مونږه د پوره حده پورے وضع کړے دے- چه کومے کټ کیږی، د هغے د پاره به نورے اونے لګی او زه د دویٔ مشکور یم، دویٔ ډیره ښه خبره کړے ده- مخکښې نے هم ډیر خله ما ته دا خبره کړے ده-

<u>Mr. Speaker:</u> Honourable Hameedullah Khan, MPA, to please move his Call Attention Notice No. 791.

جناب حمید اللہ: جناب سپیکر صاحب! آپ کی وساطت سے حکومت کی توجہ اس جانب دلانا چاہتا ہوں کہ تیمرگرہ تا گل روڈ کی حالت انتہائی خراب ہے، زیادہ رش کی وجہ سے عوام کو سخت مشکلات کا سامنا کرنا پڑتا ہے، لہذا حکومت کی توجہ مبذول کرواکر وضاحت چاہتا ہوں کہ آیا حکومت مذکورہ سڑک کو دوبارہ تعمیر کرنے کا ارادہ رکھتی ہے؟

سپیکر صاحب! د روغ تحصیل روډ حالات داسے دی چه په دے باندے هیڅ شے نه شی تلے۔ هغه روډ مکمل خراب شوے دے۔ په تیره اسمبلئ کښې هم زمونږ سره وعده شوے وه چه دا به په اے ډی پی کښې شامل کړو خو شامل نے نه کړو او که سخکال نے راله شامل کړی نو ډیر ښه کار به او کړی، خو منسټر صاحب نشته نو ----

جناب سپیکر: منسټر صاحب شته دے، جواب درکوی۔

وزیر بلدیات: سید علی شاہ صاحب کی طبیعت ذرا ٹھیک نہیں تھی، ان کے Behalf پر میں یہ کہوں گا کہ ان کا روڈ As such فی الحال نہ ADP میں Reflected ہے اور نہ کریش پروگرام کے First Phase میں Adjusted ہے۔ بہرحال محکمہ خود بھی یہ سمجھتا ہے کہ یہ روڈ کافی ضروری ہے تو اس ہاؤس کی وساطت سے، جس طرح انہوں نے کوئسچن بھی کیا ہے، We will send recommendation to the Department کہ Next ADP میں یا کریش پروگرام میں اس کو Include کیا جائے۔

جناب حمید اللہ: مہربانی، سر۔

Mr. Speaker: Honourable Zareen Gul Khan, MPA, to please move his 'Call Attention Notice' No. 800.

جناب زرین گل: ډیره شکریه۔ محترم سپیکر صاحب! حکومت کی توجہ اس جانب مبذول کرانا چاہتا ہوں کہ ہری پور چھپر روڈ اور دربند تا کوٹ روڈ جو شینگل اور کافی کارآمد روڈ ہے، جسے شارع ریشم کے متبادل کے طور پر استعمال کیا جا سکتا ہے، لہذا بذریعہ توجہ دلاؤ نوٹس حکومت کی توجہ اس جانب مبذول کروانا چاہتا ہوں کہ مذکورہ سڑک کو کشادہ اور بلیک ٹاپ بنانے کیلئے حکومت اس کی جامع منصوبہ بندی کرے اور روڈ کو NHA کے حوالے کرے۔

محترم سپیکر صاحب! دا ډیر د اهمیت حامل روډ دے او دا د شاهراه

ریشم متبادل روډ دے او چه کله تربیله ډیم جوړشو نو د تربیله ډیم نه پس واپډا اولګیده او دا ئے فرنټیئر ورسک آرګنا ئزیشن پراجیکټ ته حواله کړو۔ دا تقریباً څه ډیړه سو کلومیټر په فاصله باندے دے او په دے روډ کښې تقریباً اته صوبائی حلقےراځی او چونکه شاهراه ریشم بعضِ وخت کښې د برف باریٰ، د بارانونو یا د لینډ سلائیډنګ د وجه کله کله بندیږی، خصوصاً چتر پلین، بټګرام او د مانسهره ترمینځه دا واحد روډ دے چه د سیند په غاړه غاړه تقریباً په پنځوس، شپیته کروړه روپو باندے په سخت Rocky ایریا کښې دا تعمیر شوے دے۔ اوس که حکومت دے ته توجه ورکړی او دا NHA ته حواله کړی نو دا د شاهراه ریشم زبردست متبادل دے۔ دا هیڅ کله نه بندیږی- یو د دے نه علاوه ملاکنډ ډویژن دے او دا ټولے ضلعے یو بل سره مربوط کیدے شی۔ نو دا په دوه فیزز کښې، یو فیز دے چه د هری پور او چپر روډ ورته وائی، دویم فیز ته دربند تاکوټ روډ وائی، نو په دے باندے دِ حکومت توجه ورکړی نو دا به ډیر کارآمد روډ وی۔

<u>وزیر بلدیات</u>: شکریہ، سپیکر صاحب۔ زرین گل خان نے دو مختلف روڈز کے بارے میں پوائنٹ آؤٹ کیا ہے۔ چھپر روڈ 95 کلومیٹر ہے، انہوں نے لکھا ہے کہ یہ شینگل روڈ ہے تو یہ شینگل روڈ نہیں ہے جی، This is a mettal road. As far as the Chapher road is concerned، ہزارہ کا It is one of the very important roads اور اس روڈ کو چونکہ FWO والوں نے واپڈا فنڈ سے بنایا تھا، That was an alternative route towards the villages کیونکہ ان کی آمد و رفت تربیلا ڈیم کی وجہ سے بند ہوگئی تھی، تو اس مالی سال میں کریش پروگرام میں ان کو 22.294 Million کی Allocation کی گئی ہے اور چونکہ 95 کلومیٹر کافی بڑا روڈ ہے تو اس کو باقاعدہ Phase-wise صحیح طریقے سے Repair کیا جائیگا۔ تاہم دربند تاکوٹ روڈ شنگل روڈ ہے اور اس مالی سال میں اس کو 8.254 Million کی Allocation ہو چکی ہے اور وہاں کام جاری ہے۔ انہوں نے ساتھ بلیک ٹاپنگ کا بھی کہا ہے تو فی الحال صوبے کی مالی پوزیشن ایسی نہیں ہے کہ اس پورے روڈ کو بلیک ٹاپ کیا جائے لیکن جس طرح On going project ہے، اس کیلئے ہم نے تقریباً 82 لاکھ روپے کی رقم اس مالی سال میں رکھی ہوئی ہے۔ NHA اگر سی اینڈ ڈبلیو سے Take over کرے تو یہ بڑی خوشی کی بات ہوگی

لیکن I am very doubtful that if we request them to take over, they will not accept it because جیسے ہمیں Recurring cost لاکھوں کروڑوں روپے کی پڑ رہی ہے، وہ NHA کو دینی پڑے گی اور میرے خیال میں وہ نہیں لیں گے۔ بہرحال اگر ان کو کوئی اعتراض نہ ہو تو ہماری طرف سے کوئی اعتراض نہیں ہے۔ اگر وہ لینا چاہیں تو They are most wel come and our Department can write a letter to them کہ جی اگر آپ لینا چاہیں تو ہمیں کوئی اعتراض نہیں ہے۔

Mr . Speaker: Honourable Haji Bahadar Khan , MPA , to please move his Call Attention Notice No. 801.

حاجی بہادر خان (دیر)، شکریہ۔ سپیکر صاحب! حکومت کی توجہ اس جانب مبذول کرانا چاہتا ہوں کہ محکمہ زراعت نے آبپاشی کیلئے ضلع دیر میں بعض ایم پی ایز حضرات کے توسط سے کاشتکاروں کو واٹر پمپ دیئے ہیں جبکہ میرے حلقے کے کاشتکاروں کو نظر انداز کیا گیا ہے اور آبپاشی کیلئے کوئی واٹر پمپ نہیں دیا گیا۔ لہٰذا حکومت سے وضاحت چاہتا ہوں۔

جناب سپیکر صاحب! په تیر شوی حکومت کښې د پښتو د اوبه خور د پاره ډیزلی پمپونه، موټرے او ډک ویلونه وو، په هغے کښې مونږه د منسټر صاحب سره بار بار رابطه اوکړه خو مونږ ته دا پته اولګیده چه یو ممبر صاحب له نے څه پمپونه ورکړی دی او نور پاتی وو۔ نو د هغے دِ مونږ ته څه وضاحت اوکړی چه آیا زمونږ د علاقے د زمیندارو پکښې څه حصه شته دے که یوازے د دوئ دی؟ نو که دغه وی نو زه دوئ ته درخواست کومه چه مونږ ته دِ هم خپله حصه زمونږ د حلقے زمیندارو له ورکړی خکه چه څنګه Feasible د دوئ دی، دغسے ټول دی۔ دا ډک ویلے چه دی نو دا دغه شان هلته نه دی Feasible لکه کوم چه زمونږ په حلقه کښې دی۔ پخوانے طریقه کار به دا وو چه دا به د DDAC د ایکټ لاندے کیدل، د DDAC میټنګ به باقاعده په هغے باندے به کیدو۔ هر ممبر ته به خپله خپله حصه حواله کیدله۔ اوس دوئ د هغے نه تجاوز کړے دے۔ نو زه دا درخواست کومه چه دغه باقی چه دی نو دا دِ زمونږه هغه زمیندارو ته په حلقه کښې ورکړی۔

جناب سپیکر: جی میاں خیل صاحب، یہ مائیک ذرا اپنی طرف کریں۔ ہاں جی تھینک یو۔

جناب ثناء اللہ خان میاں خیل (وزیر زراعت)، جناب سپیکر! جناب آنریبل ممبر، بہادر خان صاحب نے توجہ دلاؤ نوٹس کے ذریعے نکتہ اُٹھایا ہے، میں سمجھتا ہوں کہ واقعی یہ سکیم بہت پہلے Approved ہوئی تھی اور PC-I میں جو Allocations ہوئی تھیں، ان کے ضلع کو بھی According to PC-I, allocations کی گئی ہیں۔ چونکہ اس میں خاص Specification ہے تو میں نے ڈیپارٹمنٹ کو واضح طور پر یہ کہا تھا کہ اگر کہیں غلط جگہ پر کوئی چیز نصب ہوئی تو ان کے خلاف کارروائی کی جائے گی، لہٰذا اس کی مکمل چھان بین کر کے اس کے حق داروں تک چیز جانی چاہئے۔ تو اس سلسلے میں اس وقت جو مجھے رپورٹ دی گئی تو ان کے ضلع میں چودہ پمپ دیے گئے ہیں جو ان کے حق دار تھے یا Feasible تھے، PC-I کے مطابق جتنی Holding ہونی چاہئے، اس میں اس قسم کا ڈگ ویل ہونا چاہئے۔ جو بھی اس میں ہے تو اس کے مطابق چودہ پمپ تقسیم کئے گئے ہیں اور عوامی نمائندوں کی سفارشات کو بھی مد نظر رکھا گیا ہے اور مجھے یہ رپورٹ ملی ہے کہ وہ ان کے ساتھ رابطہ کر رہے ہیں، ان کے ساتھ رابطے کا فقدان ہے اور ابھی تک ان کی Recommendations موصول نہیں ہوئی ہیں تاکہ وہ جاکر اس جگہ کی Feasibility کو Observe کریں اور میں ان کو یہ Assure کرانا چاہتا ہوں کہ جہاں جہاں پر بھی ان کے حلقوں میں Feasible ہے اور جتنی Allocation ہے، اس کے مطابق انشاء اللہ ان کو نہ کبھی محرومی ہوگی اور نہ اس میں کمی ہوگی اور انشاء اللہ ان کی Recommendation کو Honour کیا جائے گا۔

جناب محمد ہاشم خان (دیر)، ضمنی خبره کوم، ضمنی دے سره خبره کوم -----

جناب سپیکر، ضمنی نه وی، دا خو 'Call Attention Notice' دے۔

جناب محمد ہاشم خان (دیر)، ښه جی۔

جناب سپیکر، هاشم خان! کښینئ جی۔ (قہقہے)

حاجی بہادر خان (دیر)، ما عرض کوؤ جی، د منسټر صاحب زه مشکور یمه او ډیر ښه دغه نے اوکړو خو زه دا عرض کومه چه دا چوده پمپونه نے چه ورکړی دی، سر، دا نے خالص د یو ممبر صاحب په Recommendation ورکړی دی۔

جناب سپیکر، جی، تاسو ته نے خپله دغه Assurance درکړو۔ بهادرخان

صاحب ورکړی دی او که نه دی ورکړی؟

جناب نجم الدین، جناب سپیکر صاحب! هغه قرارداد چه ----

جناب سپیکر، یو منټ، یو کس پاتے دے، د دے نه پس۔

جناب نجم الدین، سر! مونږه وایو چه دا دستیٰ کښې پاس کړو، بیا به د هغے نه وروستو خبره اوکړو۔

جناب سپیکر، یو منټ، آخرینے دا توفیق خان پاتے دے۔

جناب نجم الدین، ښه جی۔

Mr. Speaker: Honourable Taufiq Muhammad Khan, MPA, to please move his Call Attention Notice No. 819.

جناب توفیق محمد خان، ډیره مهربانی، سپیکر صاحب۔ "محترم سپیکر صاحب! اسمبلی کی کارروائی روک کر ایک اہم مسئلے کی طرف توجہ دلاتا ہوں کہ ڈسٹرکٹ کونسل مردان کے فنڈز منظور نظر ایم پی ایز صاحبان اور سیاسی تنظیموں کو غیر منصفانہ طریقے سے دیئے جا رہے ہیں جو کہ سراسر زیادتی ہے۔ لہٰذا اس پر بحث کی اجازت دی جائے"۔

محترم سپیکر صاحب! منسټر صاحب خو زمونږ ډیر نیک سړے دے، ښه سړے دے او زمونږه خو توقع تړے نه وه، دا اوس هم نشته او دا مو پوره یقین وو چه دا د ډسټرکټ کونسل فنډ داسے مد دے چه دے ته کوم Income راځی نو دا به Rural د دغه راځی، د دیهاتو نه راځی او په دے فنډ کښې د هر یو دیهات خپله حصه ده، د خپل Constituency، نو دا داسے نه دی پکار چه یو حلقے ته د هغه توجه شی یا داسے ځایونو ته شی چه هلته کښې د دے فنډز لګول مناسب نه دی۔ زه منسټر صاحب ته خواست کومه که د دوئ په Powers کښې وی، ځکه چه کیدے شی چه د دوئ په Powers کښې دا خبره نه وی، چه اوسه پورے چه دا کوم تقسیم کارروان دے نو په صحیح طریقه نه دے روان، ځکه چه فنډ لګیا دے ختمیدو والا دے او دوئ مونږ ته دا ونیلی وو چه منصفانه طریقه باندے د هر یو ممبر چه څومره حصه کیږی نو په Developmental side باندے دا مونږه هغوی ته ورکوؤ۔ نو زه چه څومره ګورمه نو هغه فنډ په داسے طریقه روان دے چه هغه په یوه حلقه یا په دوه

حلقو کښې یا په دریو حلقو کښې، باقی ترینه هغه محرومه پاتے کیږی- په دغے کښې د دے نورو حلقو هم حق دے خکه چه دا فنډ راخی نو دا د ملونو نه راخی، دا د چونګیانو نه راخی، دا د پلونو نه راخی، په دے کښې د هرے حلقے حق دے- پکار دی چه دا فنډ په هره حلقه کښې اولګیږی، هغه د دوی خوښه ده چه هغه د ایم پی اے په Through لګی او که پخپله نے لګوی خو په هره حلقه کښې پکار ده چه دا اولګی- نو دا زه منسټر صاحب نه توقع لرمه چه دا به د انصاف په تقاضه باندے پوره تقسیم شی-

Mr. Speaker: Honourable Minister, please.

وزیر بلدیات: جناب سپیکر صاحب! توفیق خان نے بالکل درست فرمایا ہے- فنڈ کی ابھی تک 50 % utilization بھی نہیں ہوئی- جو Developmental funds اس وقت پڑا ہوا ہے، میں نے Concerned Administrators کو ہدایت کی ہوئی ہے کہ جن ایم پی ایز حضرات کو ابھی تک فنڈز نہیں ملے ہیں' ان سے ان کے اپنے حلقے کی Recommendation لیں اور مجھے پہنچائیں- انشاء اللہ سارے ایریا کے جو ڈسٹرکٹ ہیں' ان کو فنڈ ہم دیں گے- پانچ ایم پی ایز ہیں' تین ایم پی ایز کے کام کچھ نہ کچھ شروع بھی ہو چکے ہیں' کچھ پرابلم بھی تھے تو یہ بھی اپنی Recommendations دیں' انشاء اللہ ان کو بھی دیں-

جناب توفیق محمد خان: جناب! پکار دے چه Equal اوشی-

جناب سپیکر، نجم الدین خان! څوک به Move کوئ او د Suspension به څوک وائی؟

قاعدے کا معطل کیا جانا

جناب نجم الدین: جی زه به تاسو ته Request کومه چه 124 لاندے، زه دا Request کوم چه قرارداد مونږه رااوړو او د هغے د پاره تاسو -----

جناب سپیکر: تاسو دا غواړئ چه Rule 124 د Suspend شی او مونږ ته دِ اجازت راکړے شی-

جناب نجم الدین: مونږه ته دِ اجازت راکړے شی چه قرارداد پیش کړو جی-

Mr. Speaker: Is it the desire of the House that rule 124 may be

suspended and the joint resolution, which is being moved by Honourable Member, Najmuddin Khan, MPA ----------

جناب نجم الدین: مونږ خلور کسان یو۔

سید محمد صابر شاہ: دے خلورو ما ته اختیار راکړے دے۔

Mr. Speaker: By Pir Sabir Shah, MPA, on behalf of the other signatories.

سید محمد صابر شاہ: په دے کښں زه د عبدالرحمان خان ------

جناب سپیکر: یره جی، د رولز Permission ورومبے راکړئ۔

Mr. Speaker: Is it the desire of the House that rule 124 may be suspended?

(The motion was carried.)

Mr. Speaker: The rule stand suspended, Now Janab Pir Sahib.

سید محمد صابر شاہ: مهربانی جی۔ صرف دا ونیل غوارمه د دے قرارداد پیش کولو نه مخکښے چه مونږ سره عبد الرحمان خان، نجم الدین، عبدالسبحان نه علاوه اقلیتی ممبر والټر سراج هم په دے قرارداد کښں دستخط کړے دے۔

جناب سپیکر: دا اولولئ جی۔

قرارداد

سید محمد صابر شاہ: "یہ اسمبلی متفقہ طور پر قدرت اللہ اینڈ کمپنی لاہور کے شائع شدہ قرآن شریف میں جو تحریف کی گئی ہے اور تمام مسلمانوں کے جذبات کو مجروح کرنے کی مذموم اور ناپاک جسارت کی گئی ہے، اس پر اپنے غم و غصے کا اظہار اور مذمت کرتی ہے اور مرکزی حکومت سے قرارداد کے ذریعے مطالبہ کرتی ہے کہ قدرت اللہ اینڈ کمپنی کے خلاف آئین اور قانون کے تحت کارروائی کرکے اسے سخت ترین سزا دی جائے"۔

Mr. Speaker: Is it the desire of the House that the resolution moved by honourable Pir Sabir Shah, MPA along with others, may be passed?

(The motion was carried.)

<u>Mr. Speaker</u>: The 'Ayes' have it. The resolution is passed unanimously. Thank you very much. The sitting is adjourned and we will re-assemble tomorrow at 10.00 A.M.

(اسمبلی کا اجلاس جمعہ 12 دسمبر 1999 دس بجے صبح تک کیلئے ملتوی ہو گیا۔)